88. szept. 15.

BEVÁNDORLÓK ILLEGÁLIS KÓDTŐZSDÉJE

Lakat alatt a kártyamaffia

Az amerikai titkosszolgálat és a vezető telefontársaságok összehangolt akciója révén sikerült „kikapcsolni" *az Egyesült Államok egyik telefonmaffiáját, amely évente 500 millió dollár kárt okozott: telefonkártyákkal és -kódokkal üzérkedett.* Néhány hónap alatt 112 embert tartóztattak le, s a „begyűjtéstől" az USA telefontársaságai azt remélik, hogy egy ideig megkíméli őket a szervezett bűnözés.

Az amerikai telefontársaságok egymást túllicitálva kínálják az előfizetőknek a *telefonkártyákat,* amelyek országszerte jelentősen megkönnyítik a telefonálást. A készpénzkímélő *plasztiklapocskák* használata meglehetősen egyszerű. Minden előfizetőnek van *egy kódszáma,* amely egyben a telefon (hitel)-kártya *azonosítási száma* is. A kártyatulajdonos bármelyik állomásról felhívja a központot, bemondja kódszámát, a hívni kívánt számot, s a vonal túlsó végén máris cseng a telefon. De kihagyható a műveletből a központ; a kód „betárcsázása" után már hívható is a szám. Sőt, újabban a nyilvános telefonállomások érzékelői is letapogatják a kártya kódjait és máris megkezdhető a hívás.

Félmilliárdos kár

A telefonkártya-rendszer előnye a *készpénzkímélés.* Az utcai fülkéből például ilyen módon, pénzbedobás nélkül hívható az Egyesült Államok vagy a világ bármely előfizetője. *S akinek éppen vendégségből kell telefonálnia, nem terheli a házigazdák telefonszámláját.* A telefonkártyás hívásokat ugyanis a kódszám bemondása vagy letapogatása után a telefontársaság *a plasztiklapocska-tulajdonosnak számlázza.* A havi telefonszámlán *külön rovatban jelenik meg a telefonkártyával lebonyolított hívások helye, időpontja és összege.*

A telefonközpont és a letapogató automata megelégszik a kódszámmal, nem kérdez további azonosító adatokat. Kézenfekvő tehát, hogy a telefonkártya *nagy érték.* Ha valaki illetéktelenül a kódszám vagy a kártya birtokába jut, *annyit telefonálhat vele, amennyit csak akar — a meglopott tulajdonos számlájára.* Nem véletlen, hogy az amerikai kártyatulajdonosok a nyilvános állomásokon suttogva közlik a központtal azonosítási számukat — nehogy azt valaki meghallja és jogtalanul használja. Aki pedig elveszti kártyáját, *rohan bejelenteni és letiltatni.* Rendszerint már késő, mert a tolvaj vagy a szerencsés megtaláló időközben több száz vagy ezer dollár összegű telefonbeszélgetést folytatott — főleg külfölddel.

Az amerikai alvilág nagy üzletet szimatolt a kódok „kihallgatásában" és a telefonkártyák ellopásában. Valóságos üzletággá nőtt a kódszámok és a kártyák eltulajdonítása, kereskedelme. Az amerikai nagyvárosokban már 3 dollárért lehet vásárolni a telefonbűnözőktől kódszámot és kártyát, *az átlagos árfolyam azonban 20 dollár körüli.* (A telefontársaságok véleménye szerint az árfolyamot az határozza meg, *mennyi éppen a napi kábítószeradag piaci ára...)*

Az A. T and T., az MCI és az US Sprint telefontársaság kimutatása szerint az ellopott kódok és kártyák *évi félmilliárd dollár kárt okoznak az előfizetőknek, illetve a telefonvállalatoknak.* (Az ellopott kódok és kártyák segítségével lebonyolított nagyobb összegű hívásokat általában a telefontársaságok állják és könyvelik el veszteségként.) A cégek elemzése szerint az eltulajdonított kódok és kártyák leggyakoribb felhasználási helyei közé tartoznak a börtönök (az USA-ban a börtönökből lehet telefonálni), az egyetemi kollégiumok és a katonai laktanyák.

A titkosszolgálat és a telefontársaságok 18 államra kiterjedő akciója *mintegy négyezer kód és kártya illegális kereskedelmére és használatára derített fényt.* Az egyik meglopott kártyatulajdonos csak négy nappal a bűncselekmény után fedezte fel telefonkártyájának eltűnését. Azonnal letiltatta a kártya használatát, de a négy nap nem telt el nyomtalanul: *a tolvaj vagy a kártya új gazdája 96 óra alatt 73 ezer dollárt telefonált össze.*

Az ügy nyomozati anyaga rámutat, hogy a lopott kódok és kártyák vásárlóinak többsége *külföldi bevándorló,* aki csak így tud rendszeres telefonkapcsolatot tartani otthon maradt rokonaival, ismerőseivel. A titkosszolgálat New Yorkban több illegális kódtőzsdét fedezett fel, ahol elsősorban a mexikói és a délamerikai bevándorlók képezték a törzsvásárlókat.

A telefontársaságok, a propagandán kívül, nem sokat tudnak tenni a kártyatulajdonosok biztonságának megőrzéséért. *Technikailag gyakorlatilag tehetetlenek a kód- és kártyalopásokkal szemben.* Felhívják viszont a telefonkártya-tulajdonosok figyelmét, hogy nyilvános állomáson csak akkor közöljék a központtal a kódszámot, *ha azt más nem halihatja.* Nem ér sokat ez a módszer, a bűnözők ugyanis megelőzték a telefontársaságokat: be tudnak kapcsolódni a telefonbeszélgetésbe, és le tudják hallgatni a központnak suttogott kódszámot. (Arra is volt példa, hogy a nyilvános telefonállomástól illő távolságból *távcsövön át* olvasták le a magát biztonságban érző suttogó kártyatulajdonos kódszámát.)

Újabban a telefontársaságok figyelemmel kísérik a havi telefonszámlák változásait. *Amelyik előfizetőnek a korábbi hónapok átlagához képest kiugróan magas a számlája, annak felhívják a figyelmét az esetleges kódlopásra.* Néhány telefontársaság a hírek szerint bonyolult technikával megtalálta a lopott kódok használatának ellenszerét, a részletekről azonban — érthető módon — *nem hajlandó egyik sem nyilatkozni.*

Akik elvesztik...

A telefonmaffia nagy részének lefülelése után érezhetően csökkent az Egyesült Államokban a kódok és a kártyák szervezett lopása. Nem csökkent viszont a kártyájukat elvesztők száma, akik sokszor kénytelenek pénztárcájuk mélyére nézni a havi telefonszámla kifizetésekor. Mindez azonban mit sem csökkenti a telefonkártyák használatának népszerűségét és terjedését. A plasztiklapocska igen hasznos találmány, és akárcsak a hitelkártya, *az ingyenesség látszatát kelti.* A legnagyobb előnye kétségkívül az, hogy saját számlára bárhonnan és bárhová lehet vele telefonálni.

A telefontársaságokat, igaz, az ellopott kódok és kártyák illegális használata nem juttatja a csőd szélére. Az ily módon okozott kár éves forgalmuk egy százalékára tehető, s *ezzel együtt a „telefónia" az Egyesült Államokban a legnyereségesebb vállalkozások sorába tartozik.*

— asz —

ányát nyitottak Kolimában

kelt a 90 évig lyhűtött gőte

Az északi területek biológiai problémáinak kutatásával foglalkozó magadáni akadémiai intézet munkatársainak

bizonyos mértékben sikerült magyarázatot találni e hosszú téli álom mechanizmusára.

Megállapították, hogy *a gerincesek közül ennek a gőtefajtának van a legnagyobb mája — ez képezi testsúlyának közel egyharmadát.* A hideg beálltával a májban található glikogén (a szervezet ebben a szénhidrát-féleségben tárolja később mozgósítható tartalékait) glicerinné alakul át, ami az egész szervezetet átjárja. Sajátos *„fagyállóként"* ez a vegyület megóvja a sejteket a megfagyástól. A mínusz 40 Celsius-fokra lehűlt testet jégkéreg borítja be. A bőr alatt is jégkristályok képződnek, de a szövetek megőrzik rugalmasságukat.

Bolygónkon egyetlen más élőlény nem bír ki ilyen alacsony hőmérsékletet.

A vizsgált gőte mintegy tíz évet él. A most „feltámadt" példány tehát még a XIX. században látta meg a napvilágot, és 90 évet töltött jégfogságban. *De miként került az örökké fagyott földbe?* Feltevések szerint az állat a hideg beálltával a fagyott földben képződő repedésekbe bújt. Amikor a repedést beborította a jég, a gőte fogságba került, s ekkor már több tíz méterre járhatott a földfelszíntől. A várva várt nyár nem köszöntött be számára, mivel ebben a mélységben örök fagy uralkodik.

Nincs kizárva, hogy még régebbi eredetű egyedek is találhatók ilyen anabiózisban az örök fagy birodalmában — jelenleg utánuk folyik a kutatás.

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIÓ

Szeptember 15., csütörtök

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Játszani is engedd... Szórakoztató irodalmi délután. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Az MRT gyermekkórusa angol szerzők műveiből énekel. — 16.20: Neked szól! — 17.00: Agrárműhelyek. — 17.25: Ipargazdák. — 17.30: Hatvani Kiss Gyöngyi nótákat énekel, Bicskei Géza cimbalmozik. — 17.55: Hamarosan halljuk őket. — 18.14: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.30: Esti Magazin. — 19.15: Lottósorsolás. — 19.20: Reklám. — 19.23: Az ötkarika jegyében. — 19.38: Tanakodó. A műsor vendége: Czibere Tibor művelődési miniszter. Az adás idején hívható telefonszám: 38-73-59 és 38-83-19. — 20.30: Diszkotéka. — 21.30: Változatok — a politológiára. — A nyilvánosságról. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Set Svanholm Wagner operáiból énekel. — 22.50: Mindennapi dogmáink. — 23.00: Zenekari muzsika. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: „Életet a játék öröme adott". Emlékezés Rajz Jánosra. — 15.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 15.05: Néhány perc tudomány. — 15.10: Operaslágerek. — 15.45: Törvénykönyv. A devizajog buktatói. — 16.00: Salgóbánya '88. Beszámoló a nyári rockzenei táborról. — 16.30: A Special EFX együttes játszik. — 17.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 17.05: Népdalkörök pódiuma. — 17.30: Ha én lennék... — — 18.30: Slágerlista. — 19.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 19.05: Operettkedvelőknek. — 20.00: A Poptarisznya dalaiból. — 21.00: Hírek. Időjárás. Lottó. Útközben. — 21.05: Fejezetek a rádiórendezés történetéből. Barlay Gusztáv. A senki karácsonyfája. — 22.02: Böngésző — a zenei antikvárium-ban. Várhelyi Márton lemezbemutatója. — 23.00: Hírek. Időjárás. Lottó. — 23.10: Az U2 együttes nagylemezei. — 23.54: Régi kórusmuzsika. — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

14.17: Barokk zene. — 15.10: Pophullám. — 16.00: Magyar zeneszerzők. — 16.30: Népdalfeldolgozások. — 17.00: Nyitnikék. — 17.30: III. nemzetközi Liszt Ferenc orgonaverseny. — 18.30: In limba materna. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Holnap közvetítjük. — 19.30: Csendes élet. Petőfi Sándor versei. — 19.35: A III. nemzetközi Liszt Ferenc orgonaverseny díjkiosztó ünnepsége és gálahangversenye. — Közben kb. 20.25: Száz éve született Tersánszky Józsi Jenő. — Kb. 22.10: Hangszerszólók. — 22.29: Az Arbat gyermekei. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Szeptember 16., péntek

KOSSUTH:

4.30—7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — Kb. 8.15: Mai programok (x) — 8.20: Vitatkozunk!? — 8.50: Ilyen vagyok, ilyen... — 9.30: Macskazene. Muzsika gyerekeknek. — 9.40: Zöld paradicsom. Óvodások műsora. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Mint a remete? Takáts Gyula versei. — 10.10: Don Giovanni. — 11.10: Magyar írás. — 11.54: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Ki nyer ma? — Kaposvárott. — 12.40: Reklám. — 12.45: Külpolitikai könyvespolc. — 13.00: Klasszikusok délidőben. Zenés séták a természetben.

PETŐFI:

4.30—7.57: Reggeli zenés műsor. — 6.05: Reggeli csúcs. — 7.30: Hírek. — 7.33: Sportreggel. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Lehár operettjeiből. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 9.05: Napközben. Zenés délelőtt. — 12.25: Édes anyanyelvünk. — 12.30: Hagyományápolók. — 13.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 13.05: Popphullám. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Muzsikáló reggel. — 9.00: Műsorismertetés. — 9.03: Időszaki kiállítások (x) — 9.08: Zenekari muzsika. — 10.10: Csak fiataloknak! — 11.05: Takáts Gyula versei. — 11.10: Nagy mesterek trióiból. — 12.18: Zenekari muzsika. — 13.00: Hírek. Időjárás. — 13.05: Etnikum, nemzet, nemzettudat.

TELEVÍZIÓ

CSÜTÖRTÖK

17.00: Hírek. — 17.05: Hármas csatorna. VI/4. rész: Európai városok: Prága. — 17.50: Reklám. — 18.00: Új Reflektor Magazin. Érdekvédelmi riportműsor. — 18.45: Reklám. — 18.55: Tévétorna. — 19.09: Esti mese. (FF) — 19.15: Lottósorsolás. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: Az „Öreg". NSZK bűnügyi tévéfilmsorozat. Tökéletes vallomás. — 21.05: Reklám. — 21.10: Új hullám. — 21.55: Fejezetek az első világháborúból. Burton Benjamin filmsorozata az archívumokban őrzött eredeti dokumentumokból XIII/4. rész (FF) 7. fejezet: Verdun poklában. 8. fejezet: A lövészárkokban. — 22.40: Híradó 3.

2. MŰSOR:

18.15: Képújság. — 18.20: Správy. Hírek csehszlovák nyelven. A szegedi körzeti stúdió műsora. — 18.25: Magyar évszázadok. Az Aranybulla (ism.) — 18.45: Telesport. Összefoglaló az Észak-Írország—Írország világbajnoki selejtező labdarúgó-mérkőzésről. — 19.30: Unser Bildschirm. A pécsi körzeti stúdió német nyelvű nemzetiségi magazinja. — 20.00: Kisfilmek a nagyvilágból. 20.00: Fókabébi. Kanadai film. Pillanatképek a fókák életéből. — 20.30: Az amerikai futball. Amerikai rövidfilm. — 21.15: Nobel és a Nobel-díjasok. Amerikai film. — 21.40: Híradó 2. — 21.55: ...bubik, királyok, dámák... Bridzsműsor kezdőknek és haladóknak. — 22.25: Képújság.

PÉNTEK DÉLELŐTT

8.55: Tévétorna nyugdíjasoknak. — 9.00: Képújság. — 9.05: A föld árvái. Brazil tévédráma (ism.) — 10.00: Delta. Tudományos híradó (ism.) — 10.25: Mozgató. Tévétorna mozgáskorlátozottaknak. — 10.35: Képújság.

SZÍNHÁZ

Vígszínház: Csókos asszony (7) — Pesti Színház: Arzén és levendula (7) — Madách Kamara: Az érseki palota menyasszonya (ny. főpr. 7) — Fővárosi Operettszínház: Marica grófnő (Déryné bérl. 1. ea. 7) — Lézerszínház: Gershwin (fél 8); Pink Floyd (este 9) — Állami Bábszínház: Pán Péter (du. 3; Népköztársaság útja 69.) A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

A Penta Galériában szeptember 15—30. között Várkonyi Gyula festőművész kiállítása tekinthető meg. Minden érdeklődőt szeretettel várunk. Buda Penta Hotel. Budapest I., Krisztina krt. 41—43. (x)

Egészségmegőrző tanfolyamok az Almássy Téri Szabadidő Központban: autogén tréning, testsúlycsökkentő, dohányzásról és alkoholról leszoktató. Jelentkezni lehet szeptember 12—16-ig, 16-tól 19 óráig (VII., Almássy tér 6.). Felvilágosítás telefonon: 420-387. (x)

Dzsesszbalett-, aerobic- (délelőtt is), aikidó-, kick-box, valamint szabás-varrás (délelőtt is) tanfolyamokra lehet jelentkezni az Almássy Téri Szabadidő Központban (VII., Almássy tér 6.) szeptember 12—16-ig, 16-tól 19 óráig. (A délelőtti tanfolyamokhoz gyermekmegőrzést is biztosítunk.) Felvilágosítás telefonon: 420-387. (x)

Video-, angolnyelv- és óvodástorna-tanfolyamok indulnak gyermekeknek, az Almássy Téri Szabadidő Központban. Jelentkezés szeptember 12—16-ig, 16-tól 19 óráig (VII., Almássy tér 6.). Felvilágosítás telefonon: 420-387. (x)

Önvédelemoktatás: minden korosztálynak (Ju-Jutsu, judo). Jelentkezés: XII., Mártonhegyi u. 34., héttől és csütörtökön 17-től 20 óráig, XII., Diana u. 4., kedden és pénteken 17.30-tól 20.30 óráig. (x)

8 hetes **kézikötő-tanfolyam** indul **kezdő és haladó** fokon a Postás Művelődési Központban (VI., Benczúr u. 27.). Felvilágosítás a 217-334-es telefonon. (x)

Erőgépes kondicionálás nők és férfiak számára külön edzésidőben, Budapest legkulturáltabb, modern gépekkel felszerelt edzőtermében. Józsefvárosi SC, VIII., Práter u. 58. Tel.: 179-518. (x)

Torna-, balett- és fellépődresszek nagy választékban a Balerinában. Bp. V., Irányi u. 12. (x)

Bach: János passió — szeptember 18-án 19.30-kor az óbudai főplébánia-templomban (az Árpád híd budai hídfőjénél). Közreműködnek: Ardó Mária, Bokor Jutta, Albrecht Lepetit, Supala Kolos, Kenessey Gábor, valamint az Albert Schweitzer kórus és kamarazenekar, Kenessey László vezényletével. Jegyek az Óbudai Művelődési Központban (III., Dugovics T. tér 2.), valamint a helyszínen válthatók. (x)

Buri Mária tanárnőnél megkezdődött a cimbalomtanszak. Tel.: 424-128, napközben. (x)

Dr. Skarupinszky Nándor belgyógyász rendelését megkezdte. (x)

Füles Ferenc eü. gázmester, rovar-, rágcsálóirtó kisiparos telefonügyeleti **hívószáma megváltozott.** Híyható a 319-245-ön. (x)

Angolnyelv-oktatás minden szinten, gyermekeknek is, tolmácsnál. Tel.: 731-037. (x)

Sportszer- és játékkészítők, figyelem! A nemzetközi kutyakiállítás ideje alatt, 1988. szeptember 24-én 9-től 13 óráig sportszer- és játékvásár lesz a Körcsarnokban, a Népstadion Szabadidő Egyesület szervezésében. Jelentkezni lehet a 636-430/530-as telefonon vagy személyesen az Olimpiai Csarnok fszt. 19. szobában, naponta 9 és 14 óra között, szeptember 21-ig. (x)

A Közalkalmazottak Klubjában VIII., Puskin u. 4. **Burda-snittel — Singer géppel** a legkorszerűbb technikával 10 hetes szabás-varrás tanfolyamok indulnak október 1-jétől a hét minden munkanapján amelyek közül ön választhat. **Tandíj: 800 Ft. Gyermektánctól a színpadi táncig:** balett dzsesszbalett, sztep, akrobatika 4 éves kortól, október 1-jétől. **Tandíj: 300 Ft/hó. Angol- és németnyelv-tanfolyamok** heti egy- és kétszeri foglalkozással. **Önvédelmi torna (judo):** felnőtteknek, gyermekeknek szeptember 19-től folyamatosan. **Női kondicionáló torna:** október 12-től heti egy alkalommal. Beiratkozás minden tanfolyamra: **szeptember 12-től du. 15 és 19 óra között a helyszínen, VIII., Puskin u. 4.** (x)

A Magyar Állami Hangversenyzenekar próbajátékot hirdet brácsa tutti és brácsa szólamvezetői helyre 1988. október 5-én. szerdán de. fél 10 órakor. Kötelező anyag: J. S. Bach szólószonáta vagy szvit lassú és gyors tétele, valamint egy versenymű első vagy utolsó tétele: cselló tutti helyre 1988. október 5-én, szerdán de. fél 11 órakor. Kötelező anyag: J. S. Bach szólószonáta tétel, valamint egy klasszikus versenymű első vagy harmadik tétele kadenciával; II. hegedű tutti, valamint II. hegedű szólamvezetői helyre 1988. október 14-én, pénteken de. fél 12 órakor. Kötelező anyag: J. S. Bach szólószonáta tétel, valamint egy Mozart-versenymű első vagy harmadik tétele, kadenciával: bőgő tutti helyre 1988. október 14-én, pénteken fél 1 órakor. Kötelező anyag: egy versenymű lassú és gyors tétele, valamint egy szólódarab vagy etűd. Jelentkezés részletes önéletrajzzal az OF személyzeti osztályán (Bp. V., Vörösmarty tér 1. III/303.), 1988. szeptember 30-ig. A próbajátékokra előírt zenekari anyagot az OF kottatárában igényelhetik a pályázók, 1988. szeptember 28-tól kezdődően. A meghallgatásokat Vörösmarty tér 1. I. 125-ös teremben tartjuk. (x)

Első borsodi sörfesztivál Miskolcon! 5 napos non-stop kulturális program szeptember 15—19-ig a Miskolci Városi Sportcsarnokban és környékén, az I. borsodi sörfesztiválon. Botorján-, Halász Judit, 100 Folk Celsius, Old Boys koncertek, sramlizene, vásári komédiák, kirakodóvásár, vursli, rangos vendéglátás. Magyar és nemzetközi szkanderbajnokság, rádiókabaré és még sok más vidám felnőtt- és gyermekprogram öt napon át! (x)

VÍG ELEKTRO MÜNCHEN Márkás elektronikai készülékek exportja, importja. Állandó kiállítás, technikai szolgálat. **Paul-Heyse Str. 19. D—8000 München 2. Tel.: 00-49-89-531 771.** (x)

1988. október 10-én 21 óra kezdettel a Videoart Műsoriroda „20 év varázslata" címmel nagyszabású gálaműsort rendez az Erkel Színházban. Fellépnek: Kabos László, a Marikos—Nádas duó, Hernádi Judit, Csala Zsuzsa, Kibédi Ervin, Keleti Pál (Hacsek—Sajó) Kovács Erzsi, Tahi Tóth László, Lóránt Lenke, Géczy Dorottya, Tarján Pál, Kovács Apollónia, Aradszky László. Műsorvezető: Tamási Eszter vagy Keleti Pál. Jegyek kapnatók a színházak Népkisztársaság útjai jegyirodájában, a Pesti Vigadó jegyirodájában, az Erkel Színház és az Operaház pénztárában, a Magyar Média jegyirodájában. (x)

Szőrme, bőrruházat, cipő vétele és eladása. Kék Rók Pjt., Váci utca 46., du. 2-től óráig. (x)

Egyesült Államok

Deficit a tőkeforgalomban

Az idei nyár közepén tették közzé az Egyesült Államokban az ország tavalyi nemzetközi tőkeáramlási mérlegét. A kereskedelmi minisztérium adatai szerint 1987-ben 195,4 milliárd dollár külföldi tőke áramlott be az országba közvetlen beruházások, valamint kötvények, részvények és kincstárjegyek vásárlásának formájában. Hasonló célokból tavaly 96,4 milliárd dollár amerikai tőke keresett magának érvényesülést külföldön, a mérleg tehát pozitív.

Az USA-ban a külföldi tőkeállomány összege tavaly 1540 milliárd dollár volt, a külföldön működő, illetve kamatozó amerikai tőke értéke pedig nem haladta meg az 1170 milliárd dollárt. Az Egyesült Államok nemzetközi tőkeáramlások mérleghiánya tehát 370 milliárd dollár volt. Ezzel az USA a világ első számú adós országa lett. 1985-ben a nettó adósság összege 110,7, egy évvel később pedig már 269,2 milliárd dollár volt. Egy esztendő alatt közel 37 százalékkal növekedett az Egyesült Államok nettó adósságállománya.

Számítások szerint jelenleg az amerikai nemzeti vagyon öt százaléka van külföldi kézben. Ortner kereskedelmi miniszterhelyettes véleménye szerint nem kell tartani Amerika „kiárusításától", hiszen ez meglehetősen alacsony hányad egy olyan gazdaságban, amelynek éves bruttó társadalmi terméke megközelíti a 4500 milliárd dollárt. Az USA keresedelmi kamarájának vezető közgazdásza, Richard Rahn egyenesen úgy kommentálta a mérlegadatot, hogy az Egyesült Államoknak „büszkének kell lennie a külföldi tőke lankadatlan érdeklődése és beáramlása miatt".

Tavaly a ki- és a beáramló tőkék 19-19 százaléka közvetlen beruházás volt, tehát a beruházók üzemeket, ingatlanokat stb. vásároltak. Figyelemre méltó, hogy a tőkemozgások több, mint négyötöde — értékét tekintve — az értékpapírszférában bonyolódott le. Amerikai részről a 19 százalékos működőtőke-arány mintegy kétharmada a külföldön szerzett nyereség reinvesztálása volt. Ezt a dollár értékvesztése a vezető nyugati valutákhoz képest ösztönözte.

A nyugat-európainál és a japánnál jóval magasabb amerikai kamatlábak vonzották az USA értékpapírpiacaira a külföldi tőkét. Voltak persze olyan hónapok, amikor a külföldi tőke beáramlásának növekedése megtorpant a dollár értékvesztése miatt. Ez a folyamat azonban csak átmeneti volt, hiszen az amerikain kívül egyetlen piac sem tudja az értékesülésre váró külföldi tőkéket ilyen nagy mennyiségben „felszívni". A kincstárjegyek külföldi értékesítéséből befolyt összeget elsősorban a szövetségi költségvetés hiányának finanszírozására fordították és fordítják. A múlt év végén 78,4 milliárd dollár értékben volt kincstárjegy és állami kötvény külföldiek tulajdonában.

Amerikai szakértők véleménye szerint a külföldön működő amerikai tőkék értéke jóval nagyobb a statisztikai értéknél. Ezt a megállapítást azzal magyarázzák, hogy a nyilvántartás úgynevezett könyvértéken történik, tehát az eredeti árat mutatja. A valós piaci érték ennél jóval magasabb. Ezzel együtt aggasztónak tartják az USA eladósodásának ütemét. Nem arról van szó, hogy az Egyesült Államoknak komoly nehézségeket okoz majd a tartozások visszafizetése, hanem arról, hogy ennek negatív hatásai lesznek az életszínvonal alakulására. Az adósságok többségének visszafizetése a kilencvenes évek elején esedékes, s erre csak úgy kerülhet sor zökkenőmentesen, hogy érezhető módon korlátozni kell a fogyasztói keresletet. Az előrejelzések szerint 1992 körül néhány évig jó esetben stagnálni, de inkább csökkenni fog az életszínvonal az Egyesült Államokban. Az adósságok törlesztése mellett a kamat-, valamint az osztalékfizetések a külföldiek számára növekedni fognak a következő évtized első felében — újabb terhet jelentve a nemzetgazdaságnak.

A Reagan-kormányzat egyik legnagyobb hibájaként emlegetik a költségvetési deficit magasra szökését, s a hiány külföldi pénzbeáramlásokból való fedezését. Mindez persze nem változtat azon a tényen, hogy kifizetődő vállalkozói tőkét befektetni az Egyesült Államokba.

A következő esztendőkben várhatóan növekszik az USA-ba áramló külföldi tőkék összege. A meggyengült dollár ugyanis kifizetődővé tette — elsősorban japán vállalatok számára — az amerikai cégek felvásárlását, illetve leányvállalatok alapítását. A dollár értékvesztése miatt az USA-ba irányuló export megdrágult, az ottani termelést viszont nem érintik számottevően az árfolyamarányok. A japán gépkocsigyártó cégeket sorra követik a szigetország mikroelektronikai és egyéb vállalatai a közvetlen amerikai jelenlét kiterjesztésében. Ráadásul az amerikai földön való termeléssel a japán — és a többi külföldi — vállalatok valamelyest mérsékelni tudják a protekcionista hangulatot. S a termelő üzemek alapításával még munkaalkalmakat is teremtenek az amerikai gazdaságban. Az amerikai működő tőke kiáramlásában lassulás várható. Az USA cégei ugyanis rájöttek, hogy a dél-koreai, tajvani, szingapuri stb. termelőüzemek, leányvállalatok létesítésével ma már egyre többet ártanak maguknak. Az újonnan iparosodó országokban készült „amerikai" termékek ugyanis többségükben az USA piacán találnak gazdára, az amerikai cégek tehát az importtal maguknak teremtenek konkurenciát saját piacukon.

A következő években feltételezhetően valamelyest mérséklődni fog az Egyesült Államok nettó adóssága, de a tőkeáramlási mérleg továbbra is deficites marad. A kamatcsökkentés ugyan hozhatna némi javulást a mérleg alakulásában, a központi bankrendszer (FED) viszont nem kívánja belátható időn belül jelentősebben mérsékelni a kamatokat, mert az infláció feléledésével járhat.

GARA SZABOLCS

Gondolatok a téeszvagyonról

A szövetkezeti dolgozók vagyonnövelésben való érdekeltsége történelmileg is eltér a népgazdaság többi szektorától. Az indulóvagyon a parasztság föld- és termelőeszköz-vagyonának koncentrálásával jött létre. Ebben a folyamatban jelentős szerepet játszott az állami ösztönzés, de az alapító szövetkezeti tagok és leszármazottaik számára egyaránt világos volt és az ma is, hogy a szövetkezeti működő vagyon eredete a magántulajdon és a fogyasztás önkorlátozása.

A termelőszövetkezetek fejlődésében csak az utóbbi időben játszott szerény szerepet a részjegy, a célrészjegy és a tagsági kölcsön.

A szövetkezeti vagyonérdekeltség — mint a személyi jövedelem (bér + részesedés) közgazdaságilag indokolt korlátja és önszabályozója — a mezőgazdasági szövetkezeti körben sokkal inkább a gazdasági szükség, mintsem az elméleti megfontolások alapján eldöntendő cselekvés.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek vagyonnövekedésének néhány fontosabb adata
Milliárd forint

	1980	1985	1986	1987	1987/1980 %
Bruttó állóeszközérték	166,1	200,4	206,3	218,2	131,4
Forgóalap	61,3	86,0	87,5	87,9	143,4
Bérköltség	26,0	35,1	35,9	37,3	143,5
Összes üzemi termelési érték	161,1	220,9	232,3	247,0	153,4
Ebből: alaptevékenység	114,7	144,7	150,2	152,8	133,3
Beruházás	17,4	17,4	18,6	25,5	146,6
Ebből: saját forrás	10,1	11,6	12,1	14,7	145,6

A mezőgazdasági szövetkezetekben az adott árak és támogatások, elvonások mellett nem lehet a gazdasági csőd veszélye nélkül áthárítani a fogyasztóra a bérfejlesztést, mert a hatósági árak, illetve a fizetőképes kereslet a szabadáras termékeknél a mezőgazdasági piacon ezt nem ismeri el.

Kettős érdekeltség

A népgazdaságban csaknem egyedülállóan a mezőgazdaság teremtett kínálati piacot és a mezőgazdasági nagyüzem, amely koordinátora és szervezője a kistermelésnek, kénytelen az általa támogatott és szervezett kistermelés versenytársainak is lenni. Ez egyedülálló a szocialista országok körében és csaknem teljesen mezőgazdasági sajátosság.

Az előbbiekből következően a szövetkezeti dolgozók, tagok és alkalmazottak egyszerre érdekeltek abban, hogy a háttérnagyüzem folyamatosan felhalmozzon, munkaalkalmat teremtsen és egyúttal kiszolgálja őket is kistermelői, illetve háztáji tevékenységükben. Tehát a szövetkezet kettős érdektől hajtva igyekszik fejlődni, vagyont növelni és az amortizációját még akkor is beruházásra költeni, ha adott esetben nem tud bért emelni. A vagyonérdekeltség, a vagyonnövelésben való érdekeltség tehát nem deklarált szólam a szövetkezetekben. A gazdasági helyzet szorítása [illegible] kell vállalni még akkor is, hogyha a mezőgazdasági profitráta erre alig nyújt lehetőséget.

A szövetkezeti modell eredeti (indulási) állapotához képest lényegesen megváltozott, folyamatosan igazodott a szocialista társadalom általános vállalatgazdálkodási feltételeihez. Stabilizálódtak a bérek, még ha fejlődésük el is maradt az utóbbi évtizedben a népgazdaság más területeihez képest. Érvényesült a nyereség növelésében való érdekeltség, teret hódított a nyereségrészesedés. Ezt természetesen segítette a differenciált bruttó jövedelemadó is, ami jól ösztönzött a nyereség év végi felhasználásában a nyereségrészesedésre.

A vagyonérdekeltség újraélesztésének kulcskérdése, hogy legyen felosztható nyereség, amely reálisan felhasználható felhalmozási és fogyasztási célokra. Ebből következik, hogy a vagyonérdekeltséget csak akkor lehet megteremteni, ha erre a szabályozás általános feltételei lehetőséget nyújtanak.

Mindezek alapján a mai szövetkezeti gazdálkodási rendszer feltételeinek javítása kis kiigazítással alkalmas az önszabályozáson alapuló bérgazdálkodásra és ezért tulajdonképpen felesleges az elosztáson alapuló bérmechanizmus.

A termelőszövetkezetek gazdálkodási rendszerét is a kor követelményeinek megfelelően a vagyonérdekeltség irányába kell továbbfejleszteni. Ez olyan elvi és gyakorlati szabályozási lépéseket igényel, amely a más szövetkezeti ágak vagyonérdekeltségi rendszeréhez, a születendő társasági törvényhez alkalmazkodik.

Erre lehetőséget nyújt az egységes szövetkezeti törvény, a készülő vállalati adórendszer és a már bevezetett személyi jövedelemadózás törvényi szabályozása. Éppen ezért a jövőbeni vagyonérdekeltség fő rendező elveinek többek között magukban kell foglalniuk, hogy az eddig felhalmozott vagyon meghatározott hányadát és a jövőbeni felhalmozást a tagok és alkalmazottak számára részjegyesíteni kellene. A szövetkezeti önkormányzat eldöntheti, hogy ingyenesen vagy névleges térítés ellenében juttatja részjegyekhez dolgozóit.

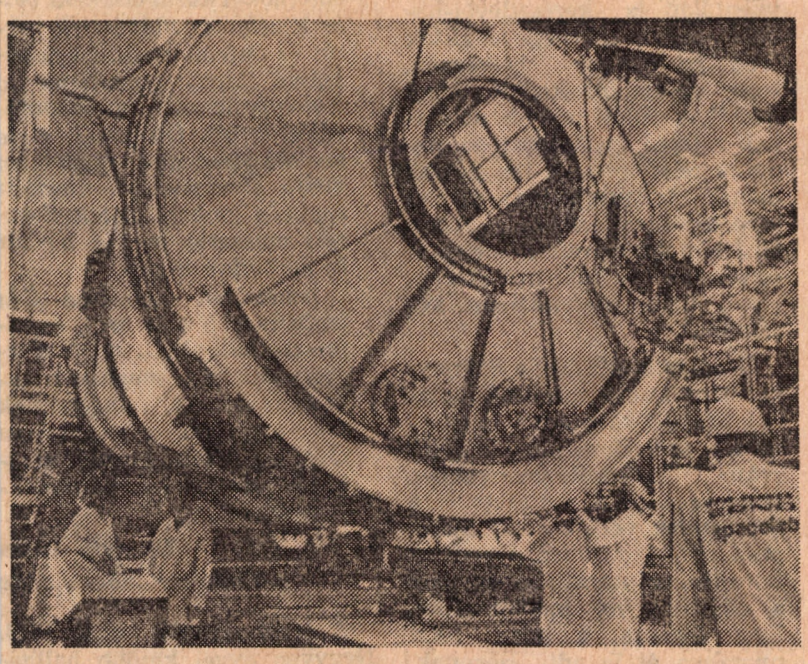
Nem csak belépni — beszállni is

Ha a törvényi szabályozás úgy dönt, hogy a jövőben az adózott jövedelemből teljesített vagyonnövekedés lehet csak az osztalékjellegű jövedelem forrása, akkor a részjegyesítés arányát a jövőbeni felhalmozásból nem indokolt jogszabályban rögzíteni. Ha ez

Nemzetközi szolgáltatáskereskedelem

Dollárok a világűrben

A világ egyre több állama kíván feljuttatni a világűrbe *távközlési, meteorológiai, és navigációs célokat szolgáló mesterséges holdakat.* Az „űrklubba" azonban csak néhány ország tartozik, érthető módon tehát az utóbbi években igencsak megnövekedett a kereslet az úgynevezett *bérfellövések* iránt. Ennek az új kereskedelmi tevékenységnek az a lényege, hogy a kozmikus rakétákkal rendelkező országok, illetve vállalatok *előre meg-*

Űrlaboratórium-szerelés Brémában

állapított díjazás ellenében vállalják a műholdak Föld körüli pályára való felbocsátását. Miután a kereslet egyelőre meghaladja a kínálatot, meglehetősen nagy a sorbanállás a bérfellövésekért.

Jön a konkurencia

Számítások szerint jelenleg mintegy *évi egymilliárd dolláros a kereskedelmi űrpiac.* Az egyes országok állami szervei és magánvállalatai ilyen értékű „megrendeléssel" tudják ellátni az űrrakéták tulajdonosait. Az elmúlt 10 évben a bérfellövések területén *az Egyesült Államok tett szert vezető szerepre:* az űrrepülőgépek — az 1986 februárban történt katasztrófa idejéig — szinte minden felszállásnál vittek magukkal „bérmunkát". A NASA egy-egy mesterséges hold feljuttatását 30—90 ezer dollárért vállalta mérettől függően. A Challenger felrobbanása azonban nemcsak az amerikai űrkutatást vetette vissza, hanem egyrészről jelentős bevételkiesést okozott az USA űrhivatalának, másrészről pedig számottevően csökkentette a bérfellövések megrendelőinek esélyeit a gyors „kiszolgálásra".

Az Egyesült Államok számára az elmúlt évtized végétől a bérfellövésekben *mind nagyobb konkurenciát jelentett a nyugat-európai űrvállalkozás, az ESA kereskedelmi tevékenysége.* Kontinensünk nyugati felének több országa tömörült e vállalkozásban, amely *Ariane* rakétákkal juttatott és juttat fel a kozmoszba „idegen" műholdakat. Az Ariane-programot műszaki okok miatt többször kellett hosszabb-rövidebb ideig szüneteltetni, ennek ellenére folyamatosan bővül a megrendelők száma. 1979 óta a nyugat-európai űrvállalkozás több tucat műholdat juttatott fel a világűrbe és 1991-ig további 43 mesterséges bolygó fellövésére rendelkezik megbízással. A díjazás valamelyest meghaladta az amerikait, az űrrepülőgépek kényszerű földi tartózkodása azonban még a magasabb árakon is az Ariane felé terelte a megrendelőket. (Érdemes megjegyezni, hogy számos nyugati vállalat saját távközlési műholdat lövet fel, a fejlődő országok körében pedig egyre kifizetődőbb az oktatási célokat szolgáló mesterséges égitestek feljuttatása.)

Időközben új versenytársak is megjelentek az „űrpiacon". Mind a *Szovjetunió,* mind pedig *Kína* vállal bérfellövést, s meglehetősen versenyképes árakon. A *Business Week* című amerikai gazdasági hetilap adatai szerint egy Ariane-rakéta fellövése 85 millió dollárba kerül. A szovjet *Proton* rakéta felbocsátása 36, a kínai *„Hosszú menetelés"* elnevezésű rakétáé pedig 35 millió dollárba kerül.

Az amerikai vállalatok számára jelentős kárral járt és jár az űrrepülőgépek kényszerű parkolása, mintegy 55 műhold feljuttatását voltak kénytelenek elhalasztani. A vállalatok nyomására a Reagan-adminisztráció kénytelen volt engedélyezni, hogy a NASA-n kívül amerikai magánvállalatok is vállalhassanak bérfellövéseket. Ezek ugyan meglehetősen drágák, de mégis lehetőséget jelentenek. A *Martin Marietta* cég Titan—3 rakétája 110 millió dollárért emelkedik a magasba, a *General Dynamics* Atlas Centaurja 59, a *McDonnell-Douglas* Delta—2 rakétája pedig 50 millió dollárért indul el.

Jó üzlet

Az amerikai hatóságok egyelőre nem engedélyezik a hazai vállalatok számára, hogy a bérfellövésekhez igénybe vegyék a Szovjetunió kereskedelmi űrszolgáltatásait. Több amerikai cég jelezte, hogy szovjet rakétákkal szeretne feljuttatni műholdakat. A hatóságok a kérelmet nemzetbiztonsági okokra való hivatkozással elutasították minden esetben. (A hivatalos indoklás arra hivatkozik, hogy *a magas műszaki színvonalat megtestesítő műholdak — úgymond — államtitokként kezelendők.)*

Kína a bérfellövési szolgáltatást a világpiaci árnál 15—20 százalékkal alacsonyabban kínálja. Peking megrendelést kapott bérfellövésre a *Swedish Space* vállalattól és szó van arról is, hogy az év végén az amerikai *Western Union* három távközlési műholdját lövik fel az ázsiai országból.

Nyugat-Európa igyekszik kihasználni a nagy piaci keresletet, de tudja, hogy a piacon csak addig „tarol", ameddig újra meg nem indulnak az amerikai űrrepülőgépek. (A tervek szerint még az idén sor kerül az űrrepülőgépek újraindítására, amennyiben semmiféle műszaki probléma nem merül fel.) Nem véletlen, hogy a nyugat-európai űrvállalkozás tagországai a következő 12 évben 34 milliárd dollárt fordítanak űrkutatásra és a rakétatechnika tökéletesítésére. Az Ariane-program 4,2 milliárd dollárt kap a költségvetésből, s ezt az összeget nagyobb teljesítményű és biztonságosabb rakéták kifejlesztésére fordítják s minél nagyobb kereskedelmi haszon érdekében. (Jelentések szerint *Japán az ezredfordulóig 40 milliárd dollárt fordít saját kereskedelmi űriparának megteremtésére.)*

A következő években a földi ipar részéről fokozódik az igény olyan anyagok iránt, amelyeket *a súlytalanság állapotában a világűrben állítanak elő.* Elsősorban *ötvözetekről, gyógyszer- és vegyipari alapanyagokról* van szó, de a biotechnika is igényt tart az „űrkörülmények között előállított anyagokra. Az „űrkereskedők" számára ez azt jelenti, hogy növekvő kereslet mutatkozik az úgynevezett *űrgyárak,* illetve az űrállomások és az űrlaboratóriumok kereskedelmi tevékenysége iránt. A japán kereskedelmi és iparügyi minisztérium számításai szerint 12 év múlva évi 3,5 milliárd dolláros kereslet mutatkozik majd a világon az űrben előállított anyagok iránt.

Az űrbiznisz még csak a kezdeti lépéseket tette meg, de nem kétséges, hogy belátható időn belül komoly nyereséget hozó vállalkozássá fejlődik. A tudományos célok mellett mind nagyobb jelentőségre tesznek szert az üzleti célok is, hiszen a nyereség mind többet fog „visszahozni" az űrkutatásra fordított költségekből. A Szovjetunióban, Kínában és Nyugat-Európában a bérfellövési és az űrbérmunka-tevékenység állami kézben van, az Egyesült Államokban viszont mindinkább a nagy tőkével rendelkező magánvállalkozások „vadászterületévé" válik az űrbiznisz.

Gara Szabolcs

A MAGYAR NEMZETI BANK HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMAI

ÉRVÉNYBEN: 1988. SZEPTEMBER 23.

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre	Eladási forintban
Angol font	9052,59	9061,65	9070,71
Ausztrál dollár	4249,15	4253,40	4257,65
Belga frank	137,77	137,91	138,05
Dán korona	753,07	753,82	754,57
Finn márka	1222,74	1223,96	1225,18
Francia frank	849,96	850,81	851,66
Holland forint	2561,10	2563,66	2566,22
Ir font	7750,30	7758,06	7765,82
Japán yen (1000)	403,56	403,96	404,36
Kanadai dollár	4446,09	4450,54	4454,99
Kuvaiti dinár	18838,32	18857,18	18876,04
Norvég korona	782,36	783,14	783,92
NSZK márka	2886,70	2889,59	2892,48
Olasz líra (1000)	38,78	38,82	38,86
Osztrák schilling	410,39	410,80	411,21
Portugál escudo	35,09	35,13	35,17
Spanyol peseta	43,46	43,50	43,54
Svájci frank	3421,15	3424,57	3427,99
Svéd korona	840,67	841,51	842,35
Tr. és cl. rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA dollár	5419,78	5425,21	5430,64
Ecu (közös piac)	5985,41	5991,40	5997,39

AZ ÁLLAMKÖZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK VÁLTOZATLANUL AZ 1988. MÁJUS 3-I KÖZLÉSNEK MEGFELELŐEN VANNAK ÉRVÉNYBEN.

Az 1988. február 8-tól alkalmazott határidős árfolyam-különbözeti százalékok változatlanul az 1988. február 6-i közlésnek megfelelően vannak érvényben.

A Magyar Nemzeti Bank 426/1984. számú közleménye szerint hivatalos a Magyar Hírlapban, valamint a bankszervek helyiségeiben közzétett lista.

Még egyszer Carl Lutzról

Csodálatra méltó elszántsággal

Ki emlékszik Carl Lutzra? címmel július 11-i számunkban, riportban tettük közzé hazai és svájci kutatásaink első erdményeit, egy kevésbé ismert, ráadásul méltatlanul elfelejtett svájci diplomatáról. Lutz konzul 1942—45 között hazája budapesti követségén az idegen érdekeket képviselte, a Magyarországgal hadban álló tizenkét állam felkérésére. Az 1975-ben elhunyt Lutz, csupán lelkiismeretére hallgatva, hivatali lehetőségeit messzemenően túllépve, önkéntes segítőtársaival, bizonyíthatóan legalább hatvanezer embert mentett meg. Az ő „találmánya" volt a nemzetközi gyakorlatban mindaddig ismeretlen kollektív útlevél, amelyre egyenként mintegy ezer-ezer személy adatait vezették föl.

A nagyszabású embermentést a vidéki zsidók deportálásának hírére, illetve az auschwitzi jegyzőkönyv olvastán kezdték meg. A konzul kezdettől fogva szoros munkakapcsolatokat ápolt, részben az üldözöttek megbízottaival, részben pedig a Budapesten és Svájcban működő diplomatákkal, nemzetközi szervezetekkel. Az embermentő akciók egyik leglényegesebb színhelye a Vadász utcai üvegház volt. Az épületet Lutzék a magyar kormány hozzájárulásával védettnek nyilvánították, és ott állították föl a svájci követség Idegen Érdekek Képviselete kivándorlási osztályát. Az üvegház, amely a mártírhalált halt *Weisz Artúr* tulajdona volt (aki haláláig a legaktívabban vett részt a mentőakciókban), mintegy háromezer embernek nyújtott oltalmat. Cikkünk nyomán jelentkezett szerkesztőségünkben *dr. Katona Imréné*, az ő első férje volt Weisz Artúr. Az Egyesült Államokban élő fiával, dr. Weisz Katona Gáborral (aki egy tudományos konferenciára éppen Budapestre érkezett, a többi közt elmondták:

— A Vadász utcai ház a zsidó önmentő akció főhadiszállásául szolgált. Működött itt kórház, konyha és minden egyéb, jól kivehetően elkülönültek itt a különböző somér, hanhac és egyéb frakciók. Szemtanúként jelenthetjük ki: a tehetős fővárosi zsidóság anyagi támogatásával nagy mennyiségű élelmiszert vásároltak az üvegháziak. Az élelemből, melyet pénz és ékszer ellenében sikerült szereznünk, tudták élelmezni a Pozsonyi úti svájci és svéd védettházakba bezsúfolt embereket, de kijátszva az őröket, csomagokat dobáltak át a belvárosi gettó kerítésein. Állíthatjuk — hangoztatta dr. Katona Imréné —, hogy nem elsősorban Lutzék, hanem a mieink élelmezték a védett házban élőket. Már csak azért is, mert Lutz hivatala a Verbőczy utcában volt, a Várban és a Duna-hidak felrobbantása után ő Budán rekedt. Pesten csak Wallenberg maradt.

Weisz Katona Gábor adalékként elmondta, hogy sokan szó szerint a Dunából menekültek az üvegházba. Olyanok, akiket a nyilasok éjszakai kivégzésre a folyó partjára hajtottak, s még mielőtt a golyó érte volna őket, vagy sebesülten, amúgy vizesen, félájultan, csontak az elsötétített városon át a Vadász utcába.

Megerősítette Weisz Katona Gábor, Lutzról szóló cikkünk azon állítását, hogy a Vadász-utcában, és másutt nagy számban készültek a védőlevelek, bejelentőlap és keresztlevél-hamisítványok. „Tömegével álltak rendelkezésünkre bélyegzők, mert egyeztetni kellett, hogy melyik kerület, melyik utcájának milyen rendőrőrszoba pecsétje felel meg. A tévedés az okmány felmutatójának az életébe kerülhetett volna . . . A különféle dokumentumok űrlapjai ugyancsak az önmentő szervezetek titkos nyomdáiban készültek."

Dr. Mester Miklós, a Sztojay-kormány kultuszminisztériumának államtitkára arról tájékoztatta a szerzőket, hogy a Joint svájci futárküldeményekben nagy összegeket juttatott el a nemzetközi vöröskereszt budapesti megbízottjához, *Friedrich Bornhoz*. A futárküldeményeket a svájci követ megbízásából, Lutz fogadta, a pénzt azon nyomban át is adta Bornnak. Ez utóbbitól a svájciak és a vöröskereszt abszolút bizalmát élvező *Komoly Ottó*, a Magyar Cionista Szövetség elnöke vette át a pénzküldeményeket.

Mester Miklós közlése alapján világossá válik a kép: a mentőakciókhoz nélkülözhetetlen anyagi hátteret a svájci kapcsolat biztosította, ami persze nem zárja ki más államok (például Svédország), valamint az egyházak és a magyar zsidó közösségek anyagi áldozatvállalásait. Lutz maga egy 1946-ban készült feljegyzésében (melyet Gosztonyi Péter bocsátott rendelkezésünkre), megjegyzi, hogy ha a svájci kormánytól nagyobb összeget kap, az életmentő akciókra még nagyobb lehetőség nyílt volna. Ezt azért is hangsúlyozzuk, mert magukat megnevezni nem kívánó telefonálók, arról igyekeztek meggyőzni a szerzőket, hogy Lutzék túlságosan nagy lábon éltek a vészkorszak iszonyatos napjaiban. Válaszul álljon itt *Lévai Jenőnek* a *Hősies küzdelem százezrek életéért* című dokumentumkötetből vett hiteles információ, amely szerint a svájci külügyminisztérium is megvizsgálta a mentőakciók anyagi vonatkozásait és kiderítette: az életmentő okmányokért a svájci diplomata egy fillért sem követelt és nem is kapott. Az viszont történelmi tény, hogy nyilasok, korrupt tisztviselők és mások is kereskedtek az életmentő papírokkal.

1948-ban még nem feledkeztünk el Carl Lutzról. Bizonyítékként közöljük itt *Dinnyés Lajosnak*, a Magyarország miniszterelnökének 1948. május 26-án Lutz konzulhoz írt levelét:

Budapest, 1948. május 26.
Konzul úr!

A magyar kormány nevében szeretnék köszönetet mondani önnek azért a felbecsülhetetlen értékű tevékenységéért, amelyet ön 1944-ben, a német megszállás kritikus hónapjai alatt kifejtett.

A pusztulásnak ebben az időszakában Ön a külföldi semleges külképviseletek hivatalnokai közül elsőként vette kezébe az üldözöttek sorsát és önfeláldozásával nagyszámú áldozatot óvott meg a legkegyetlenebb megsemmisüléstől. Az Ön által élete kockáztatásával és csodálatra méltó elszántsággal nyújtott segítség emberi életek tízezreit mentette meg a barbár és méltatlan végtől.

Ismételten biztosítva Önt legőszintébb hálámról, és kifejezve különleges elismerésemet azokért a magasztos tulajdonságokért, amelyeknek Ön tanújelét adta, kérem Önt, konzul úr, fogadja megkülönböztetett nagyrabecsülésemet.

Dinnyés Lajos
a Minisztertanács elnöke

A levél dátuma tehát 1948. Negyven évvel később hallgatás és felejtés. Ennek okairól beszélgetünk *dr. Gosztonyi Péterrel*, a Svájcban élő történésszel, aki személyesen ismerte Carl Lutzot.

— A hallgatás magyarázatát — töpreng Gosztonyi Péter — egyrészt Lutz egyéniségében kell keresnünk, másrészt a svájci történetírás fehér foltjaiban. Lutz nagyon szerény, begombolkozó ember volt, alkalmatlan a legendás hős szerepére, másfelől ez a korszak, a második világháború ugyancsak kényes témának számít. A semleges Svájc kétszer is joggal aggódhatott, hogy Németország lerohanja, ezért kollaboránsait igencsak számba vette, mi több tíz svájci embert végeztek ki a háború alatt, akik a németeknek kémkedtek. De kétségkívül a fasiszta mozgalmaknak is volt — ha nem is jelentős —, talaja Svájcban, és az akkori rendőrminiszter, *Rotmund*, nem értékelte egyértelműen pozitívan — hogy finoman fogalmazzak —, Lutz konzul magyarországi tevékenységét. (Később megváltoztatta álláspontját.) Az önök nyári cikkét, ahogy írták, egy emlékmű eszmei talpkövének szánták. Nagyon mélyen egyetértek azzal, hogy Lutz konzul emlékét ápolják Magyarországon is, de ha megengedik, hadd tegyem hozzá, hogy a magyarországi közmegegyezést manapság nagymértékben szolgálná az az emlékmű *is*, amelyik a második világháború összes magyar áldozatának mementója lenne.

Kulcsár László—
V. Bálint Éva

Britten-bemutató az Operaházban

Huszonnyolc év után újra színre kerül az Operaházban Benjamin Britten: Albert Hering című vígoperája. Az 1960-as bemutató címszereplője Palcsó Sándor volt, ma Rozsos István énekli Albert szerepét. A premier karmestere Kovács János. Az előadás külön érdekessége, hogy a rendező, Fehér András az 1960-as bemutató gyermekszereplője volt, Harry szerepében. A díszleteket és a jelmezeket Dévényi Rita mv. tervezte. Képeinken: Rozsos István, továbbá Mészöly Katalin, Bende Zsolt és Csonka Zsuzsanna

Fotó: Szigeti Tamás

TÉPŐZÁR ÉS STÁTUSSZIMBÓLUM

Sportcipők milliárdos háborúja

89. V. 13.

Szűnni nem akaró hevességgel tombol a *sportcipőőrület* az Egyesült Államokban, ahol a gyerekek csak igen ritkán hajlandók „rendes" cipővel felváltani a kényelmes edzőcsukát. De nem sokkal „különbek" a felnőttek sem: a férfiak és a nők többsége *csak a munkahelyén* veszi fel az illedelmes bőrcipőt, munkába menet és jövet, hétvégeken vagy az esti séta alkalmával szinte kötelező a *sneaker* használata. A sportcipő, de nevezik szabadidő cipőnek is, kényelmes, viszonylag olcsó és nehéz elnyűni. A sneakerőrület hatalmas üzletet jelent a gyártóknak, akik éles versenyharcban állnak egymással a piaci részesedés növeléséért.

A statisztikák tanúsága szerint tavaly a világon 7 milliárd dollár(!) értékű edzőcipő talált gazdára, ebből az Egyesült Államokban 3,4 milliárd dollár volt a „fogyasztás". Az áruházakban, szakboltokban, szupermarketekben *mindenki ízlése, igénye és pénztárcája szerint tobzódhat a választékban.* Műanyagból készült márka nélküli sportcipő már 10 dollárért is a kedves vevő rendelkezésére áll, de 80-90 dollárért is kaphatók márkás edzőcipőcsodák. S miután az óceán túlsó partján is a vásárlók sokat adnak a márkanévre, a távol-keleti olcsó áru helyett inkább *Nike*, a *Reebok*, az *Adidas* és az *Avia* fogy. Mert a sportcipő az USA-ban is egyre inkább *státusszimbólum* — pedig az olcsó is kényelmes, s megfelel a célnak. (Az amerikai orvosok egy része egyébként arra figyelmeztet, hogy az edzőcipők állandó viselete *„szétteríti"* a lábakat, elkényelmesít és elszoktatja az embereket a „rendes" cipők viselésétől.

REEBOK KONTRA NIKE

Jól jellemzi az amerikai sportcipőmániát, hogy 1984 óta több mint kétszeresére nőtt e cipők forgalma. Igaz, a gyártók gondoskodnak arról, hogy állandóan bővüljön a választék: különkülön sportcipőket kínálnak sétához, kocogáshoz, futáshoz, teniszezéshez, erdei túrákhoz. S természetesen minden „műfaj" magasszárú kivitelben is megtalálható. 1988 második felétől a magasszárú, *fűzővel és tépőzárral* kombinált edzőcipők a „menők", ezek fogynak a legjobban.

Az amerikai edzőcipőpiac koronázatlan királya a *Reebok* cég, amely 27 százalékos piaci részesedést tudhat a magáénak. A cipőkre rávarrott kis angol zászlócska emlékeztet ma már csak arra, hogy valamikor a Reebok brit cég volt. Ma már *amerikai* tulajdonban van, sőt, megvásárolta a cipőszakmában ugyancsak jól csengő *Avia* és *Rockport* vállalatokat is. A Reebok nem érezheti azonban biztonságban magát a hazai és a nemzetközi piacon, a *Nike* ugyanis a vezető hely elhódítására törekszik. Kemény és áldozatos piaci munkával a Nike az USA-ban 23 százalékos piaci részesedésre tett szert. (Az óceán túlsó partján az Adidas 4, az Avia 4,2, az L. A. Gear 4,7, a Converse pedig 5,8 százalékkal részesedik a piacból. Az egyéb márkás és márkátlan edzőcipők mintegy 30 százalékos részaránnyal rendelkeznek a piacon.)

A Reebok és a Nike kegyetlen harcában a jelek szerint az *utóbbi* cég tett előnyre szert az elmúlt év statisztikái alapján. Tavaly a Reebok bevételei az előző évihez képest 20 százalékkal csökkentek, a Nike viszont 59 százalékkal — 1,5 milliárd dollárra — növelte a forgalmát. A trónkövetelő tavaly 70 millió dollárt fordított reklámra, s a televízióból, valamint az újságokból egész évben szinte csak a Nike-cipők „folytak". De a nagyszabású és költséges reklámkampány *önmagában* nem elegendő az amerikai vásárlók pénztárcájának kinyitására. Miközben a Reebok csak kevés újdonsággal jelent meg 1988-ban a piacon, a Nike *több tucat* új, a sportcipőiparban forradalminak számító modellel és újítással lepte meg a vásárlóközönséget.

„KAPTAFÁK"

Mind a Reebok, mind pedig a Nike jól felszerelt kutatólaboratóriumokkal rendelkezik, ahol tervezők, orvosok és sportolók együttesen alakítják ki és tesztelik az új modelleket. Egy-egy új cipőtípust a vállalatok próbahordásra ezreknek „adnak ki" ingyen, a *„koptatóktól"* viszont szigorú szakvéleményt kérnek. Külön kategóriát képeznek a *profi* sportcipők, amelyek *nem az utca emberének, hanem kifejezetten sportolóknak készülnek tudományos alapossággal.*

Akárcsak az Adidas, a Reebok és a Nike is számos versenyt, csapatot szponzorál helyi és világversenyeken, s „cserébe" elvárják, hogy *a versenyzők a cég emblémáját vagy nevét viseljék a mezükön* vagy a melegítőjükön. Hatalmas összegeket fizetnek ki a palánkhirdetésekért is.

Hatalmas piaci sikert aratott a Nike *felfújható sportcipője.* Ebben az az újdonság, hogy mind a cipő falában, mind pedig a talpában *tetszés szerint lehet változtatni a légnyomást.* Aki a keményebb cipőt szereti, az jobban felfújja, aki a puhább járást kedveli, az pedig kényelmének megfelelően „állítja be" cipőjét. Ugyancsak kényelmesebbé teszi a cipő viselését és a járást egy másik újdonság: a cipő talpába *levegővel töltött vagy tömör műanyagcsöveket építenek be.* Az egyik modell sarokrésze viszont *gumigörgőkkel* készül, s a „lánctalpas" sportcipő állítólag *légiessé teszi a járást, ruganyossá a kocogást.* A Nike és a Reebok olyan sportcipőket is gyárt, amelyek talpbélése alá kisebb rugókat „építenek be", de terjedőben van a *fűthető* edzőcipő is.

A márkák harcában mind nagyobb szerepet játszanak az orthopédorvosok, akik tudásukat, tapasztalataikat — jó pénzért — szívesen megosztják a gyártókkal. S a „tudományosan tervezett" edzőcipők természetesen nagyobb bevételt is jelentenek, hiszen a vásárlók szívesen fizetnek 10-20 dollárral többet egy híres orvos által dicsért „csukáért".

— asz —

... Vasár- ... — 15.00: 2000 ... — 16.00: Pop Formulae. Popzenei műsor. — 17.00: Joanie szereti Chachit. Vígjátéksorozat. — 1.30: Landscape Channel.

SUPER CHANNEL

7.00: Boogaloo Pooper Doo. Gyermekműsor rajzfilmekkel. — 11.00: Coca-Cola Eurochart. Negyvenes európai slágerlista. — 12.00: Divatkörkép. — 12.30: A világ mai napja. — 13.00: Írva vagyon... Egyházi műsor. — 13.30: Blake 7. Tudományos-fantasztikus filmsorozat. — 14.30: Salvage—I. Vígjátéksorozat. — 15.30: Egyveleg. — 16.30: Sport-világhíradó. — 17.30: A holnap világa. Egyházi műsor. — 18.00: Európai üzleti hírek. — 18.30: Labdarúgó-híradó. — 19.00: Európai kitekintő. — 20.00: Brit ötvenes slágerlista. — 21.00: Szürkületi zóna. — 22.00: Amerikai profi kosárlabda. — 22.25: Sarah. — Kb. 0.20: Egyveleg.

TV5

12.00: Angoltál. — 12.45: Pincétől a padlásig. — 13.00: Tv-híradó. — 13.15: Boldog anyák napját! Film. — 14.45: Hiányjelek. — 16.05: Hírek. — 16.10: Horgász-vadász magazin. — 16.30: Kalandok és sport. — 17.55: Hírek, időjárás. — 18.00: Mercheloup. Filmsorozat. — 19.00: Shuaia. — 19.30: Bárányhimlő híradó Gyermekműsor. — 20.00: Körözvény. — 21.30: Harmincmillió barát. — 22.00: Tv-híradó. — 22.30: Időjárás-jelentés. — 22.35: 7/7 — heti esemény-összefoglaló. — 23.30: Ex libris. — 0.30: A Procope negyedórája. — 0.45: Műsorzárás.

SZOMBAT

SZÍNHÁZ

Operaház: Bohémélet (Ifj. bérl. II. sor. 4. ea. de. 11) — Erkel Színház: A próba (7) — Bartók Emlékház: A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola zongorista növendékeinek hangversenye (de. 11) — Pesti Vigadó: Budapesti vonósok hangversenye (fél 8) — Zeneakadémia Kisterem: Festetics vonósnégyes estje (fél 8) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Libikóka (7) — Katona József Színház: A mizantróp (7) — Nemzeti Színház: István, a király (7) — Várszínház: Lélekbúvár (7) — Vígszínház: Ahogy tesszük (Szerémi bérl. 4. ea. 7) — Pesti Színház: A nagybőgő (7) — Madách Színház: Az ördög (márc. 16-i jegyek érv. 7) — Madách Kamara: Páratlan páros (7), Élelem bére (este fél 11) — Thália Színház: Gyönyörök kedden éjfél után (7) — József Attila Színház: A kis herceg (de. fél 11), A császár messze van (7) — (fél 8) — Vidám Színpad: A kaktusz virága (du fél 3). Délután a legjobb (7) — Kis Színház: Hívtak, jöttem! (du. 3), Goodbye, Charlie! (fél 8) — Reflektor Színpad: Két játék (8) — Fővárosi Nagycirkusz: Cirkusz és varázslat (de. 10. du. 3) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

HÉTVÉGI SPORTMŰSOR

SZOMBAT

Autósport: Nemzetközi off road fesztivál, Somogybabod: roncsderbi futam, 14.00. Gokartbajnokok tornája a Calderoni nagydíjért és osztrák bajnoki futamok, Kecskemét, 14.30.

Karate: Kick-box csapatbajnokság, Dorog, 12.00.

Könnyűbúvársport: Uszonyos- és búvárúszó nemzetek közötti verseny, Balatonfűzfő, 16.00.

Labdarúgás: NB I-es mérkőzések: Haladás—Dunaújváros, Szombathely, 17.00, Bp. Honvéd—Váci Izzó MTE, Kispest, 17.00, Békéscsabai Előre Spartacus—Veszprém 17.00, Pécsi MSC—Vasas 17.00, MTK-VM—Siófoki Bányász, Hungária krt., 19.00, Rába ETO—FTC, Győr, 19.00.

Röplabda: Eger Kupa női torna: Görögország—Jugoszlávia 13.00, Orbita Zaporozsje—Eger SE 15.30, Magyarország—Görögország 17.00, Ausztria—Jugoszlávia 18.30.

Vízilabda: OB I-es mérkőzések: Szeged—Vasas 17.00, U. Dózsa—Szentesi Vízmű, Hajós uszoda, 18.15, Eger SE—FTC 17.00, Tatabányai Bányász—KSI 17.00, Bp. Honvéd—Bp. Spartacus, Tűzér u. 16.00. Szolnoki VSE—OSC, BVSC—Tungsram, Szőnyi út 12.00.

VASÁRNAP

Atlétika: Mihályfi-, Lucsánszky-, Faragó-emlékverseny, Diósgyőr, 13.30.

Autósport: Nemzetközi off road fesztivál, Somogybabod: terepjáró autók versenye, 8.00, roncsderbi futam, 14.00. Off Road Szuperkupa gyorsasági terepjáró futam, 17.00, roncsautók rodeója, 18.30:. Gokartbajnokok tornája a Calderoni nagydíjért, Kecskemét. elődöntők 10.00. döntők 13.30, ralicross ob-futam, Szombathely, 13.00.

Karate: Tekvandó egyéni országos bajnokság, lőrinci sportcsarnok, 10.00.

Könnyűbúvársport: Uszonyos- és búvárúszó nemzetek

Hannover nemcsak világhírű ipari vásárával, hanem más kiállításaival is igazolja, hogy európai központjává akar válni a *csúcstechnológia* bemutatásának. Manapság, amikor reneszánszát éli az írás- és képmásolás, a *CEBIT '89* expozé méltán hívta fel magára a figyelmet. A *csodagép, amelyet Océ 2500* néven mutattak itt be, azonkívül, hogy percenként száz másolatot készít — az eredetivel teljesen összetéveszthető a kópiája — egész rendszerét képezi a gyorsnyomtatásnak. Szereti tudni, mi vár rá, ezért még tíz másolási megbízatás is előre programozható. A szakembereket meglepte, hogy *a papírlap mindkét oldalára egyszerre másolja le a sokszorosítandó anyagot*, sőt, a lapokat kívánság szerint össze is fűzi.

Feltűnt a látogatóknak az *Agfa X88* névre hallgató új berendezés is, amely *óránként 4600 másolatot produkál*. Ehhez négy papírbevezető biztosítja a folyamatos ellátást. Speciális e gép szortírozó képessége is szinte egybemágnyázza az azonos kópiákat, vagy összegyűjtendő másolatokat. Számos feladatot önállóan, felügyelet nélkül hajt végre, természetesen a fűzést is elvégzi, ha kell.

Nemcsak szorgalmas, de *gondolkodó gépek* is ma már a legkorszerűbb másolók. Memóriegységük rengeteg feladatra emlékezik, amelyeket jó előre bevésnek az agyukba. A gépek kivitele megfelel a legkényesebb ergonometriai elvárásoknak is: üde mellettük a munkavégzés. „Irodaizálódott" világunkban egyre nagyobb szükség lehet rájuk.

Ernst Demianiuk

Boltjainkban vásárolni is, bérelni is érdemes fagyasztószekrényt

Az Iparcikk Kölcsönző Vállalat

boltjaiban 200 és 260 literes, jugoszláv gyártmányú fagyasztószekrények megvásárolhatók, vagy leasingszerződéssel bérelhetők.

IPARCIKK KÖLCSÖNZŐ ÉS SZOLGÁLTATÓ VÁLLALAT

Egy program
Ára csak 29

Angol-magyar szótár

Amerikai hulladékfeldolgozó cég nyugat-európai sikerei

89. VI. 7.

New York-i tudósítónktól:

A veszélyes ipari hulladékok tárolásával és megsemmisítésével foglalkozó egyik legnagyobb amerikai vállalat, a Waste Management gyorsan terjeszkedik és jelentős üzleti sikereket ér el Nyugat-Európában. A vállalat tavaly 3,5 milliárd dolláros forgalmat bonyolított le, nyeresége pedig 464,2 millió dollár volt (egy esztendő alatt 42 százalékkal növekedett).

Nyugat-Európában egyelőre nincs olyan cég a veszélyes ipari hulladékok tárolása és megsemmisítése területén, amelynek tevékenysége több országra is kiterjedne. Az ágazatban működő vállalatok nemzeti keretek között tevékenykednek, egymástól viszonylag elszigetelve. Döntő többségük kis- vagy közepes méretű. A Waste Management véleménye szerint a veszélyes ipari hulladékok tárolása és megsemmisítése globális kérdés, úgyhogy az ágazathoz tartozó cégek között feltétlenül megfelelő koordinációra van szükség.

A Waste idejekorán felismerte nyugat-európai piaci lehetőségeit, valamint a szolgáltatásai iránt rohamosan növekvő igényt. Nemrégiben 10 nagyobb „hulladéktemetőt" vásárolt Nyugat-Európában, összesen mintegy 600 millió dollárért. Tervei szerint hulladéktároló és -megsemmisítő hálózatot hoz létre a nyugat-európai országokban, együttműködve az ottani kisebb cégekkel. Terjeszkedését jól jellemzi, hogy az elmúlt évben négy nyugat-európai hulladéktárolással és -megsemmisítéssel foglalkozó vállalatot vásárolt meg.

A Waste Management a nyugat-európai terjeszkedéstől bevételei és profitja további növekedésére számít. 1988-ban nyugat-európai tevékenységéből mintegy 140 millió dollár bevétele származott, az előrejelzések szerint 1989-ben ez az összeg megkétszereződik.

Egyre több húsliszt k

Az elmúlt naptári év folyamán erőteljesen nőtt az NSZK húslisztermelése. Az emelkedés 8 százalék, a termelt mennyiség 719 ezer tonna. A húslisztipar termékei frissek, kiváló minőségűek, összetételük megbízható, tehát értékes takarmánynak mondhatók. A gyártott mennyiségből 257 ezer tonna volt az állati liszt, 216 ezer tonna a csontliszt, 15 ezer tonna a vérliszt, 9 ezer tonna a toll-liszt, 17 ezer tonna a folyékony takarmány és 210 ezer tonna az állati zsiradék. A szakma érdekképviseletének 60 termelő tagja van.

A húslisztüzemek évente több mint 1,5 millió tonna nyersanyagot dolgoznak föl, amelyet 40 millió sertésből és 5 millió szarvasmarhából nyernek ki. Az állati tetemeknek több mint 30 százalékát nem használják fel emberi táplálkozásra, ezt hasznosítják a takarmányozásban. A vágások során keletkező nyersanyagot munkanaponként gyűjtik be, és nagy részét még aznap fel is dolgozzák. Így biztosítottnak látszik, hogy az állatoknak adott takarmány mindenkor friss.

Hitelbolt

Fél kiló „saláta”

Irány: külföld

Egy-egy amerikai család naponta legkevesebb fél kilogramm postán érkezett hirdetést, katalógust vesz ki levélszekrényéből. Az Egyesült Államokban „salátapostának” nevezett küldemények között mind több a hitelkártya kiváltására ösztönző „üzenet”: a bankok és a plasztiklapocskákat kibocsátó társaságok különféle kedvezmények ajánlásával és nyújtásával igyekeznek a kártyatulajdonosok számát növelni, illetve egymás ügyfeleit elcsábítani.

A statisztikák tanúsága szerint az USA felnőtt lakosságának tárcáiban mintegy 235 millió úgynevezett világhitelkártya — American Express, Visa, Mastercard, Diners Club — lapul, s közel 50 millióra teszik a kőolajtársaságok és nagyobb áruházláncok által kibocsátott kártyák számát. (Az Exxon, a Mobil, a Shell és a többi nagy kőolajipari cég hitelkártyáit az autósok veszik igénybe tankoláshoz, az áruházhálózatok „plasztikjai” pedig csak a kibocsátó cég áruházaiban használhatók fizetőeszközként a számla kiegyenlítésére.) Napjainkban a hitelkártya, a hitelre történő vásárlás az amerikai életforma részévé vált, amelyet jól bizonyítanak a forgalmi adatok. Tavaly csak a Visa-kártyákra 236 milliárd dollár vásárlást bonyolított le a 119,5 millió kártyatulajdonos. 1986-ban a vásárlások értéke — s itt csak a Visa-adatokról van szó — 40 milliárddal kevesebb volt.

Kétségtelen, hogy a hitelkártyák számottevően mérsékelik a készpénzforgalmat, s egyúttal megkímélik a tulajdonosokat attól, hogy nagyobb pénzösszegeket hordjanak magukkal. Tulajdonképpen ebben rejlik a vásárló, a fogyasztó számára a legnagyobb veszély: a túlvásárlás. Ha valami megtetszik neki, s nincs is nála pénz, a kártya segít: az övé lehet az áru, s a vásárláskor nem is kell fizetni. Legalábbis készpénzzel nem. A hitelkártyacégek akár egy esztendeig is hiteleznek — mintegy 18 százalékos kamat mellett.

A felmérések szerint az amerikaiak többsége (60 százaléka) szaporítja és görgeti maga előtt a hitelt, s inkább fizeti a magas kamatot, mintsem lemondjon a vásárlásról. A hitelkártyákat kibocsátó bankok és vállalatok egyébként általában évi 25—50 dollár „tagsági díjat” számítanak fel; az ezen kívül felszámított kamatok biztosítják a nyereséget. Az USA statisztikai hivatalának adatai szerint az átlagpolgár jövedelmének több mint kétharmadát az adósságok törlesztésére fordítja.

Évtizedünkben az Egyesült Államokban a hitelkártyák népszerűsége és elterjedése minden korábbi rekordot megdöntött. Az USA-ban forgalomban levő kártyák száma csaknem ötszörte több, mint a világ többi államában „működő” kártyáké. Mind több jel mutat arra, hogy az óceán túlsó partján jelentősen lelassult az új kártyakibocsátások növekedésének üteme, a piac csaknem telítődött. Ezzel magyarázható a postaládákat elárasztó kártyareklám-tömeg, hiszen a kártyakibocsátások ma már csak egymás rovására terjeszkedhetnek a zsúfolt piacon.

A csaknem 120 millió kártyatulajdonossal rendelkező Visa-társaság 19 ezer bank tömörüléséből áll. Mindegyik tagpénzintézet jogosult a saját emblémával ellátott Visa-kártya kibocsátására. A Visa-holding után a Mastercard következik a sorban, 87 millió kártyatulajdonossal. S a Visa számára mégsem a Mastercard, hanem az American Express (Amexco) jelenti az igazi versenytársat. Pedig az Egyesült Államokban mindössze 27 millióan rendelkeznek American Express plasztiklapocskával. Ez a 27 millió kártyatulajdonos azonban meglehetősen „vastag”: míg az egy Visa-kártyára jutó éves vásárlás átlaga 935 dollár, az American Express esetében a megfelelő összeg 2775 dollár. (A Mastercard tulajdonosok a kártyára tavaly átlagosan 906 dollár vásárlást bonyolítottak le.) Az Amexco ügyfelei tehát — a statisztikák tanúsága szerint — a legjobb módúak sorából kerülnek ki, s ebből a rétegből szeretne magának „lecsípni” a Visa.

Az American Express-kártyákat az áruvásárlás mellett elsősorban az idegenforgalomban és a vendéglátásban használják, illetve fogadják el szerte a világon. Ezekbe az üzletágakba a Visának ez idáig nem sikerült betörnie, kártyáit elsősorban az üzletek és az áruházak fogadják el az Egyesült Államokban.

A bankok kimutatásai szerint egy amerikai felnőtt átlagosan nyolc különböző hitelkártyával rendelkezik, s ezek hitelhatára meglehetősen eltérő. Van olyan kártya, amely havi 500 dollár erejéig nyújt hitelt, de van olyan is, amely korlátlanul. (Az átlagos Visa-hitel havi kétezer dollár, a Mastercardé pedig ezerötszáz dollár.)

A bankok és a kártyacégek egyre élesebb részesedési háborút folytatnak a piacon, s szinte hetente licitálják egymást túl a kedvezmények és bónuszok kínálásában. A Citibank például 100 000 dolláros balesetbiztosítást kínál díjmentesen azok számára, akik az általa kibocsátott Mastercarddal fizetnek repülő-, hajó- és vonatjegyeikért. Az American Express viszont díjmentes pogygyászbiztosítást nyújt ügyfeleinek. De nem marad el a sorban a Chase Manhattan Bank sem, aki nála váltja ki bármelyik hitelkártyáját, az különböző kedvezményeket kap áruvásárláskor. (A kedvezményt persze a bank fizeti vissza a kereskedőnek.) 1987-ben csaknem 30-féle kedvezményes szolgáltatást kínáltak a kártyák mellé.

Az American Express nemrégiben jelentette be, hogy a kártyatulajdonosok által vásárolt áruk értékét 90 napon belül megtéríti, amennyiben azokat ellopják, megsérülnek vagy tűzben égnek oda. Ugyancsak a csábítást szolgálja a legújabb „szolgáltatás”: az American Express-szel vásárolt műszaki cikkek garanciális idejét az Amexco a saját költségére megkétszerezi. A több mint kétezer áruházzal rendelkező Sears óriáscég 1 százalékot visszatérít azok számlájából, akik a láncolat Discovery nevű saját kártyájával vásárolnak.

VISA-HIRDETÉS OSZTRÁK LAPBAN

Egyre élesebb részesedési háború

A kártyatulajdonos persze a legszívesebben azokat a bejelentéseket fogadja, amelyek csökkentett kamatterhet ígérnek. A bankok ma már 15—16 százalékos évi késedelmi kamattal csábítják a kártyatulajdonosokat, s bizony ez is kedvezményt jelent az átlag 18 százalékos kamathoz képest. A készpénzfizetés az amerikai vásárló számára gyakorlatilag nem jár semmi előnnyel, legfeljebb annyival, hogy nem vásárol hitelbe, s így — nemfizetés esetén — nem terheli az évi 18 százalék kamat. Ám a kisebb üzletek az USA-ban „meghálálják” a készpénzfizetést — nem számítják fel a forgalmi adót. Ha nem marad „kártyanyoma” a vásárlásnak, az eladás nem fut át az adóhivatalon, s az üzlet tulajdonosa kevesebbet adózik...

A kártyatulajdonosok száma persze attól nem növekszik, hogy „körbejárják” a nagyobb kedvezményeket ígérő kibocsátókat. Gyakorlatilag a tulajdonosok száma nem bővül, csak időről időre átrendeződik. A nagy kártyatársaságok igyekeznek minden módon növelni népszerűségüket. A Visa például 14,5 millió dollár készpénzzel és 35 millió dollár közvetett juttatással járult, illetve járul hozzá az idei téli és a nyári olimpiához. A szponzorálástól azt várja a Visa, hogy világszerte növekszik majd kártyatulajdonosainak száma; a támogatás fejében ugyanis használhatja kártyákon az ötkarikát, a televíziós hirdetésekben is elmondhatja magáról, hogy az idei olimpiai játékok egyik hivatalos szponzora S a sport szinte mindenkihez közel áll...

A kártyakibocsátó és -forgalmazó cégek mindinkább a külföld felé fordulnak; ott még igen nagy lehetőségeket látnak a terjesztésre. A Szovjetunióban már megjelent a Visa, s Magyarországon a vállalatok is „kiválthatják” a hitelkártyát a külföldre hivatalosan utazó dolgozóik számára.

A Magyar Külkereskedelmi Bank által kibocsátott Visa-kártyákat például a hivatalosan utazók külföldön igénybevehetik szállodaszámlájuk kiegyenlítésére, vagy helyközi utazási jegy megvásárlására.

Az Egyesült Államokban a további terjeszkedésnek az is határt szab, hogy vészesen növekszik a kifizetetlen adósságok összege. A különböző okok miatt behajthatatlanná váló követeléseket a kártyacégek kénytelenek veszteségként elkönyvelni, ők ugyanis a hitelbe történt vásárlás ellenértékét megtérítik a kártyákat elfogadó üzleteknek, szállodáknak, stb.

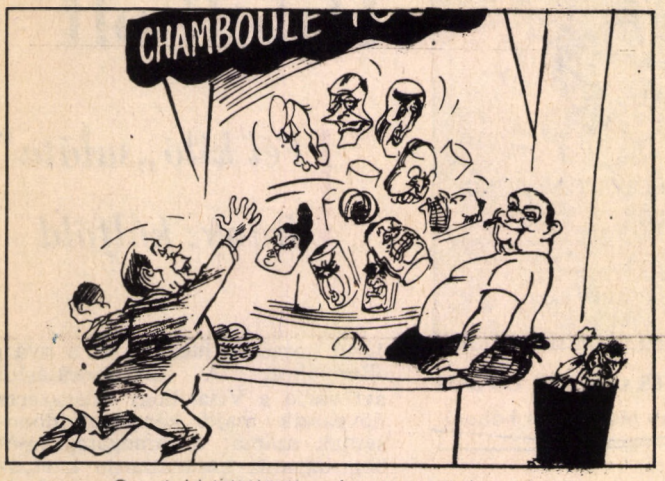
A hitelkártya-„iparág” igencsak jó üzlet, amelynek az amerikai piac telítődése ellenére sem kell a jövőben dekonjunktúrával számolnia. A kedvező üzletmenetről egyrészről a kártyák számának külföldi növekedése, másrészről az amerikaiak lankadatlan vásárlási kedve gondoskodik.

GARA SZABOLCS

HÍRHALOM

Az „éter kalóza” sorozatosan megtréfálta a brüsszeli rendőrséget. Ráállva annak hullámhosszára, egyszer cserbenhagyásos autóbalesethez riasztotta a rendőröket, másszor a C. and A. áruházban volt lövöldözéshez, megint másszor egy bankrabláshoz. Mindegyik esetben nagy erőkkel vonult ki a rendőrség, de hiába, mert sehol semmilyen áldozat nem volt, semmilyen baleset, lövöldözés, bankrablás nem történt. (Le Soir) ■ A halálos ítéletek 12 évvel ezelőtti visszaállítása óta már száz elítéltet végeztek ki az Egyesült Államokban. Egy bostoni cég arra szakosodott, hogy az egyes államoknak az ottani szokások szerinti kivégző berendezéseket szállítson, jutányos áron, tisztes polgári hasznot felszámítva. Villamosszéket éppúgy meg lehet rendelni, mint halált okozó mérget, amelyet befecskendezhet a „hóhér” a halálra ítélt testébe. Nomen est omen — a cégtulajdonost Norbert Lynchnek hívják. (USA Today) ■ A Sotheby's aukcióház egyik legutóbbi árverésén gazdára talált egy 1943-as amerikai Sherman harckocsi. Egy angol gyűjtő vette meg magyar pénzben egymillió 700 ezer forintért. (AFP) ■ Brigitte Nielsen svéd fotómodell és filmcsillag szakított Mark Gastineauval, a „New York Jets” játékosával. De a szakítás nem nyomtalan: amikor még mindketten azt hitték, szerelmük mindhalálig tarthat, testükre tetováltatták a másik nevét. Hat hónapig éltek együtt. A tetoválás marad csak emlékként. (Süddeutsche Zeitung) ■ Ha egy gyermeknek valaki vagy valami kiüti a fogát, gyorsan vissza kell helyezni, s akkor 90 százalék esélye van arra, hogy a fog megmarad. 30 percen túl már rohamosan csökken az újrameggyökerezés lehetősége. A gyermeket a baleset után a kiesett fogával együtt kell fogorvoshoz vinni! (British Medical Journal) ■ A General Motors újítása: két pótslusszkulcsot ad a vevőnek, méghozzá plasztikkártyába beillesztve, amely nem nagyobb a szokásos hitelkártyánál. Ha elvész az autó tulajdonosának a kulcsa, vagy ha bennhagyta a bezárt kocsijában, csak kiveszi a plasztikkártyából, s oda minden gondja. Az amerikai műanyaggyártók társasága 1988 legötletesebb újdonságának minősítette a GM kezdeményezését. (Die Welt)

MITTERRAND A VÁSÁRBAN RAYMOND BARRE BÓDÉJÁNÁL

– Gyerünk! Ujjálójük a francia politikai tablót!

(Canard Enchainé)

Kiutasítás gyilkosság után

Le Monde

Izrael Állam megalakulása és a két ország közti diplomáciai kapcsolatok felvétele óta, vagyis 40 esztendő óta először határozta el a brit kormány, hogy kiutasít egy izraeli diplomatát. A Foreign Office Arie Regevet, az izraeli nagykövetség sajtóattaséját „státusával összeférhetetlen" tevékenységgel vádolta és felszólította, hogy június vége előtt hagyja el az országot. A Palesztinai Felszabadítási Front londoni irodájának szóvivőjét, Zaki Al Hawát szintén felkérték, hogy ugyanolyan határidőig távozzon. Al Hawa láthatóan a „17-es erőhöz" tartozott, ahhoz a szervezethez, amely a PFSZ elnökének, Arafatnak a védelmét látja el.

Ez a kettős kiutasítás az epilógusa annak a rendkívül bonyolult ügynek, amely 1987 júliusában egy palesztin karikaturistának, Ali Al Adhaminak a meggyilkolásával kezdődött. A Scotland Yard nyomozása után és az Old Baileynek, ennek a tekintélyes londoni bíróságnak a tárgyalása végén 11 évi börtönre ítéltek egy kettős ügynököt. Ismail Sowan beépült a Nagy-Britanniában élő palesztinok sorába, az izraeli titkosszolgálat utasítására. Az izraeliek családi vonatkozású zsarolással késztették erre.

Sowan lakásán fegyvereket és robbanóanyagokat találtak. Így tehát ő a PFSZ terroristája volt — a Mosszad ellenőrzése alatt. A britek talán behunyták volna a szemüket és az egész ügyet diszkréten elrendezték volna az izraeliekkel, ha nem lett volna az az érzésük, hogy ez utóbbiak őket tudatosan az orruknál fogva vezették. Való igaz, hogy a Mosszad illetékesei elfelejtették tájékoztatni tiszteletre méltó kartársaikat arról, hogy valójában mi is történt angol földön 1987-ben. Ez a „feledékenység" aztán lehetővé tette a rajzoló feltételezhető gyilkosának, hogy a legnagyobb nyugalommal elhagyhassa Nagy-Britanniát. Sowan ugyanis nem végrehajtója volt az akciónak, hanem csak közvetítő szerepet vállalt abban.

Az éppoly gyászos, mint látványos ügynek azért nem lesz hosszú távú hatása London és Jeruzsálem kapcsolataira. A brit kormány csupán az izraeli „modortalanság" miatti elégedetlenségének akart kifejezést adni. Izrael londoni képviseletén a diplomaták száma változatlan marad.

A Foreign Office értésre adta, hogy a kiutasított palesztin maga „nem követett el semmilyen bűncselekményt". Vele csak az volt a gond, hogy a „17-es erő" szervezethez tartozott, amely „technikailag" végrehajtotta a karikaturista láb alól eltételét. „A PFSZ-nek meg kell értenie, hogy a szervezethez tartozó bármilyen csoport általi erőszak alkalmazása elfogadhatatlan" — jelentette ki a Foreign Office.

Az egyensúlyt tehát tiszteletben tartották, hiszen a Mosszad egy ügynökét, akinek diplomáciai „fedezete" volt, egyidejűleg utasították ki a PFSZ „17-es erejének" egy tagjával. Végeredményben csak két áldozata volt az egész ügynek: a meggyilkolt karikaturista és az izraeliek által manipulált palesztin „közvetítő", aki súlyos büntetést kapott, pedig ő csak bűnsegéd volt olyan bűncselekményben, amelyet nem ő maga követett el.

Dominique Dhombres

Lelkileg száműzött osztrákok

Die Presse

Pompás parasztépület a 18. századi „Grossauer"-ház az erdélyi Grossau (Cristian) faluban (Magyarul: Kereszténysziget, 1690-ben itt választották meg Thököly Imrét Erdély fejedelmévé — A szerk.). Oromoldalának stukkódíszei építtetőjének jómódjáról vallanak. A ház ma falumúeumnak ad otthont. A kapuív fölötti — kétnyelvűsége miatt ma már szokatlannak számító — német-román feliratból legalábbis ez vehető ki. Aki persze be akarna pillantani a ház belsejébe is, zárt ajtó előtt találja magát: itt nincs nyitvatartási idő.

Segítőkész falubeliek előkeresik a helység kulturális titkárasszonyát. „A hölgy eltűnt az épületben, ablakokat nyitott és kitakarított, mielőtt szabad lett volna bemennünk" — meséli egy nő, a kevés turisták egyike, akik idetalálnak ezekbe a falvakba. Odabent szomorú látvány fogad. A textíliák, régi viseletek, kézimunkák és ágydíszítők a nedves levegő következtében megrothadtak, eldohosodtak. 18. századi biblia penészedik magányosan.

A turisták maguktól úgy határoztak, hogy pénzt adnak a felújításra. Az ottlakók azonban lebeszélték őket erről, azzal érvelve, hogy a pénz úgyis elsikkadna a bürokrácia sötét útvesztőiben. A múzeum ki van téve az enyészetnek, és ily módon hirtelen az erdélyi szász és ósztrák kisebbség kétségbeejtő helyzetét jelképezi.

Grossauban (Kereszténysziget), Neppendorfban (Kistorony) és Grosspoldban (Nagyapold) még ma is összesen körülbelül 4300 ósztrák él. Négy évvel ezelőtt még több mint ötezren voltak. Az erdélyi szászok kivándorlási irányzatához csak későn csatlakoztak. Azt mondják, ha 1945 után kibírták a Szovjetunióba való deportálást — annak idején a német anyanyelvű kisebbség hetvenezer tagját száműzték kényszerrel —, akkor most is kitartanak.

Tavaly óta azonban egyértelmű, hogy annak a nyolcezer falunak a lerombolása, amelyet Ceausescu állítólagos agrárreformjának végrehajtása során rendeltek el, nem fogja kikerülni az ósztrák kisebbség településeit sem. Neppendorfban már elkezdődött a több mint két és fél évszázados parasztházak lebontása. Azóta hódít teret a megadás, a lemondás. Aki elveszíti otthonát, kivándorlási kérelemmel folyamodik a hatóságokhoz, hiszen életformájukat és kulturájukat nem vihetik magukkal azokba a sivár toronyházakba, amelyeket Ceausescu az ősi falvak helyén emeltet. „A fürdőkádban tartsunk tyúkokat?" A német nyelvű kisebbségnek ezzel a falupusztítással végérvényesen kitekerték a nyakát — mondják Erdélyben a német ajkúak. Több mint nyolcvan százalékuk szeretne kivándorolni. Külföldön ma már több (140 000) német ajkú erdélyi él, mint Romániában (110 000), és közülük 18 000-en Ausztriában, elsősorban Felső-Ausztriában.

Ebből a tartományból származik a romániai ósosztrákok zöme is. Ők — nem úgy, mint a II. Géza magyar király által a 12. században az országba telepített erdélyi szászok — csak a 18. században érkeztek. Herrmannstadt (Nagyszeben) Theresianuma előtt — akkoriban ez az épület adott otthont az áttelepülési hatóságnak — még ma is áll Mária Terézia kőszobra. Vallási okokból deportáltatta evangélikus alattvalóit.

Az első protestánsok, akiket hitvallásuk miatt hurcoltak el Goisern, Hallstadt és Ischl környékéről, 1734-ben érkeztek Neppendorfba. A telepesek több mint két évszázad múltán is Ausztriához, annak kultúrájához és életmódjához tartozónak érzik magukat. Ez nemcsak a népviseletekben nyilvánul meg és abban, hogy az osztrák rádióadások számos törzshallgatójára bukkanunk közöttük. Évszázadokon át fennmaradt itt a goiserni tájszólás. Ebben a népnyelvben a „karfiol" és a „Paradeiser" (paradicsom) nem számít idegen szónak, és a kuglófot is — noha itt „bunke" a neve — ugyanúgy sütik, mint Felső-Ausztriában.

Az ósosztrákok, ha csöndesen is, de régóta panaszolják, hogy Bécs szorongatott helyzetük ellenére mostohán bánik velük. Az osztrák kormány mindamellett június végén mégiscsak megadta az első jelzést. Mock külügyminiszter szóbeli jegyzéket nyújtott át Románia bécsi nagykövetének, s ebben „aggodalom és megdöbbenés" kap hangot a falupusztítással kapcsolatban. Az okmány szó szerint leszögezi, hogy „Az említett intézkedések felbecsülhetetlen összeurópai kulturális örökséget semmisítenének meg." Az ósosztrákok viszont — ellentétben az erdélyi szászok bonni támogatásával — csakúgy, mint eddig, most sem kapnak anyagi segítséget, ha kivándorolnak. Bonn minden kivándorolni szándékozó után több mint nyolcezer nyugatnémet márka „fejpénzt" fizet a román államnak, a kivándoroltaknak pedig kezdősegélyt nyújt új egzisztenciájuk megteremtéséhez.

Az erdélyi szászok bécsi honfitársi egyletében úgy vélik. „Ausztriának Erdéllyel szemben ugyanazok a kötelezettségei lennének, mint Dél-Tirolban. Mert az 1867-es magyar—osztrák kiegyezésig Erdély osztrák örökös tartomány volt."

A neppendorfiak, mintha csak dacolni akarnának az elkerülhetetlen végzettel, tavaly felújították 13. századi templomukat. Ezt a templomot még az első német ajkú telepesek emelték. Ma ez az egyetlen olyan hely, ahol nyíltan beszélhetnek gondjaikról, bajaikról.

Azok között, akik még nem tudták elverekedni magukat a kivándorlásig, fokozottan megélénkült a szomszédi segítség. „Sosem szerettem különösebben a szomszédasszonyomat — mondja egy parasztasszony a telepesek leszármazottai közül —, most mégis naponta viszek neki valamit enni. Végtére is már csak két családra való maradt belőlünk a faluban, össze kell tartanunk."

A nagy Conducator által meglehetősen egyértelműen hirdetett nemzeti intolerancia mind nehezebbé teszi a nemzetiségiek és a románok együttélését. Ceausescu számára persze, úgy tűnik, hogy nagyon jól kijönnek egymással. És hogy a németeknek meg az ósosztrákoknak még mindig „a legjobban megy" a nyugatról kapott csomagjaik és a rokonaik által külföldön feltöltött devizaszámláik révén, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy bonokra vásároljanak a „shopokban". Ott beszerezhető, ami Romániában luxuscikké vált: cukor, liszt, sajt vagy szalámi. Ezért, illetve a kivándorlás távlati eshetősége miatt a német nyelvű kisebbség lányai meglehetősen keresettekké váltak a nősülendők körében.

Ezek a „kiváltságok" azonban nem kárpótolnak a nemzetiségek tönkretett együttéléséért. A kisebbségeket megfosztják oktatási és művelődési intézményeiktől, és még ha párttagok is, csak úgy bánnak velük, mint másodrendű emberekkel, a munkahelyeken meggátolják őket az érvényesülésben. „Nem fizikailag száműznek bennünket — hangzik egyikük szomorú magyarázata —, hanem lelkileg."

Maren Köster

89. június 13.

AZ IDŐ SODRÁBAN

FOGYÓKÚRÁN A „KISSINGER MŰVEK"

❶

Kormányok, multinacionális világcégek, hadiipari szállítók a legfontosabb ügyfelei a világ egyik legdiszkrétebb és legjövedelmezőbb vállalatának, a „Kissinger Műveknek", hivatalos nevén a *Kissinger Associates Incorporatednek.* A volt amerikai nemzetbiztonsági tanácsadó és külügyminiszter hét esztendeje alapította *tanácsadással* foglalkozó cégét, amely New Yorkban és Washingtonban rendelkezik egy-egy szerény irodával, s munkatársainak száma nem haladja meg a huszat.

A Kissinger név jól csengő márka az egész világon. *A volt külügyminiszter előtt szinte minden ajtó nyitva áll; hatalmas amerikai és külföldi kapcsolati köre aranyat ér a tanácsadó cég kliensei számára.* Kissinger és az őt körülvevő agytröszt világpolitikai és regionális kérdésekben ad tanácsot, mond szakvéleményt a kormányok és a vállalatok részére egy-egy fontosabb döntés meghozatala előtt. Nem jelent gondot a vállalat számára a világcégek és a kormányok vezetőinek „összehozása" sem, *hiszen Kissinger szinte az egész világot ismeri, kéréseit „nem illik" megtagadni.*

Az elmúlt hét évben a Kissinger cég szolgáltatásait — *döntés-előkészítés, politikai elemzés, partnerek összehozása stb.* — mintegy 30 amerikai és külföldi vállalat vette igénybe. Ügyfelei közé tartozik többek között a *Coca-Cola, az ITT távközlési és elektronikai vállalat, az American Express, a FIAT, a Volvo, az ugyancsak svéd L. M. Ericsson távközlési eszközöket gyártó cég, a dél-koreai Daewoo óriáskonszern, valamint az angol Midland Bank.* Természetesen a cég nem veri nagydobra szolgáltatásainak *árát,* de a kiszivárgott információk szerint *200 ezer dollár a legalacsonyabb tarifa.*

❷

Mind gyakrabban vetik fel az amerikai üzleti életben, hogy *etikus-e* a Kissinger cég tevékenysége, hiszen a volt külügyminiszter véleményét gyakran kikérte és kikéri *Reagan,* illetve *Bush* elnök, s Kissinger továbbra is betekintési joggal és lehetőséggel rendelkezik az adminisztráció titkos politikai, gazdasági irataiba. *Tagja például az elnök hírszerzési tanácsadó testületének, így első kézből jut szigorúan titkosan kezelt katonai és politikai információkhoz, emellett idejekorán megismeri a később nyilvánosságra kerülő nagy horderejű döntéseket és határozatokat.* Újabban — természetesen nem hivatalos helyekről — egyre többen teszik fel a kérdést: *üzleti tanácsadói tevékenysége során vajon képes-e megtartani a bizalmas információkat?* Nem arról van szó, hogy Kissingert és cégét bárki is az amerikai nemzetbiztonsági érdekek megsértésével vádolná, hanem inkább arról, hogy az amerikai politikai és világgazdasági „konyha" alakulásának, döntéseinek előzetes ismerete mennyiben járul hozzá a Kissinger Művek sikeréhez.

A vállalat helyzete tovább bonyolódott azzal, hogy *két vezető beosztású munkatársa fontos megbízatást kapott a Bush-adminisztrációban. Lawrence Eagleburger* — aki januárban vált meg a Kissinger Associates elnöki székétől — *Baker külügyminiszter első helyettese lett,* s elsősorban a kelet—nyugati politikai kérdések és kapcsolatok alakításával foglalkozik. (Eagleburger Reagan elnök első kormányában ugyancsak külügyminiszter-helyettes volt.)

Kissinger és Eagleburger mellett a vállalat vezetésében és tevékenységében fontos szerep jutott *Brent Scowcroftnak,* aki jelenleg *az elnök nemzetbiztonsági tanácsadója.* Scowcroft ugyanezt a posztot töltötte be Ford elnöksége alatt, akkor éppen Kissingert váltotta fel a nemzetbiztonsági tanács élén. *Természetesen mind Eagleburger, mind pedig Scowcroft búcsút mondott a Kissinger Műveknek, hiszen kormányhivatali funkciójuk összeegyeztethetetlen bármiféle üzleti tevékenységgel.* (Jövedelmük feltehetően számottevően csökken az állami szolgálatban, *a washingtoni kormányfizetések ugyanis nem vetélkednek az üzleti élet jövedelmeivel.* Eagleburger például 1988-ban 674 ezer dollár jövedelemre tett szert a Kissinger Műveknél.)

Hivatalba lépésekor Eagleburger bejelentette, hogy külügyminiszter-helyettesként *egy évig távol tartja magát azoktól a témáktól, amelyekben volt cége kliensei számára tanácsokat, véleményt adott. A The New York Times* nemrégiben szellőztette meg, hogy Eagleburger az elmúlt négy évben az ITT igazgatótanácsának is tagja volt. Az évi 9 milliárd dolláros forgalmat lebonyolító vállalat bevételeinek 7 százaléka katonai megrendelésekből származik, a Pentagon megrendelése és megbízása alapján részt vesz katonai rakéták gyártásában és működtetésében. *Az ezzel kapcsolatos kérdéskör — a patinás újság szerint — minden bizonnyal többször szerepelt a hírszerzési tanácsadó testület napirendjén...*

A New York-i napilap azt is feledte, hogy Scowcroft, mint a Kissinger Associates munkatársa, több éven át volt tanácsadója és konzultánsa fegyverzetellenőrzési és egyéb katonai kérdésekben a *Lockheed repülőgépgyárnak,* amely a Pentagon egyik legfontosabb szállítója. Bush elnök nemzetbiztonsági tanácsadója is „vállalta", hogy hivatali ideje alatt *távol tartja* magát azoktól az ügyektől, amelyekkel Kissingeréknél foglalkozott, valamint azoktól a vállalatoktól, amelyek részvényeinek egy részével rendelkezik.

A „lesoványodott" Kissinger cég névadója egy interjúban sietett kijelenteni, hogy noha ő, Eagleburger és Scowcroft az elmúlt esztendőkben gyakran igénybe vették a kormány „forgóajtaját", *tanácsadói tevékenységük során soha nem éltek vissza a bizalmas információkkal.* Ennek ellenkezőjét a New York Times sem állítja, de az összefüggések ügyes tálalása *minden bizonnyal sok kérdést vet fel a lap olvasóiban.*

❸

Az amerikai üzleti világ meglehetősen keveset tud a Kissinger Associates konkrét tevékenységéről. Az ügyfelek azonban időnként felfedik, miért is fizettek a cégnek. *A Heinz élelmiszeripari óriásvállalat elnöke például elmondta, hogy Kissinger háttérinformációkkal szolgált, valamint összeköttetést teremtett a kínai kormány és a vállalat között akkor, amikor a Heinz egy bébiételgyártó vállalat létesítését fontolgatta az ázsiai országban.* A Skandinaviska Enskilda Banken pedig a Kissinger Művek tanácsa és véleménye alapján adott túl jó időben néhány latin-amerikai követelésén.

Köztudott, hogy a Kissinger Associates kevés írásos anyagot készít ügyfelei részére, tanácsait, elemzéseit, véleményét inkább *személyesen, szóban* közli. Valószínűleg így lesz ez a jövőben is, hiszen a két nagyágyú kiválásával a vállalat nem szűnik meg. Az „ász", *Henry Kissinger* a cég élén marad; tudása, ismeretei, ismeretségei és befolyása önmagában is elegendő a csendben működő vállalat jelenlegi és jövendő ügyfelei számára.

— asz —

ÉSEN

soltunk már"

kongresszus előrelépett a nagyobb *demokrácia* felé, ugyanakkor megerősítette a párt vezető szerepét.

„A hatóságok szeretnék azt a *benyomást* kelteni, hogy az NKK első ülésszaka teljesítette feladatát. Nem tudok ezzel egyetérteni, többet vártam. Elégedetlen vagyok. Történelmünkben már sokszor *tapsoltunk* férfiaknak és eszméknek, két vagy öt évvel később pedig semmi eredményét sem láttuk" — mondotta.

A szovjet politika *fenegyereke* a nagygyűlés mintegy 30 ezer résztvevőjének *megígérte,* hogy képviselőként

„nemcsak dolgozni, de harcolni is fog, ami nem ugyanaz".

Mint ismeretes, a *több millió* moszkvai szavazatával népi küldöttnek választott Jelcint először nem választották be a Legfelsőbb Tanácsba, a testület egyik tagja azonban *lemondott* mandátumáról a szókimondó politikus javára.

Elnökválasztás

A Seychelle Köztársaságban a múlt hét végén *újjáválasztották* tisztségében *France Albert René* államelnököt. Az indiai-óceáni szigetország egyetlen engedélyezett politikai pártja, a Haladó Népfront jelöltjeként indult politikus a szavazatok 96,1 százalékát szerezte meg, s harmadik elnöki időszakát kezdi meg 1977 óta.

YILVÁNTARTÁS

re lakbért, át fizethet...

tember útlevelét akarta meghosz-elő meghökkenve közölte az ügy-át nem tudja teljesíteni, mert az szerint egy éve halott.

b bizonyára igaz lesz, de jelenleg szélni —, válaszolta humoránál vagy tévedésből élő középkorú ajt csak tetézi, hogy az „élő ha-nem tisztázza, (s ki tudja med-ilyen tevékenységet nem folytat-deményt, gépkocsit nem vezet-ethet lakbért, gáz- és villany-en az élet jele...

(mécs)

A NAP PROGRAMJÁBÓL

Június 13., kedd

KOSSUTH

RÁDIÓ

14.00: Hírek. Időjárás. — 14.10: Magyarán szólva. — 14.25: Orvosi tanácsok. — — 14.30: Dzsesszmelódiák. — 15.02: Ők ketten. Hangjáték. — 15.20: Magyar nóták Petőfi verseire. — 15.40: Poggyász. — 16.00: Tizennat óra. — 16.10: Tornászinduló. — 16.20: Test-őrségen. — 17.00: Védtelenül? — 17.30: Táncok szólóhangszereken. — 17.45: A Szabó család. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.30: Esti Magazin. — 19.15: Özvegy és a lánya. — 20.33: Rádioton korongokról. — 20.25: Mai reformerek. — 21.05: 120 éve született Poldini Ede. — 21.45: Hajszálgyökerek. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Bálint Mária (hegedű) és Rubin Márta (zongora) hangversenye. — Kb. 23.30: Szimfonikus miniatúrák. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.10: Himnusz. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI

14.00: Irányító. — 15.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 15.05: Könyvről könyvért. — 15.15: Csúcsforgalom. — 17.30: Helykereső. — 18.30: 25 éves a Molnár-dixieland együttes. — 19.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 19.05: Fiataloknak! — 20.30: Nóták. — 21.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 21.05: A vezér. — 21.24: Papa, ugye hallasz? Dalok. — 22.05: Hi-fi varieté. — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: Sporthírek. — 23.15: A Cherbourgi esernyők zenéje és a hagyomány. — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK

14.00: A Sonja hercegnő I. nemzetközi zongoraverseny gálakoncertjei. — 15.07: Edita Gruberova operáriákat énekel. — 15.30: Labirintus. — 15.45: Hív a hegytető. — 16.00: Britten: Háborús requiem. — 17.30: Poggyász. — 17.50: Zenekari operarészletek. — 18.30: Na maternjem jeziku. — 19.00: Hírek. Időjárás. — 19.05: In der Muttersprache. — 19.35: Az Európai Kamarazenekar hangversenye. — 21.13: Popzene sz NSZK-ból. — 21.30: Külföldi tudósok a szó. — 21.45: Monteverdi operáiból. — 22.30: Csak ülök majd valahol... — 23.13: A Minnesotai Egyetem fúvószenekarának felvételeiből. — 23.30—23.33: Hírek. Időjárás.

Június 14., szerda

KOSSUTH

4.30—7.59: Jó reggelt. — 6.00: Hírek. Időjárás. — 8.20: Ecomix. — 8.59: Nótacsokor. — 9.49: Mellényzseb (x) — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Mátyuska macskája. — 10.43: Operettparádé. — 11.45: Staub: Tarka balettjelenet. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Ki nyer ma? — 12.45: Törvénykönyv. — 13.00: A Juilliard vonósnégyes felvételeiből.

PETŐFI

4.30—7.57: Reggeli zenés műsor. — 6.05: Reggeli csúcs. — 7.33: Slágerek mindenkinek. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Idősebbek hullámhosszán. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 9.05: Napközben. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Fúvósindulók. — 12.25: Útikalauz üdülőknek. — 12.30: Nóták. — 13.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 13.05: A tegnap slágereiből. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK

6.00: Muzsikáló reggel. — 9.08: Zenetörténeti értéktár. — 10.08: Vivaldi: Tizenkét hegedűverseny. — 11.05: Pillanatkép. — 11.10: Magyar zeneszerzők műveiből. — 11.49: A Miskolci szimfonikus zenekar Beethoven-hangversenye. — 13.00: Hírek. Időjárás. — 13.05: Szonda. — 13.35: Muzsikáról versben, prózában.

KEDD

TV

15.20: Hírek. — 15.25: Női kosárlabda Európa-bajnokság. Magyarország—Jugoszlávia mérkőzés. Közvetítés Várnából. — Kb. 17.00: Műsorajánlat. — 17.05: Pannon Krónika. A pécsi körzeti stúdió híradó műsora. Dél-dunántúli hírek, események, információk. — 17.15: Nachrichten. — Hírek német nyelven. A pécsi körzeti stúdió műsora. — 17.20: Szám-adás. Gazdasági negyedóra. — 17.35: Nasa obrazovka. A szegedi körzeti stúdió szlovák nyelvű nemzetiségi magazinja. — 18.05: RTV Közönségszolgálat. — 18.10: Reklám. XIX. veszprémi tévétalálkozó. — 18.15: „Fordul a világ...” Koncz Zsuzsa műsora (ism.) — 19.05: Reklám. — 19.10: Esti mese. Mirr-Murr. Ferdinánd, a gyalogbéka. Magyar bábfilm. — 19.20: Reklám. — 19.25: Közlemények. Műsorajánlat. — 19.30: Hírac — 20.00: Reklám. — 20.05: A klinika. NSZK tévéfilmsorozat. XI 8. rész: Proszti, professzor úr! — 20.50: Reklám. — 20.55: Stúdió '89. A Televízió kulturális hetilapja. — 21.40: Az animáció mesterei. Angol dokumentumfilm-sorozat. Magyarország. — 22.20: Híradó 3.

TV2

Kudlik Júliával és Déri Jánossal. — 15.45: Képújság. — XIX. veszprémi tévétalálkozó. — 16.00: Gyárfás Miklós: Kastély csillagfényben. Tévéjáték (1988.) (ism.) — 16.56: TV2. Benne: Reklám. — Riportok. — Időjárás. — Tévétorna. — Zene. — Teledoktor. Orvosi tanácsok. A gyógynövényekről. — 17.45: Kérdezz! Felelek. Egri János műsora. — 18.00: Telesport. — 18.25: Gyerekeknek! Alvin és a mókusok. Amerikai rajzfilmsorozat. 1. Seville nagypapa és nagymama. 2. Dávid hihetetlen összezsugorodása. — 18.49: TV2. — 19.00: Bölcsődal férfiaknak. Szovjet film (1977) FF — 20.07: TV2. — 20.15: Szemtől szemben Yves Montand-nal. Montand tegnap és ma. A külpolitikai szerkesztőség portréműsora. — 21.00: Híradó 2. — 21.20: TV2. Benne: Van öt perce? Wagner: Lohengrin. Lohengrin búcsúja. — 21.30: Paraszti bűn. Csehszlovák tévéjáték. — 21.52: TV2. — 22.00: Gondolkodó. A Televízió tudományos folyóirata. Kb. 22.45: TV2. Napzárta.

SZERDA DÉLELŐTT

9.00: Képújság. — 9.05: Tévétorna nyugdíjasoknak. — 9.10—10.40: Szünidei matiné: — 9.10: 1. Patty postája. Angol kisjátékfilmsorozat. VI/1. rész: Bemutatjuk Amandát. — 9.35: 2. Változatosság és alkalmazkodás az állatvilágban Angol ismeretterjesztő sorozat. XIII/1. rész: Korallzátonyok és korallkertek. — 10.00: 3. A történet hőse Zoltán és Dani (ism.) — 10.40: Hármas csatorna. Sport — 4. rész (ism.) — 11.25: Stúdió '89. A Televízió kulturális hetilapja (ism.) — 12.10: Képújság.

Június 13., kedd

MŰHOLDAS

SKY CHANNEL

TV

14.50: Változó világ. Filmsorozat. — 15.45: Szeretni. Filmsorozat. — 16.15: The Lucy Show. Vígjátéksorozat. — 16.45: Pindurkák. Rajzfilmsorozat. — 17.00: Visszaszámlálás. Rockshow. — 18.00: Eurosport. — 1.30: Landscape Channel.

SUPER CHANNEL

15.30: Nino Firetto zenés műsora. — 16.30: Forródrót. Élő telefonos kívánságműsor. — 18.30: Tracking. Könnyűzenei koncertek. — 19.30: Richard Diamond Bűnügyi sorozat. — 20.00: Biliárd. — 21.45: Világhíradó. — 22.00: Amerikai profi kosárlabda. — 0.00: Hírek. Időjárás-jelentés, majd: Egyveleg.

TV5

16.05: Hírek — 16.10: A sütemény kihordónő. Filmsorozat 2. — 16.30: A burgundi hatok. Főzőműsor. — 16.45: Pihenőidő. — 17.30: Számok és betűk. — 17.55: Hírek. Időjárás. — 18.00: Raspail. Film. — 19.30: Csillogó napiros. — 20.00: Te jó ég, kedd van! — 21.30: Esély a daloknak. — 22.00: Tv Híradó. — 22.30: Időjárás-jelentés. — 22.35: Filmklub. Film. (ism). — 0.10: Franciaországi panoráma. — 1.00: Műsorzárás.

SZERDA DÉLELŐTT

SKY CHANNEL

6.30: Üzleti hírek. — 7.00: DJ Kat Show. — 9.30: Panel Pot Pourri. Játékos show-műsor. — 11.00: Sullivanék. Filmsorozat. — 11.30: Sky-krónika. Magazinműsor. — 12.30: Gondfórum. Tanácsadás. — 13.00: Egy másik világ. Amerikai filmsorozat. — 13.55: Landscape Channel.

SUPER CHANNEL

7.00: Hírek. — 7.10: Időjárásjelentés. — 7.15: Üzleti hírek. — 7.45: Hírek. — 7.55: Időjárás-jelentés. — 8.00: Egyveleg. Könnyűzenei videoklipek.

SZÍNHÁZ

Operaház: Fuente: Koncertműsor; Bolero (Harangozó bérl. 6. ea. 7) — Erkel Színház: A láng (olasz ny. ea. 1. bérl. 8. ea. 7) — Vígszínház: Pantaleón (7) — Madách Színház: Malom a pokolban (7) — Madách Kamara: Vannak még kísértetek (7) — Radnóti Miklós Színház: Nóra (7) — Vidám Színpad: Justitia kombinéban (7) — Fővárosi Operettszínház: 3:1 a szerelem javára (a kaposvári Csiky Gergely Szính. vendégj. 7) — Postás Művelődési Központ: Vendég: Nemere István író (7) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban! (x)

KÖZLEMÉNYEK

Önvédelmi tanfolyam nőknek, VI. 19-től. 10x1 óra Sportszalon, XIII., Csanády u. 11. Tel.: 200-274. (x)

1 napos bécsi kirándulás minden munkanapon 550 Ft/fő. **1 napos grazi kirándulás** minden pénteken 650 Ft/fő. 2 napos kirándulások: **Sopron—Bécs** VI. 25—26. 1530 Ft/fő, **Pécs—Eszék** jún. 25—26. 1245 Ft/fő. Budapest VII., Dohány u. 73—75. Telefon: 227-606, 422-034, Autoexpressz. (x)

Sudár Attiláné: Ön biztosan megfelelt nekünk. A Hungária Biztosító kék-fehér, igennem játék nyertese: Sudár Attiláné, a Hungária Biztosítónál az egyedi igények szerint kötthető Hungária otthonbiztosítás új értéken téríti meg a kárt, igennel felelt helyesen. Ezenkívül Hungária casco biztosítása van, és szerencsés is. Most választhat egy 50 000 Ft-os ruhavásárlási lehetőség, egy hússal teli hűtőláda és egy utazási lehetőség között. Gratulálunk, és egyben tudatjuk, hogy a kék-fehér, igen-nem játék hasonló feltételekkel június végén folytatódik. Gondoskodunk, tehát vagyunk. Hungária Biztosító. (x)

Elveszett 2 db személyi igazolvány, Odrovics László, Odrovics Lászlóné névre szóló. Kérjük a becsületes megtalálót, hogy a címre juttassa vissza. (x)

Rendkívüli kedvezmény! Október 1-jétől Mercedes autóbusszal utazhat Törökországba a legolcsóbban! Budapestről 1500 Ft. vidéki városokból 1800 Ft. 6 napos út + 90 DM. Félpenziós ellátás + programok, vízumintézés önköltségi áron. Csoportszervezőknek kedvezmény! **Jelentkezés személyesen:** Budapesten Centrum Áruház Lottó VII. 1-jétől naponta, Zalaegerszeg Centrum Áruház VII. 13., VII. 21., Pécs Centrum Áruház VII. 20.—VII. 28., Győr Centrum Áruház VII. 27.—VIII. 4., Miskolc Centrum Áruház VIII. 3.—VIII. 11., Eger Centrum Áruház VIII. 10-től VIII. 18-ig. Debrecen Centrum Áruház VIII. 17.—VIII. 24., Európa-Busz Kft. 147-639. (x)

Spanyol tengerparti üdülés (autóbusszal) szept. 1—10-ig, szept. 8—17-ig. 19 800 Ft/fő félpenziós ellátással. **Szegedi hétvége szabadtéri előadással** (Mosoly országa) aug. 5—7-ig (3 nap) 2200 Ft/fő. Minden munkanapon **bécsi járat** 550 Ft/fő. Minden pénteken **grazi járat** 650 Ft/fő. Budapest 1073 Dohány u. 73-75. Telefonszám: 227-606, 422-034, Autoexpressz. (x)

Nyári intenzív angol — ÁGK Nyelvstúdió, V., Molnár u. 11. Beiratkozás: június 19—21., 13—14 óráig. Nyelvi labor! Video. (x)

Megjelent a Burda! Már kapható a népszerű divatlap júniusi száma. Kapható a Téka és Áfész könyvesboltokban, valamint a hírlapárusoknál. (x)

Plasztikus, formatervezett betűk (arany, ezüst is), 2—50 cm-ig, épületfeliratozási rendszerek azonnal kaphatók! Újdonság: öntapadós, háromdimenziós betű. Nyitva 9—5 óráig Plastform Kft. VI., Izabella u. 80. 124-637, 211-054. (x)

Nyári táborok, napközi táborok, utazási irodák, iskolai csoportok számára kedvező étkezési lehetőséget nyújt a városligeti Petőfi Csarnokban működő Liget étterem. Érdeklődni: 223-040 (Belényesi István üzletvezetőnél). (x)

Orion és Videoton színes televíziókat (50% előleggel) 12 havi **részletre is vásárolhat a Keravill szaküzleteiben.** Telefonon is megrendelhető a Forródrót 110-601-es számán. Budapest területén a szállítás díjtalan. (x)

Korszerű, egészséges táplálkozáshoz most a Flórián-Keravill Áruházban 6 havi **részletre is vásárolható az osztrák Logo-star Mikrohullámú sütő.** Ára: 19 900 Ft, előlege: 9900 Ft. (x)

Nálunk az Orion színes televíziók a vásárló kívánságára akár 10% **előleggel részletre is** kapható. Keravill-Orion márkabolt, Bp. V., Kossuth Lajos u. 8. (x)

Csinos, jó ritmusérzékű fiatal lányokat tánckarunkba betanítunk. Jelentkezés: Buda-Penta Hotel bárjában, hétfőnként este 6.00 órakor Farkas Jenő művészeti vezetőnél. Külföldi szerződés lehetséges. Magas sarkú cipő és kétrészes fürdőruha szükséges. Cím: Budapest I., Krisztina krt. 41—43. 1013. (x)

Hármat egy csapásra! Városnézés, kirándulás, vásárlás! Bécs—München—Salzburg — 3 nap autóbusszal, szállás + félpenzió, ára: 1240 Ft + 630 schilling. Időpont: június 29-től július 1-jéig. Irodánk vízumügyintézést is vállal. Várja kedves utasait az MTK-Tours Utazási Iroda! Bp. VIII., József krt. 48., Bp. XI. (Gazdagrét), Csiki hegyek u. 4. Tel.: 343-464. (x)

Szexklub diszkrécióval. (Szexuális szabadidőpartnert keresők klubja, hölgyeknek díjkedvezménnyel.) Tagsági igazolványok kiadása minden szombaton 10—15 óráig a Levélpressz Budapest VII., Dob u. 17. sz. irodájában. Információ: 110-246. Levélpressz. (x)

Részvényforradalom

A fellendülés gerjesztője

Értik a tőzsde nyelvét

Az amerikai közvélemény-kutató intézetek felmérése szerint az Egyesült Államokban az emberek többsége a reggeli újságokban részletesen csak a sportrovatot és a tőzsdei híreket, valamint a részvényárfolyamok alakulását olvassa el. Az amerikai dolgozók és nyugdíjasok többsége ugyanis megtakarított pénzének egy részét tőzsdei ügynökségeken — úgynevezett brokercégeken — keresztül kötvényekbe és vállalati részvényekbe fekteti.

Rohamosan növekszik azoknak a száma, akik nem vagy nemcsak az „idegen" részvények tőzsdei árfolyamát kísérik árgus szemekkel, hanem a saját munkahelyüket is. A „vállalati Amerikában" valóságos forradalom megy végbe évtizedünkben: nagy ütemben bővül azoknak a vállalatoknak a száma, amelyek részvényeik egy részét vagy egészét — egy erre a célra létrehozott külön program keretében — saját dolgozóiknak adják el. Ez a folyamat a gazdaságfilozófusok szerint jelentős lépés a „népi kapitalizmus" irányába, ugyanis a dolgozó egyben tulajdonosa is munkahelyének, vállalatának, s ez az új „státus" az elmúlt évek tapasztalatai szerint kedvezően hat a cégek eredményeire. Áttételesen pedig az amerikai áruk és szolgáltatások versenyképességének növekedésére mind a hazai, mind pedig a külpiacokon.

Amennyiben egy vállalat úgy dönt, hogy részt vesz a „dolgozói részvények" programában, a tőzsdén (általában bankkölcsönből) felvásárolja saját részvényeit vagy azoknak egy részét és ezt a „csomagot" bocsátja a dolgozók rendelkezésére. Az amerikai törvényhozás — felismerve, hogy a tulajdonosok számának nagy arányú növekedése mennyire kedvezően befolyásolja az Egyesült Államok gazdasági teljesítményét — néhány esztendővel ezelőtt különböző kedvezményeket szavazott meg azoknak a cégeknek, amelyek részt vesznek a „dolgozói részvények" programjában.

A NEW YORK-I TŐZSDE
Felvásárolja saját részvényeit

Megnő a termelékenység

A részlegesen vagy teljesen dolgozói tulajdonba került vállalatok vezetőinek véleménye szerint a dolgozói részvényrendszer valóságos „csodaszer" a cégek számára. Erre mi sem jellemzőbb, hogy csak az elmúlt két évben mintegy 200 részvénytársaság döntött a dolgozói részvényrendszer bevezetése mellett, köztük olyan világszerte ismert vállalatok, mint a Lockheed repülőgépgyár, a Polaroid, a Texaco kőolajipari konszern, az Avis autókölcsönző, az Anheuser—Busch söripari óriáscég, valamint a J. C. Penney áruházlánc.

1958 és 1973 között a termelékenység az Egyesült Államokban évi átlagban 2,7 százalékkal növekedett. Az elmúlt 15 esztendőben a termelékenység átlagos emelkedése viszont nem haladta meg az 1 százalékot. A statisztikák tanúsága szerint a dolgozói részvényrendszer igen nagy mértékben megnő a termelékenység, a Brunswick Corporationnél például a rendszer bevezetése óta (1983) 50 százalékkal emelkedett. Azoknál a vállalatoknál, amelyeknél a dolgozók egyben részvénytulajdonosok is, a termelékenység 52 százalékkal növekszik gyorsabban, mint azoknál a cégeknél, ahol a dolgozók ilyen jellegű érdekeltségét nem teremtették meg.

A világ második legnagyobb autókölcsönző vállalata, az Avis 1987 szeptembere óta 100 százalékban dolgozóinak tulajdonában áll. A dolgozói részvényprogram keretében a vállalat — részben bankkölcsön igénybevételével — megvásárolta saját magát 1,75 milliárd dollárért a Wesray cégtől, a korábbi tulajdonostól. Jelenleg az Avis 12 700 dolgozójának a tulajdonában vannak a részvények, s ez „meg is látszik" a vállalat teljesítményén. A 395 millió dolláros bankkölcsönből már 90 milliót visszafizetett, 50 millióval többet az időarányosan esedékesnél. Egy esztendő alatt az Avis szolgáltatásaival kapcsolatos panaszok 35 százalékkal csökkentek, s számottevően növekedett a nyereség is. A vállalat kiváló teljesítményét a tőzsde is elismeri: míg 1987 végén egy részvény árfolyama 5,47 dollár volt, 1989 első hónapjaiban az Avis-részvény árfolyama már meghaladta a 15 dollárt.

A tulajdonosi rendszer „szíve" az Avisnél az úgynevezett dolgozói csoportok. Ezekben a csoportokban képviselve vannak a fizikai és a szellemi dolgozók. Minden város, amely rendelkezik Avis-irodával és telephellyel, egy-egy „sejtet" képez a nagy családban. A csoportok havonta tartanak megbeszélést, s ekkor a dolgozótulajdonosok elmondják észrevételeiket, javaslataikat és döntéseket is hoznak. A rendszer beindulása óta az Avis üzletmenete annyira „megfutott", hogy joggal pályázik az első hely elhódítására a piacon a jelenlegi listavezető Hertztől.

A „népi részvényesek" hajlandók átmeneti áldozatokat is hozni cégük gazdálkodásának, eredményeinek javítása érdekében. (Érdemes megjegyezni, hogy a dolgozói részvényesi alapon működő vállalatok üzemcsarnokaiban, irodáiban naponta kiírják a cég részvényárfolyamainak alakulását...)

A Polaroid részvényeinek 22 százaléka került a dolgozók tulajdonába. A világhírű vállalat dolgozói 5 százalékos fizetéscsökkentést ajánlottak fel annak érdekében, hogy a Polaroid anyagi helyzete javuljon, s több jusson kutatásra és fejlesztésre. Az előrejelzések szerint ez év végére több mint 10 ezer amerikai cég vesz majd részt a dolgozói részvények programjában. Ez másként kifejezve azt jelenti, hogy mintegy 12 millió dolgozó fog az esztendő végére saját munkahelyének részvényeivel rendelkezni. Számítások szerint a programban részt vevő vállalatok többségénél a részvények 30—50 százalékának a tulajdonosai a dolgozók, a 100 százalékos tulajdon ma még nem jellemző. Szakértők véleménye szerint a jövő a 100 százalékos dolgozói tulajdonú vállalatoké, s a következő évtizedben a rendszeren belül elsősorban az ilyen jellegű vállalati átalakulások száma fog növekedni. A tapasztalatok szerint ugyanis a munkamorál és a felelősségérzet azoknál a cégeknél a legmagasabb, amelyeket teljes egészében saját dolgozóik tartanak tulajdonukban.

Javaslatokat tehetnek

A részvénnyel rendelkező dolgozók a „vegyes" tulajdonú vállalatoknál is befolyásolhatják az üzleti, a fejlesztési és az egyéb döntéseket. Javaslatokat tehetnek és tesznek a munkaszervezéssel, az üzletpolitikával, a szociális ellátottsággal kapcsolatban, képviselőik ott ülnek az igazgatótanácsban. Ugyanolyan szavazati jog illeti meg őket a vállalati közgyűlésen, mint a „külső" részvényeseket, megválaszthatják például az igazgatókat.

A dolgozói részvények rendszere és programja az ötvenes években született meg, de igazán a nyolcvanas esztendőkben kezdett kibontakozni. Mind Washington, mind pedig az üzleti és pénzügyi világ nagy várakozással tekint kiteljesedésére, mert a rendszeren keresztül látnak biztosítékot arra, hogy meghosszabbodnak a gazdasági fejlődés konjunkturális szakaszai. A termelékenység növekedése révén pedig javul az amerikai áruk versenyképessége és exportja. Végső soron része lehet a program egy exportoffenzívának, s ugyanakkor hozzájárulhat az import mérsékléséhez, valamint a külkereskedelmi mérleg hatalmas hiányának (1988-ban a deficit 137 milliárd dollár volt) a lefaragásához is.

Mindenkit érint

Az üzleti élet azt is várja a rendszertől, hogy a korábbinál nagyobb ütemben növekedjenek a vállalati profitok és ezen keresztül a beruházásokra, valamint a kutatási és fejlesztési tevékenységre rendelkezésre álló anyagi erőforrások. Különösen az idén „pörögtek fel" a várakozások a dolgozói részvényrendszer iránt. Ennek az az oka, hogy vége felé közeledik az Egyesült Államok gazdaságtörténetének leghosszabb, mintegy 80 hónapja tartó töretlen fellendülése. A recesszió valószínűleg csak 1990-ben éri el az amerikai gazdaságot, de már az év eddig eltelt időszakában is számos jel — az infláció növekedése, a fogyasztás csökkenése, a munkanélküliség enyhe bővülése stb. — mutat abba az irányba, hogy törés következik be belátható időn belül a konjunktúrában.

Az amerikai felnőtt lakosság igen széles körű pénzügyi és tőzsdei ismeretekkel rendelkezik. Ennek részben az az oka, hogy a bankszféra — amellyel az átlagember naponta többször is kapcsolatba kerül — sokrétű és színvonalas szolgáltatásokat nyújt ügyfeleinek, másrészt a tőzsdei tevékenység és a hírek közvetlenül és közvetve szinte mindenkit érintenek. A tőzsdei „kultúra" persze nem egyik napról a másik alakult ki, mint ahogy a részvények széles körű terjedése sem. Néhány évtizeddel ezelőtt meglehetősen kevés embernek volt tulajdonában cégrészvény, napjainkban azonban sok tízmilliónak. S a nyugat-európai gyakorlat is azt bizonyítja, hogy a dolgozótulajdonosok számának gyarapodása nemcsak a tőzsdei, pénzügyi ismereteket bővíti, hanem „meglódítja" a vállalatok eredményeit, s jótékonyan hat a gazdaság egészére.

GARA SZABOLCS

A legolcsóbb, csak nálunk!

MANAGER studio

IBM XT számítógép	90 000 Ft
IBM AT számítógép	150 000 Ft
Másológépek	90 000 Ft-tól
Telefax	120 000 Ft

Javítás, szerviz, garancia!

Az átalánydíjas javítási szerződés Önnek biztosíték irodagépeinek biztonságára. Tv-reklám készítésében is a legolcsóbbak vagyunk.

MANAGER STÚDIÓ KISSZÖVETKEZET
Budapest, Jókai tér 7. 1061
Telefon: 409-636

Argentína

Jönnek a katonák?

A káosz kísértete

Hatalmi vákuum

Argentínában hivatalosan ostromállapot van. Maga az elnök, Raul Alfonsín hirdette ki. Az államfőt nem is olyan régen egy népszerű kísérlet megtestesítőjeként emlegették: a katonai junták kemény évei után, a Falkland-kollapszus után ő volt a reményteljes újrakezdés letéteményese, a civil demokrácia ünnepelt restaurátora. Nem ő az első elnök Dél-Amerika második legnagyobb országában, akinek ez csak ideiglenesen és nem igazán sikerült.

Ismét sokasodnak annak a jelei, hogy Argentína az ördögi ciklusok immár hagyományos színhelye. Valamiféle nagy nemzeti trauma (legutóbb a Falkland-vereség) után egy időre helyreáll a rend többékevésbé klasszikus polgári demokrácia porondján, annak latin-amerikai tarkaságával „súlyosbítva", beleértve szélsőjobb és szélsőbal parttalanságot és az ezzel járó, az utóbbi időkben már nemegyszer fegyveres incidenseket.

A világ e térségében, úgy látszik, elkerülhetetlen gazdaságihanyatlás-szakaszok idején a krízis arányában szaporodnak az összetűzések, és a káosz kísértetétől tartó társadalom a korábbinál alkalmasabb közeggé válik az „erős kéz" óhajtására. Juan Peron országlása óta a polgári porond válságának biztos jele a peronista előretörés. Ám ha ez sem segít — márpedig rendre nem segít —, akkor jönnek a katonák, hogy „teljesítsék a rend helyreállításának történelmi feladatát".

Ilyenkor aztán a zajos anarchiából valóban megszületik a csend, a temető csendje, a vér és a terror, az „eltűntnek nyilvánítva" csendje.

Argentínában ma sokan tartanak attól, hogy az Alfonsín-kísérlet és a május közepi elnökválasztások peronista győzelme után közeleg a harmadik szakasz, a rémület csendjéé. A történelem ugyan Argentínában sem ismétli automatikusan önmagát, mégis nehéz a történtek alapján egyetlen legyintéssel elintézni ezeket az aggályokat.

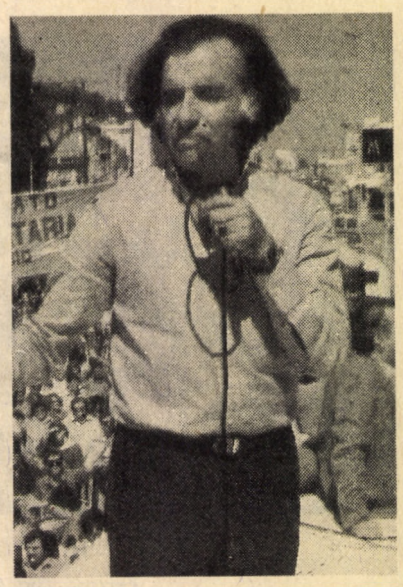
A félelem megalapozottságának egyik faktora az elszabadult gazdasági pokol — az immár négy számjegyű inflációval, az éhséglázadások és fosztogatások tucatjaival. A második faktor az alkotmány sajátosságaiból következő hatalmi vákuum — a közelmúltban megválasztott elnök csak december 10-én foglalhatja el hivatalát. (Egyes jelentések szerint már augusztus 10-én, más hírek szerint július 30-án átadja a hatalmat utódjának.) A kényszerű átmenet tehát sokkal hosszabb — és a jelenlegi körülmények miatt veszélyesebb —, mint a világ bármely országában, beleértve az argentin alapokmány mintájául szolgáló Egyesült Államokat.

A harmadik (és az előző kettőnél semmivel sem jelentéktelenebb) tényező az argentin fegyveres erők jellege és tradíciója, különös tekintettel a Falklandkaland után történtekre. Ez a hadsereg Galtieri, Videla, Massera és társaik idején sokáig erősnek és legyőzhetetlennek érezte magát — pontosan addig, amíg a maga kegyetlen belső csatáit vívta (ahogyan a baloldal nevezi: a szennyes háborút), nemcsak a fegyveres gerillák, hanem a lakosság fegyvertelen tömegei ellen. A titokzatos Alfa Romeók hajnalban érkeztek és a diktatúra évei alatt mintegy 30 ezer argentin tűnt el nyomtalanul...

Abban a pillanatban, amikor ugyanez a hadsereg a világ másik végéről ott termett profi erővel (Anglia haderejével) találta magát szemben, napok alatt összeomlott, maga alá temetve a rezsimet is, amelynek vezetői azóta is börtönben — luxusbörtönben — ülnek. Nem holmi pszichologizálásnak, hanem ténynek tűnik azok véleménye, akik szerint a vert sereg most ég a revansvágytól, persze nem a brit flotta és légierő, hanem a saját polgársága ellen.

A legutóbbi két esztendőben négy komolyabb katonai zendülés tanúsítja ezt. Először Aldo Rico alezredes neve vált ismertté. Alfonsín úrrá lett a kísérleten, de Ricóhoz nem mert igazán hozzányúlni. Utána, tavaly decemberben, Mohamed Ali Seineldin (szíriai származású, de már Argentínában született) ezredes zendülő csapatai követeltek amnesztiát Galtieriéknek.

PERON ÉS MENEM EGY OLASZ LAPBAN

Elszabadult a gazdasági pokol

A lázadást ismét leverték, de az erőviszonyokat jól érzékelteti a „megtorlás": a hadsereg zsoldját 20 százalékkal emelték és engedelmesen benyújtotta lemondását a fegyveres erők három legmagasabb rangú főtisztje: Caridi tábornok, valamint két legközelebbi munkatársa, Miguel Abbate és Enrique Bianchi vezérőrnagy. Az új vezérkari főnök, Francisco Eduardo Gassino alig foglalta el hivatalát, amikor — 1989. január 23-án — egy titokzatos száz főnyi fegyveres csoport véres mészárlást rendezett a 3. gépkocsizó lövészezred laktanyájában.

Katonai körökben azonnal szélsőbaloldalinak kiáltották ki a támadókat. Ugyanakkor sokan figyelmeztettek arra: csak a sereg beavatottjai tudták, hogy szabadságolások és egyéb okok miatt a tabladai laktanya az adott pillanatban viszonylag védtelen volt.

Adolfo Perez Esquivel, az ország Béke Nobel-díjas politikusa a harminc halottat követelő tabladai vérengzést „az állami terrorizmus előkészítését szolgáló akcióként" értékelte. Juan Ignacio Lopez, Alfonsín szóvivője cáfolta a katonai körök híresztelését, amely szerint Tablarát „balos gerillák" támadták volna meg, akik között, mint mondták, „két nicaraguai álampolgár is van".

Ezután jött Alfonsín választási veresége, a zavargássorozat és az ostromállapot. Azóta a hadsereg elérte a következőket: 1. Ricót és Seineldint a börtön helyett a saját egységük laktanyájában „őrzik", fényképeik uszító feliratok társaságában borítják el a falakat. 2. Az új peronista államfő ígéretet tett kétezer, a diktatúra idején vérengző katonatiszt bírósági aktájának félretételére és arra, hogy 3. az új apparátus hivatalba lépése után felülvizsgálja az Alfonsín-kabinetnek azt a döntését, hogy a hadsereg nem a korábbi 6, hanem csak 2 százalékban részesül a nemzeti jövedelemből.

Nem lehetetlen, hogy mindezeket az elképzeléseket maga a sereg valósítja meg, nem várva meg Menem beiktatását — az egyik lap fogalmazása szerint: „átugorva a peronista szakaszt".

HARMAT ENDRE

EMLÉKEZTETŐ

Hetven esztendővel ezelőtt, 1919. június 28-án — véletlenül-e vagy sem, de éppen annak a napnak az ötödik évfordulóján írták alá Versailles-ben a győztes hatalmak a Németországgal kötött békeszerződést, amikor Szarajevóban agyonlőtték Ferenc Ferdinándot. Eredetileg a németek nem akarták aláírni a szöveget, mindenekelőtt azért, mert abban az állt, hogy a háborúért egyedül ők felelősek. Végül, mivel a tervezet átnyújtása ultimátumszerű volt, a német kormány külügyminisztere és igazságügyminisztere aláírták. (Mindez a Versailles-i kastély nagy tükörtermében történt — ugyanott, ahol 1871. január 18-án császárrá proklamálták I. Vilmost... Egyébként ugyanitt írták alá 1920. június 4-én a Magyarországgal kötött trianoni békeszerződést is.)

A németekkel kötött békeszerződés értelmében Elszász és Lotharingia Franciaországhoz került. A Saar-vidék szénbányái francia tulajdonba mentek át, maga a terület 15 évre a Népszövetség kormányzása alá került, mint ahogy 15 évig a Rajnáig megszállt terület maradt Németország egy sávja. A belga határon népszavazásnak kellett döntenie néhány város és környéke hovatartozásáról (ezek Belgiumhoz is kerültek). A Rajna jobbpartja 50—60 km szélességben demilitarizált övezet lett. A keleti határok is megváltoztak. Kelet-Pomeránia, Nyugat-Poroszország jelentős része, Poznan és Gdansk Lengyelországé lett, Szilézia egy részével együtt (egy kicsiny része Csehszlovákiához került), és bár Kelet-Poroszország német maradt, Lengyelország korridort, kijáratot kapott és így ez a területrész el volt vágva a többi német területtől. Népszavazás döntött Schleswig-Holstein északi részéről — ez Dániáé lett. Néhány kisebb területrész került még a szomszédokhoz. A veszteség mindössze az ország egész területének egynyolcada volt; a lakosság döntő többsége nem német nemzetiségű volt.

A jóvátételi előírások igen súlyosak voltak. 1921. május 1-jéig kellett kifizetni az első részletet, ez húszmilliárd márka arany, áru vagy értékpapír volt — de a teljes összeg megállapítását későbbi tárgyalásokra bízták, azzal, hogy azt 30 év alatt kell megfizetniök a németeknek. Át kellett adniok a győztesnek valamennyi 1600 tonna vízkiszorításnál nagyobb német hajót, a többi hajók felét. A békeszerződés megtiltotta, hogy Németországban általános védkötelezettség legyen, az önkéntes hadsereg létszáma 100 ezer fő (benne 4000 tiszt) lehetett. Fel kellett oszlatni a vezérkart, efféle intézmény szervezése tilos volt. A német hadseregnek nem lehetett tankja, páncélozott járműve, repülőgépe.

A jóvátételi és katonai intézkedések azonnal fellobbantották a harag és elkeseredés érzelmeit, egyes nacionalista csoportok a béke másnapján már a szerződések revízióján túl a bosszúra izgattak. A harmincas évekre úgy ért be ez a sértettség, hogy megnőtt a mindenért Versailles-t okoló nácik szavazatainak száma.

TENYÉRBŐL ÁRULT DROGOK

1988. nov. 11.

Az első számú közellenség

Az amerikai nagyvárosok utcáin *ritka látvány* a részeg ember. A rossznyelvek szerint az alkoholisták újabban *szégyenlősek* lettek, inkább otthonukban néznek a pohár fenekére. Miután a közterületeken tilos az alkoholfogyasztás, azok, akik az ivással nem tudnak várni hazaérkezésükig, *barna papírzacskóval „álcázott" üvegeket húznak meg a parkokban, vagy a sötét metróállomásokon.* Napjaink amerikai társadalmának azonban nem a zsugorodó számú (és májú) alkoholisták, hanem *a kábítószerélvezők* egyre nagyobb tábora jelenti az első számú problémát.

A bűn térképe

Az Egyesült Államokban megjelenő, több mint 1600 napilap szinte mindegyike beszámol a kábítószer hatására elkövetett bűnesetekről, a razziákról, *valamint a városi kábítószer-kereskedelem egyelőre megállíthatatlannak tűnő terjedéséről.* A rendőrség csak New Yorkban naponta 10-15 házban tart ellenőrzést, a letartóztatások után azonban a kereskedők „újratermelődnek". A New York Times időről időre közli a város *„kábítótérképét"*, azaz a kábítószer-kereskedelem helyi központjait. A városban az utcákon, az aluljárókban és a metróállomásokon szinte a nap minden órájában elérhető a drog, tenyérből árulják a „puha" és a „kemény" bódítószereket. Úgy látszik, az AIDS rohamos terjedése sem rettenti el a kábítósokat, legfeljebb elővigyázatosabbak lettek: a kábítószeres bulikon nem osztják meg egymás között az injekciós tűket, a fertőzés megelőzésére inkább egyszerhasználatos tűkkel adagolják maguknak a mérget.

A kábítósok az alkoholistáknál kevésbé szégyenlősek. Kifejezéstelen tekintettel, bárgyún mosolyogva, kurjongatva tántorognak, „repülnek" az utcákon. S amikor elmúlik az „utazás" hatása, a járókelőktől, a piros lámpánál várakozó autósoktól kéregetnek. S ez még a *jobbik eset*, mert sok kábítós *bűnözéssel* teremti elő magának a következő adagra valót.

Az Egyesült Államokban hatalmas kampány bontakozott ki évtizedünkben a kábítószer-fogyasztás visszaszorítására. Az újságok, a televízió sűrűn tudósít az elrettentő példákról, s a különböző antidrog egyesületek gyakran sugároztatnak fizetett hirdetéseket a televízióban a kábítószerélvezet tragikus hatásairól. Az általános és középiskolákban a tanulókat szórólapok biztatják, hogy meg se kíséreljék megkóstolni a kábítót. Az országos kampány jelmondata: *Mondj nemet a kábítószernek!*

A tinédzserek körében

A felmérések tanúsága szerint, a kiterjedt felvilágosító tevékenység, valamint a propagandára fordított dollár százmilliók nem sok eredményt hoztak. Növekszik a kábítószer-fogyasztás az USA-ban, elsősorban a tinédzserek körében. *Más kérdés, hogy a leépült, emberi ronccsá vált korábbi kábítószer-élvezők jelentős része aztán — ha egyáltalán megélte, vagy ki tudott gyógyulni — maga is az ellenpropaganda társadalmi munkása lesz.*

Szakértők véleménye szerint, az Egyesült Államok a világ legnagyobb kábítószerpiaca, a csempészútvonalak kedvelt végállomása. Naponta lehet olvasni arról, hogy *Dél-Amerikából* hajókon, kis repülőgépeken érkezik a gyilkos anyag *Miamiba*, a kábítószer-kereskedelem központjába. De érkezik a „por" bőröndben, diplomáciai küldeményként, sőt, még ruha alatt is. Az USA parti őrsége, vámhatóságai az elmúlt években össztüzet zúdítottak a kábítószer-csempészetre. *Az egyik letartóztatás követte a másikat — a kábítószer azonban továbbra is nagy mennyiségben áramlik be az országba.*

A hatóságok egyre nagyobb szállítmányokat csípnek el, de a titkos kereskedelem nem akar csillapulni. Az éj leple alatt kis „lélekvesztő" hajók kötnek ki Floridában, a parti őrség sem kapacitással, sem technikával nem győzi az ellenőrzést. Két- és négyszemélyes repülőgépek hozzák Mexikóból vagy Kolumbiából a „füvet". *Ezek a gépek olyan alacsonyan repülnek be az USA területére, hogy a radar nem képes érzékelni érkezésüket.* A titkos, eldugott völgyekben fekvő alkalmi „repülőterekről" aztán jól szervezett maffia juttatja el az ország minden részébe a kábítószert. (September végén állt szolgálatba az amerikai vámhatóság első, nagy területet „belátó", radarral felszerelt és állandóan a levegőben cirkáló repülőgépe. *Az AWACS-rendszerhez hasonló forgótárcsás, radaros repülőgépek „bevetésétől" várják, hogy az alacsonyan szálló csempészgépek nem repülnek majd be nyomtalanul és büntetlenül az országba.* Növelték a parti őrség hajóinak számát és azok műszaki felszereltségét is, de ez sem bizonyult még elegendőnek.

1981-ben a hatóságok két tonna kokaint foglaltak le, tavaly pedig már 27 tonnát. Ennek ellenére csökkent a kokain „kiskereskedelmi" ára: 1983-ban egy gramm még 125 dollárba került, idén viszont 85 dolláért „vesztegetik" grammját az utcákon. A kábítószer-csempészet ellen küzdő hatóság jelentése szerint, *a kokain ára idén minden korábbi szint alá süllyedt:* egy kilogramm kokain „nagykereskedelmi" ára 250 ezer dollár. Az árcsökkenésben a szakértők véleménye szerint jelentős szerepet játszik, hogy az áru értékéhez képest a csempészek igen kis összegű „javadalmazásban" részesülnek. Egy pilóta általában negyedmillió dollárt kap egy csempészútért, amelynek során akár 100 kilogramm „port" is szállít. A csempészés tehát olcsó... — ami az önköltséget illeti. Más számítások azt bizonyítják, hogy amennyiben a jelenleginél két és félszerte több csempészelt kábítószert foglalnának le, a kokain ára csak 3 százalékkal növekedne. A szenátus egyik vizsgáló bizottsága viszont arra hívta fel a figyelmet, hogy az árcsökkenés — a növekvő elkobzások ellenére — egyik fő oka az ártartalékban keresendő. *A kábítószer külföldi szállítója az áruért az utcai árnak kevesebb mint 10 százalékát kapja, így a sok csatornás belföldi kábítószer-kereskedelemnek van miből leengedni az árat.* Még így is mesés összegek maradnak számára...

„Árverseny"

Az amerikai törvényhozás ezekben a hónapokban tárgyalja azt a törvényjavaslatot, amely elfogadása esetén a jelenleginél több pénzt bocsát a hatóságok rendelkezésére a kábítószer-csempészet elleni küzdelemhez. Szakértők véleménye szerint *nem lehet* az Egyesült Államok határait „légmentesen" lezárni a kábítószer elől, csempészet tehát mindig lesz. Legalábbis addig, ameddig lesz kábítószer, szállítóeszköz, csempész és korrupció. Azt hangoztatják, hogy az elkobzások önmagukban nem képesek visszaszorítani a csempészetet és a kábítószer-fogyasztást. Ebbe az irányba csak az utcai ár emelkedése tudna hatni, a kábítószer-kereskedők azonban kínosan ügyelnek arra, hogy a kereslet árokok miatt ne csökkenjen. Legfeljebb a drogmaffia bevételei néhány milliővel csökkennek, de a forgalom növekedése vagy szinten tartása továbbra is évi százmillió dolláros nyereségeket biztosít.

(— asz —)

ET VIZSGÁLJA

látnok

port élén. Statisztikai módszerrel vizsgáltuk a petricsi látnok 10 ezer páciensének esetét. Arra voltunk kíváncsiak, hogy jövendölései mennyiben helytállóak 5, 10 vagy 15 év múlva. Az a képessége, hogy a jövőbe lásson, néhány nagyságrenddel meghaladja a véletlen egybeesések statisztikai valószínűségét. De arra a kérdésre, hogy *valójában mi az oka kivételes képességének*, a tudomány a mai napig adós maradt a válasszal.

● ●

A kérdésre, miért nem folytattak szisztematikus orvosi vizsgálatokat, a válasz: — *Vanga asszony ezt nem tartotta kívánatosnak.*

Arra a kérdésre, lesz-e utódja, a látnok asszony azt jövendölte, hogy *Franciaországban már megszületett egy kislány*, aki tízéves korában meg fog vakulni, és az ő, Vanga asszony halála után *látnoki képességek* birtokába jut.

---

nem öreg...

etten ol- az egyik detést: öreg, 90 oga vén- korban k illő mák is- gét kere- nem vet- a piát, k mint kémény. nyara- tónk, ha- ő't, pén- zünk sem. Színházba már régen nem járunk, a tánc már eszünkbe sem jut és a sétákat is abbahagytuk. A nők, akiknek választ várjuk, legyenek hozzánk hasonlóak."

Az újság nem adta hírül, hogy a hirdetésre hány válasz érkezett...

(bánki)

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIÓ

November 11., péntek

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Kálmán Imre operettjeiből. — 15.00: Erről beszéltünk ... — 15.30: Régi kórusmuzsika. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: A sátán labdái. — 16.50: Peter Schreier Weber-dalokat énekel. — 17.00: Mi van a kosárban? — 17.25: Ipargazdák. — 17.50: Idősebbek hullámhosszán. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.30: Esti magazin. — 19.15: Húszas stúdió. Morvai-effektus. — 20.15: Három szólamban. — 21.15: Kiláto. A Rádió világirodalmi hetilapja. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Szemben egymással. — 23.00: Zenekari muzsika. — 23.50: Országok, tájak népzenéje. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—420: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Péntektől péntekig. Ajánlóműsor sok muzsikával. — 16.55: Reklám. — 17.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 17.05: Kölyökrádió. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.30: Reklám. — 18.33: Fiataloknak! — 19.50: Egészségünkért! — 20.00: Régi nóta, híres nóta. — 21.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 21.05: Mike Oldfield összes felvétele. — 21.54: Észt drámák szemléje. A naplopó. — 22.46: A Magyar Jazz Quartet játszik. — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: Póttarisznya. — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

14.05: Magyar zeneszerzők. — 14.42: A Szombathelyi szimfonikus zenekar hangversenye. — 16.00: Verdi összes operája. Ernani. Négyfelvonásos opera. — 18.26: A L'Estro Armonico kamarazenekar Haydn-műveket játszik. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Iskolarádió. — 19.35: Romantikus kamaramuzsika. — 20.38: Zsebrádiószínház. My Jo — Etűd két öreg hangra. — 21.00: Szopránáriák. — 21.18: Az Északnémet Rádió szimfonikus zenekarának hangversenye a Hamburgi Rádió hangversenytermében. — 22.57: Rege a madárról. — 22.30: Hírek. Időjárás.

November 12., szombat

KOSSUTH:

4.30—7.30: Jó reggelt! — 7.30: Találkozások. — 8.00: Hírek. Időjárás. Lapszemle. — Kb. 8.20: Mai programok (x) — 8.30: Családi tükör. — 9.00: Reklám. — 9.05: Színes népi muzsika. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Ismét — a javából! — 11.55: Reklám. — 12.00: Déli krónika. — 12.30: Kontinensek, szántóföldek. — 13.00: Zeneparádé. — 13.49: Énekeljük együtt!

PETŐFI:

4.30—7.57: Dallamkoktél. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Sztereó beállítóműsor. — 8.11: Népszerű muzsika — világhírű előadók. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 9.05: Hétvége: a László—Bajor Nagy házaspárral. — 10.30: Fúvósátiratok. — 11.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 11.05: Bemutatjuk az East együttes új felvételeit. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Jó ebédhez szól a nóta. — 13.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 13.05: Színi-tanoda. A piactértől a dobozszínházig. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 6.05: Népszerű muzsika — korán kelőknek. — 7.00: Hírek. Időjárás. — 7.03: In limba materna. — 7.30: V materinskom jazyku. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.08: Időszaki kiállítások (x) — 8.13: Sztereó beállítóműsor. — 8.19: Magyarország orgonái. — 9.05: A kamarazene kedvelőinek. — 9.57: Leoncavallo operáiból. — 10.30: Slágerlista. — 11.00: Hangfelvételek felsőfokon. Mahler: VIII. szimfónia. — 12.30: Iskolarádió. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Kívánságműsor szombaton.

TELEVÍZIÓ

PÉNTEK

17.00: Hírek. — 17.05: Négy nap tévéműsora. — 17.15—19.30: Péntek délután. — Kb. 17.15: Évgyűrűk. A nyugdíjasok műsora. — Kb. 17.45: Téka. Közhasznú információk. — 17.55: Reklám. — Kb. 18.00: Ablak. Közéleti szolgáltató műsor. — 19.00: Reklám. — 19.05: Tévétorna. — 19.10: Esti mese. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: „A Magyar Művészetért". Közvetítés a Nemzeti Színházból, a Magyar Ifjúság által alapított díj átadásáról. — 20.35: Személyes évszakok. Szórakoztató magazin. — 21.45: Reklám. — 21.50: Panoráma. Világpolitikai magazin. — 22.35: Anatolij Szolonyicin sorozat. Idegenek között. Szovjet film (FF — ism.) — 23.50: Híradó 3.

2. MŰSOR:

17.05: Képújság. — 17.10: Vijesti. — Hírek szerbhorvát nyelven. A pécsi körzeti stúdió műsora. — 17.15: Roxinpadon: a Beatrice. Koncert a Kertészeti Egyetem Klubjában — részletek. — 18.15: Magyar évszázadok. A reformáció és a török veszedelem (ism.) — 18.35: Márton tisztelete. Ismeretterjesztő műsor. — 19.00: Ablak. Közéleti szolgáltató műsor. (Az 1. műsor folytatása.) — 19.30: A háromszázmillió éves háború. Angol rövidfilm (ism.) — 20.00: Zenecsatorna. Zenés film. — 20.35: Az eltűnt milliók nyomában. Amerikai dokumentumfilm. — 21.30: Híradó 2. — 21.45: A XXVIII. miskolci tévéfesztiválról jelentjük ... — 22.00: Egy illető. Francia tévéfilm. (16 éven felülieknek!) — 23.25: Képújság.

SZOMBAT DÉLELŐTT

8.20: Tévétorna gyerekeknek. — 8.25: Unser Bildschirm. A pécsi körzeti stúdió német nyelvű nemzetiségi magazinja (ism.) — 8.55: Eduárd és barátai — Eduárd kocog. Angol bábfilm (ism.) — 9.00: Képújság. — 9.05: A varázspálca. Zenés mesejáték két részben (1980.) A Budapesti Gyermekszínház előadása, felvételről (ism.) — 10.20: Perpetuum mobile. Lehull az álarc (ism.) — 10.50: Reklám. — 10.55: Nem érem el a kilincset. Zsurzs Kati műsora gyerekeknek. — 11.35: Tűzkereső. Játékos vetélkedősorozat gyerekeknek. — 11.40: Bukfenc. A Szélkiáltó együttes műsora. A pécsi körzeti stúdió műsora. — 12.10: Képújság.

SZÍNHÁZ

Erkel Színház: A varázsfuvola (4. bérl. 2. ea. 7) — Bartók Emlékház: Az Alpok virágai — Liszt és Svájc (du. 6) — Zeneakadémia: Tomkins énekegyüttes és a Budapesti vonósok (fél 8) — Zeneakadémia Kisterem: Würtz Klára zongoraestje (fél 8) — Liszt Ferenc Kamaraterem: Faragó Laura (ének) és Almásy László Attila (zongora) estje (fél 8) — Mátyás-templom: Ifj. Révész László orgonaestje (fél 8) — Pesti Vigadó: MÁV szimfonikus zenekar (fél 8) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Furcsa pár (7) — Katona József Színház: A Mizantróp (Bemutató, 7) — Nemzeti Színház: Advent a Hargitán (7) — Várszínház: Csütörtöki hölgyek (7) — Vígszínház: Éjjeli menedékhely (Páger bérl. 1. ea. 7) — Pesti Színház: Edith és Marlene (7) — Madách Színház: Mohács (7) — Madách Kamara: Szénaláz (7); Élelem bére (este fél 11) — Thália Színház: Gömböc úr (du. fél 3); Csak egy tánc volt (fél 8) — József Attila Színház: A hölgy fecseg ... (7) — Fővárosi Operettszínház: Hegedűs a háztetőn (Egressy bérl. 2. ea. 7) — Józsefvárosi Színház: Erkölcsös szerelem (7) — Radnóti Miklós Színpad: Julius Caesar (7) — Vidám Színpad: Van, aki forrón szereti (7) — Mikroszkóp Színpad: Felettünk a béka (fél 8) — Jurta Színház: Országos Béketanács nemzetközi konferenciája (de. 9); Meddig süllyedhet a magyar gazdaság? Vita (du. 6) — Ódry Színpad: Vőlegény (bemutató, du. 3) — Lézerszínház: Pink Floyd (du. 6); Top 50 (fél 8) — Állami Bábszínház: Gulliver az óriások földjén (du. 3. Népköztársaság útja 69.) — Fővárosi Nagycirkusz: Cirkuszkarnevál (du. 3. 7) — Almássy Téri Szabadidő Központ: Gyermek Téka táncház (du. 5. este 7) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Utastársakat keresünk 1 napos bécsi útra, ár: 499 Ft + 25 schilling. Telefon: 377-338, egész nap. Hazafi. (x)

Ajánlat a Vasedény Budapest XV., Mezőhegyes u. 3. szám alatti szaküzletéből: december 3-ig betonkeverő gépek 3000 Ft-tal olcsóbban kaphatók! A bolt további ajánlata: idomvasak, zárt szelvények, lemezek, keritésfonatok. (x)

Felhívjuk kedves vásárlóink figyelmét, hogy az Autóker Használt Autó- és Alkatrészkereskedelmi Üzletága 1988. november 14-től egyes gépjárműveket árengedménnyel értékesít a budapesti, illetve valamennyi vidéki szerződéses telepén. Felvilágosítást ad az Autóker Használt Autó- és Alkatrészkereskedelmi Üzletága, cím: Budapest, Vörös Csillag u. 38—40. 1194. Telefon: 473-999 és 571-455, 116-os mellék. (x)

Havanna nyílt sakkbajnokság lesz gyermekek és felnőttek számára 1988. november 13-án, vasárnap 9 órától a Havanna Közösségi Házban (XVIII., Kondor Béla sétány 8.). Játékvezető: Juhász Károly, a XVIII. Ker. Sakk Szövetség elnöke. Jelentkezés korhatár nélkül (100 főig) a Havanna Közösségi Házban. A lebonyolítás a résztvevők számától függ. A nyertesek díjazásban részesülnek. (x)

Hungária-hírek. A Hungária Biztosító szerencseszáma a 13-as, melynek jegyében most a 13 éves gyerekek 13 kívánsága teljesül. Ismét várjuk önöket a tv képernyője előtt vasárnap délelőtt 10.40-kor. Kellemes vasárnap délelőttöt kíván a Hungária Biztosító. (x)

A Rákóczi Sütő- és Édesipari Szövetkezet bérleti szerződésbe adja két üzletét a Margit híd üzletházban (Bp. V. ker. Szt. István krt. 1.). Javasolt tevékenységi körök: járműalkatrész-ker., híradástechnikai üzlet, barkácsolók üzlete, lakásberendezés, felszerelési áruk, üveg-, porcelánáruk stb. Nem jöhet számításba: vendéglátóipari, divatáru-, felsőruházat-, használtcikk-, illatszer- és ajándéküzlet. Jelentkezési határidő: 1988. november 25. Cím: Bp. V. ker. Aulich u. 8. (a szövetkezet központja). Telefon: 326-712. (x)

Menedzserképzés a TIT Stúdióban! Ajánlatunk: 4 napos bentlakásos vagy 5x1 napos kurzus. Felvilágosítás Lábody Imrénénél. Cím: Budapest XI., Bocskai u. 37. Tel.: 868-025. (x)

Fedett, fűtött uszodában egyéni és kiscsoportos úszásoktatás Budán. 169-975. (x)

Dr. Karikás Ildikó fogorvos fogszabályozó áthelyezte magánrendelőjét a XI., Sáfrány u. 75. sz. alá. Telefon: 857-579. (x)

Sí! Megjelent a Top Travel Símagazin. Szívesen postázzuk. díjmentesen! Tel.: 550-640. (x)

Dráfy Kálmán, Párizsban élő fiatal **zongoraművészünk** november 15-én este fellép a Zeneakadémia Nagytermében. Műsora: Rahmaninov No. 2. zongoraversenye. Jegyek még kaphatók az Országos Filharmónia és a Zeneakadémia jegypénztárában. (x)

Sítúrák, szilveszteri utak a Coophotelssel. Csehszlovákiában, Bulgáriában Vitoshán, Jugoszláviában és Ausztriában kedvező árakon. Jelentkezés: Coophotels XI., Karinthy Fr. u. 22., XVII., Pesti út 168/A., VI., Népköztársaság útja 27. Vidéken Balatonalmádiban, Siófokon és Nyíregyházán. (x)

Az Autóker értesíti kedves vásárlóit, hogy a Liszt Ferenc tér 4—5. szám alatti szaküzletében **Zastava-alkatrészek** nagy választékban kaphatók. (x)

A Pesti Vigadó igazgatósága értesíti a kedves közönséget, hogy a ma esti Furcsa pár című előadás Ronyecz Mária betegsége miatt elmarad. A jegyek a váltás helyén visszaválthatók. (x)

Kedvezményes szállásfoglalási akció Bécsben és Münchenben! Bécs (központi fekvésű, 4 csillagos szálloda) december 28-ig. Részvételi díj: 199 ATS fő/éj reggelivel + 399 Ft/fő foglalásonként. **München (Hotel Gebhardt)** november 15-től 1989. február 10-ig, kivéve december 28.—január 1. Részvételi díj folyóvizes szobákban történő elhelyezéssel: 28 DM/fő/éj reggelivel + 399 Ft/fő foglalásonként. **München (Hotel Schweiz—Gebhardt)** november 15-től 1989. február 10-ig, kivéve december 28.—január 1. Részvételi díj zuhanyozós, WC-s szobákban történő elhelyezéssel: 33 DM/fő/éj reggelivel + 399 Ft/fő foglalásonként. Részletes felvilágosítás és jelentkezés az OTP—Penta Tours irodáiban (Bp. V., Váci u. 19—21. Tel.: 188-692 és a Bp. V., Apáczai Csere J. u. 4. Tel.: 332-099) és a kijelölt OTP-fiókokban! (x)

Sportolni vágyók, figyelem! Lehetőség nyílt, hogy tagja legyen Zuglóban a body building—aerobic és testedző **Fittnes Clubnak.** Kondicionálótermünk magas színvonalú, amerikai stílusban épült. Egyéni és csoportos edzés és étkezési programok, korhatár nélkül. A szakszerű irányítást többszörös nemzetközi bajnok végzi. Korlátozott számban jelentkezni lehet október 24-től, hétfőn, kedden és szerdán 17-től 20 óráig. Bp. XIV., Rákospatak u. 70—72 (Erzsébet királyné és Rákospatak u. sarok). (x)

A gyászoló család, valamint a Gyapjú- és Textilnyersanyag Forgalmi Vállalat dolgozói mély megrendüléssel tudatják, hogy **Herbert Vilmos** osztályvezető életének 55. évében, 1988. november 2-án elhunyt. A vállalat saját halottjának tekinti. Szeretett halottunkat 1988. november 17-én 14 órakor a Rákoskeresztúri új köztemető ravatalozójából helyezzük örök nyugalomra. Emlékét kegyelettel megőrizzük. A vállalat dolgozói és a gyászoló család. (x)

AZ IDŐ SODRÁBAN

George Bush öröksége: elnökség és metszőolló

❶

Az amerikai üzleti világ, a big business döntő többsége *kifejezetten örül George Bush elnökké választásának, hiszen személyében biztosítottnak látja a reagani gazdaságpolitika folytatását.* Az öröm azonban *ürömmel is járt*, az elnökválasztást követő napokban ugyanis az Egyesült Államokban *esett* a részvények és a kötvények árfolyama, s tovább gyengült a dollár. A pénzvilág tehát *némi tartózkodással* is fogadta Bush győzelmét, jelezve, hogy nem egyértelműen tartja képesnek a január 20-án hivatalba lépő új elnököt és csapatát a gazdaság néhány kulcsproblémájának megoldására.

A Fehér Ház majdani új lakója *felemás gazdasági örökséget* vesz át a jelenlegi elnöktől. A reagani nyolc esztendő legnagyobb pozitívuma, hogy több mint 70 hónapja tart a fellendülés. Az évtized eleje óta *sikerült számottevően csökkenteni a munkanélküliséget:* jelenleg a munkaképes amerikai lakosság 5,2 százaléka állástalan. (Amerikai mércével ez az arány elenyészőnek tekinthető.) Ugyancsak a *„reaganomics"* sikerének könyvelhető el, hogy az elmúlt években *az inflációt sikerült 5 százalék alatt tartani, s a dollár mesterséges meggyengítése révén fokozni az amerikai árucikkek versenyképességét a külpiacokon.*

A „főkönyv" *árnyékos oldalán* áll az amerikai költségvetés állandósult hiánya, a külkereskedelmi mérleg magas deficitje, valamint az államadósságok rekordja. *A szeptemberben zárult pénzügyi évben az amerikai költségvetés hiánya 155 milliárd dollár volt, a külkereskedelem pedig az előrejelzések szerint 150 milliárd dollár körüli deficittel zárja majd az idei esztendőt.* Ma az USA a világ első számú adós állama: több mint 3000 milliárd dollár az államadósság összege, ebből mintegy 300 millió dollár a *külföldi hitelezők* követelése. Bush legfontosabb feladata a hiányok mielőbbi lefaragása, az egyensúlyi állapot megközelítése. Ennek elmaradása azt eredményezheti, hogy a következő évtized elején az amerikaiaknak az életszínvonal csökkenésével kell szembenézniük.

Az iszapbirkózáshoz hasonlítható idei elnökválasztási kampány során Bush több alkalommal kifejtette gazdaságpolitikai elképzeléseit, amelynek kidolgozásában a Stanford egyetemen tanító *Michael Boskin*é volt a főszerep. *Reagan népszerűségében és kétszeri megválasztásában nem kis szerepet játszott a személyi jövedelemadó emelésének az elvetése.* Az USA egyetlen elnökjelöltje sem számíthatott ezek után győzelemre az adók emelésének meghirdetésével. Noha Bush is és Dukakis is tisztában volt azzal, hogy a hatalmas költségvetési hiány *igazán csak adóemeléssel építhető le*, mindketten határozottan kijelentették: „megválasztásom esetén adóemelés nem lesz!".

❷

Az amerikai közgazdászok döntő többségének véleménye szerint viszont a költségvetés bevételeinek növelése *csak az adók emelésén* keresztül valósítható meg. Minden más megoldás — véleményük szerint — foltozgatást jelent, s előbb-utóbb a kormányzat kénytelen lesz a maga szabta adóemelési tilalmát megszegni. Ezzel a programmal azonban ma nem lehet elnyerni az elnöki széket az Egyesült Államokban, *a probléma viszont ettől függetlenül létezik.*

George Bush és tanácsadói kénytelenek voltak *egyéb megoldást* találni a költségvetési hiány fokozatos megszüntetésére. A recept: *a költségvetési és a magánkiadások úgynevezett rugalmas befagyasztása.* Ez annyit jelent, hogy a költségvetés kiadási oldala évről évre csak az infláció mértékével emelkedik. Az új kormányzat tehát a költségvetés deficitjének felszámolását — a tervek szerint ez 1993-ra valósul meg — nem a bevételi, hanem a kiadási oldalról „fogja meg". *Így gyakorlatilag nem bővülnek az oktatásra, az egészségügyre, a nemzetvédelemre stb. fordított összegek.*

A jelenlegi alelnök véleménye szerint a büdzséhiány csökkentésében fontos szerep vár a gazdasági növekedés felgyorsulására: a kedvező konjunktúra, a gazdasági növekedés „felpördülése" *növeli az adóköteles profitokat.* S amennyiben a rugalmas befagyasztás nem hozza meg a várt eredményt, Bush hagyott magának egy kiskaput: *nem zárkózik el a vállalati nyereségadó mérséklésétől.* Költségvetési-hiány-csökkentés adómérsékléssel? Bush szerint ebben nincsen ellentmondás, a vállalatok ugyanis „meghálálnák" a profitadó 28-ról 15 százalékra való leszállítását. A megmaradt pénzt új beruházásokra, új munkaalkalmak teremtésére fordítanák, végső soron tehát „fűtenék" a gazdaságot, s ez újabb bevételeket hozna az adóhivatalnak.

Szó van továbbá az alkoholos italokra, a cigarettára, valamint a benzinre kivetett adók emeléséről is. Való igaz, hogy Bush nem kívánja bővíteni a személyi jövedelmek adóbevételeit, de mégiscsak „körüljárja" a költségvetés bevételi oldala növelésének módozatait.

❸

A megválasztott új elnök részletes gazdasági programját a szakértők *rohammunkában* dolgozzák ki, főbb vonásai azonban már ma is világosak. Akárcsak Reagan, Bush is a szabad kereskedelem elkötelezett hívének tartja magát, s fellép mindenfajta protekcionista törekvéssel szemben. Nézete szerint a versenytársakat nem kereskedelmi akadályok állításával, hanem hatékonysággal, versenyképes árakkal és jó minőséggel kell legyőzni a hazai és a külföldi piacokon. Bush — elődjéhez hasonlóan — liberálisan kívánja kezelni a célfelvásárlásokat és a vállalati egyesüléseket, mert — véleménye szerint — ezek a folyamatok növelik a gazdaság ütőképességét és egészségesebbé teszik a vállalatok működését. A hatóságoknak továbbra is engedniük kell érvényesülni a piaci viszonyokat, Bush szerint az államnak — amennyire csak lehetséges — vissza kell vonulni a gazdasági életből.

Bush várhatóan javasolni fogja a törvényhozásnak a minimális órabérek felemelésének elfogadását, valamint a lakossági megtakarítások és a beruházások bővítését szolgáló intézkedések meghozatalát. Politikai és gazdasági szakértők egybehangzó véleménye szerint a republikánus kormányzatnak nem lesz könnyű dolga a demokrata többségű törvényhozással, együttélésük nem lesz mentes a gyakori súrlódásoktól és véleménykülönbségtől.

Bush várható gazdaságpolitikájának egyelőre csak főbb irányai ismeretesek, egy azonban biztos: egyelőre nem emeli a személyi jövedelemadókat. Ezzel kapcsolatban az USA Today című lap a választások másnapján megjegyezte: az „utca emberét" nem kell gyereknek tekinteni, nem kell óvni a rossz hírtől. *„Mindenki látja, hogy igenis szükség van az adóemelésre, s ha ennek felnőtt módjára megmagyarázzák az okait és elkerülhetetlenségét, a lakosság — még anyagi áldozatok árán is — támogatni fogja az adminisztrációt."*

A választási kampány csinnadrattájának elültével az ígéreteket a *tettek* váltják fel. Bushra vár a feladat, hogy „kezelje" a reagani évek idején felhalmozódott deficit- és adósságtömeget. Ráadásul még „tiszta lappal" sem kezdheti meg a gazdasági gondok felszámolását, hiszen nyolc esztendeje tölti be az alelnöki tisztet; a reagani örökség tehát Bush-örökség is. Ezért jelent nagy kérdést az amerikaiak számára, *miként sikerül majd összeegyeztetni a kedvező konjunktúra fenntartását a mérleghiányok és az adósságállomány drasztikus megnyirbálásával.*

—asz—

ZENÉSZ

sapás sgépen

g—747-es óriásgépen utazva a vi-evű együttes vezetője, Vlagyimir eljesítményével vívta ki az (uta-hanem — tőle szokatlan módon sel.

n-amerikai körúton lévő együtt-Buenos Airesből induló gép sza-részeg társaság. Az utasok csil-yre kihívóbban viselkedtek, idős ikba kötöttek bele. Amikor a egy idős férfit, Szpivakov ezt etlen ökölcsapással ártalmatlan-

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIÓ

November 21., hétfő

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Színesznó a társalgóban. — 14.24: Operarészletek fúvószenekarok előadásában. — 14.44: Húsvéti tojásszedés Nyírmeggyesen. — 15.00: Kerámia és építészet. — 15.30: Bálint Sándor emlékezete. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Hangoló. Gyerekek zenélő órája. — 17.00: Eco-mix. Gazdasági magazin. — 17.30: Örökzöld dallamok. — 18.03: Levelekre — röviden. — 18.13: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.30: Esti Magazin. — 19.15: Nyílt szín. — 19.45: Az óriáscsecsemő. Déry Tibor színművének rádióváltozata. — 21.16: Könnyűzene — hangszerszólók. — 21.24: Októbertől márciusig. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Reklám. — 22.33: Halló, itt vagyok! A telefonnál: Szilágyi János. — 23.30: Az MRT szimfonikus zenekara magyar szerzők műveiből játszik. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Kettőtől ötig... A Rádió kívánságműsora. — 17.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 17.05: Kölyökrádió. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.29: Reklám. — 18.36: Tip-top parádé. Joan Jett és a Blackhearths felvételeiből. — 19.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 19.05: A finn—észt—magyar dzsesszműhely játszik. — 19.30: Sportvilág. — 20.00: Dalok, mesék a TOT Oktatási és Üdültetési Központ nagyterméből. — 21.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 21.05: Az állam szerepe a műszaki fejlődésben. — 21.35: Operettparádé. — 22.28: Slágerfilmek — filmslágerek. — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: Álom szárnyán. Könnyűzene. — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

13.56: Romantikus zene. — 15.00: A Magyar Rádió országos fafúvósversenye. — 18.00: Egészségünkért. — 18.10: Anna Moffo operaáriákat énekel. — 18.32: A hét zeneműve. Liszt: két ballada. — 19.00: Hírek. Időjárás. — 19.03: Műsorismertetés. — 19.05: Élmények és hatások. — 19.35: A Magyar Rádió országos fafúvósversenye. — 21.30: Az Észak-német Rádió szimfonikus zenekarának hangversenye. — 22.58: Peter Schreier operafelvételeiből. — 23.30: Hírek. Időjárás.

November 22., kedd

KOSSUTH:

4.30—7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — Kb. 8.15: Mai programok (x) — 8.20: Társalgó. Másfél óra irodalomkedvelőknek. — 9.44: Az MRT gyermekkórusa énekel. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: A Szent-Györgyi-gyűjtemény. — 10.25: Rólunk van szó! — 10.29: Liszt: Két ballada. — 10.51: „A munkám egyben a hobbim is..." — 11.39: Hogyan veszett össze Ivan Ivanovics Ivan Nyikiforoviccsal? — 11.54: Reklám. — 12.00: Déli krónika. — 12.36: Ki nyer ma? — 12.40: Múzeumi híradó (x) — 12.43: Világhírlap. Nemzetközi sajtószemle. — 13.20: A Liszt Ferenc kamarazenekar játszik.

PETŐFI:

4.30—7.57: Reggeli zenés műsor. — 6.05: Reggeli csúcs. — 7.33: Slágerek mindenkinek. — 7.57: Műsorismertetés. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Slágermúzeum. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 9.05: Napközben. Zenés délelőtt. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Filmzene. — 12.18: Környezetünk védelmében. — 12.23: Alföldi népdalok és táncdallamok hagyományápolók előadásában. — 13.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 13.05: Popzene sztereóban. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Muzsikáló reggel. — 9.00: Műsorismertetés. — 9.03: Időszaki kiállítások (x) — 9.08: Zenekari muzsika. — 10.00: Jussi Björling operaáriákat énekel. — 10.30: Diákfélóra. — 11.00: Magyar zeneszerzők. — 12.02: Purcell: Óda Szent Cecília napjára. — 13.00: Hírek. Időjárás. — 13.05: Apák és fiúk. Turgenyev regénye rádióra alkalmazva.

TELEVÍZIÓ

HÉTFŐ

16.15: Hírek. — 16.20: Magyarok a Kárpát-alján. III. Kolhoz a Tiszaháton. — 17.50: Akupunktúra. Csodaszer, avagy egy gyógymód a sok közül?...?! — 18.55: Reklám. — 19.00: Tévétorna. — 19.05: Esti mese. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: „Fehér éjszakák". Bemutatkozik a Leningrádi Állami Jégbalett. — 20.45: Reneszánsz popmuzsika. Benkő Dániel és a Bakfark Consort műsora. — 21.05: „El vagyok tévedve". Sándor György utcai játékai. — 22.25: Híradó 2.

2. MŰSOR:

20.00—21.00: Körzeti tévéstúdiók műsora. — Budapest — Pécs — Szeged. — 21.05: Élő népdal. Nem messze van ide... — 21.15—21.45: A paraszti jövendő — a jelenben. Eszmecsere az MSZMP és a Veres Péter Társaság képviselői között.

KEDD DÉLELŐTT

8.55: Tévétorna nyugdíjasoknak. — 9.00: Képújság. — 9.05—10.00: Tévéteka. Felvételre ajánljuk! Hármas csatorna. IV/4. rész: Életformák (ism.) — 9.50: Mi-tu-ház, avagy a mindent tudó háztartás. XIX/12. rész: Szendvics (ism.) — 10.00: Kóborlás a nyugati parton. NSZK ismeretterjesztő filmsorozat. VI/3. rész: Szigetek és fjordok (ism.) — 10.25: Mozgató. Tévétorna mozgáskorlátozottaknak. — 10.30: Képújság.

SZÍNHÁZ

Erkel Színház: „A sárkány éve" — A Neoton Família koncertje (7) — Zeneakadémia: Alba Regia szimfonikus zenekar, I. István király Oratóriumkórus (7) — Pesti Vigadó: Hamari Júlia jubileumi hangversenye (fél 8) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Gözben (7) — Katona József Színház: Három nővér (7) — Nemzeti Színház: István, a király (7) — Várszínház: Macska a forró bádogtetőn (7) — Vígszínház: Az öngyilkos (7, a kaposvári Csiky Gergely Színház vendégj.) — Pesti Színház: Veszedelmes viszonyok (7) — Madách Színház: Az ördög (7) — Madách Kamara: Páratlan páros (7) — Thália Színház: Doktor úr (7) — József Attila Színház: Me and my girl (7) — Fővárosi Operettszínház: Táncfórum (7) — Józsefvárosi Színház: Erkölcsös szerelem (7) — Radnóti Miklós Színpad: Radnóti naplója (7); Felolvasó Színpad — Ottlik Géza: A valencia rejtély (este 9) — Vidám Színpad: Hol a határ? (7) — Kis Színház: Good bye, Charlie! (fél 8) — Mikroszkóp Színpad: Felettünk a béka (6) — Jurta Színház: Pillanatnyi pénzzavar (du. 3) — Korona Pódium: Romain Gary ügy (7) — Lézerszínház: Jean Michele Jarre (6) — Állami Bábszínház: A vihar (feln. ea. este fél 8, Népköztársaság útja 69.) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Magas-Tátra változatlanul a legolcsóbb áron. Síiskola osztrák módszer szerint, szombattól szombatig, január 7. és április 15. között. Ár: 3900 Ft. Jelentkezés: Mávtours, Bp. VI., Népköztársaság útja 35. Tel.: 228-082. Déli pu. és vidéki irodák. (x)

A Csepeli Munkás Áfész szerződéses üzemeltetésbe adja a 2. sz. Hollandi csárdát 1989. január 1-jétől. A csárda III. osztályú üzemelésben működik. A pályázatukat 1988. december 15-ig kérjük benyújtani a szövetkezet kereskedelmi igazgatóságára, cím: XXI., Kiss János altábornagy u. 19—21. I. em. 122. A versenytárgyalás 1988. december 23-án, péntek 10 órakor lesz. A tájékoztató adatok megtekinthetők 1988. november 21-től a szövetkezetnél, Mészáros Istvánnénál. (x)

Őszi ékszer- és nemesfémaukció a Pesti Vigadóban. Antik és régiség jellegű, nemesfémből készült ékszerek, tárgyak és órák tekinthetők meg az árverést megelőző kiállításon, az Óra- és Ékszer-kereskedelmi Vállalat, valamint a Sotheby's közös rendezésében. Kiállítás: a Pesti Vigadó díszlépcsőházában, november 23-tól 28-ig, naponta 10-től 18 óráig. Árverés: a Pesti Vigadó hangversenytermében, november 29-én és 30-án. A belépés díjtalan. Katalógus a helyszínen kapható. (x)

„Magdi Solár". Gyors barnulás az Operaház mögött, VI., Lázár u. 18. 531-520. (x)

Szőrme, bőrruházat, cipők vétele és eladása. Kék Róka Pjt., Váci utca 46., du. 2-től 6 óráig. (x)

Orvosi akupunktúrás fogyasztás, dohányzásról leszoktatás. Tel.: 381-322. (x)

A Kalocsai Paprika csárda (Budapest VIII., Bláthy Ottó u. 13—15. telefon: 335-972) értesíti kedves vendégeit, az utazási irodákat és idegenvezetőket, hogy tatarozás után éttermünket újra megnyitottuk. Mindnyájukat **nagy szeretettel várja a Csupi család.** (x)

EXPRESS

ÁLLÁS

A MAHIR plakátragasztó részlege plakátragasztó dolgozót és számlázót felvesz. Jelentkezni lehet személyesen az V., Alpári Gyula u. 13. sz. alatt.

A Fővárosi Vízművek felvételre keres gyors- és gépírót (tel.: 695-375); teljesítményfelmérő, középfokú végzettséggel (tel.: 402-100, 451-es mellék), épületgépész (tel.: 294-018). A központi munkásszállásra szobaasszonyt, segédmunkást és felsőfokú végzettségű, férfi munkaerőt népműveléi munkakörbe (tel.: 298-473). Jelentkezés: Bp. XIII., Váci út 23—27., illetve a fenti telefonszámon.

A MÜART Vállalat munkatársakat keres az alábbi munkakörök betöltésére: **belső ellenőrt** (felsőfokú szakirányú végzettséggel) jelentkezést a 127-062-es telefonon várjuk, **érettségizett adminisztrátort,** jelentkezését a 114-66 telefonon várjuk, **pénzügyi előadót,** akinek jelentkezését a 318-584-es telefonon várjuk, **raktárost szakirányú képesítéssel** jelentkezését a 401-165-ös telefonon várjuk, **titkárnőt** (érettségivel, gyors-gépírói és és titkárnői gyakorlattal), jelentkezését a 126-627-es telefonon várjuk.

Az AGROEPSZER Gt. azonnal felvesz anyagkönyvelőt és klímaszerelési anyagismere tel ren delkező anyagkiadót. Mellékfoglalkozás biztosított. **Jelentkezni lehet** a IX., Soroksári út 42. alatt, munkaügyön vagy a 341-359-es telefonszámon.

A DUNAPLAST Szövetkezet középfokú végzettségű, gépírni tudó pénzügyi előadót felvesz. Jelentkezni lehet a Bp. XI., Bartók Béla út 18. sz. alatt a főkönyvelőnél (telefon: 811-314) vagy a személyzeti vezetőnél a 220-294-es telefonon.

A BORKER Kereskedelmi Vállalat XVII. kerületi munkahelyre, folyamatos üzemre keres, kisteljesítményű kazánfűtő képesítést szerzett munkatársakat keres gázkazán üzemeltetésére. Jelentkezés személyesen: Budapest XVII., Cinkotai út 32.

A DUNAPLAST Szövetkezet a főkönyvelőségére keres felsőfokú végzettségű és vezetői gyakorlatot szerzett **számvitelosztály-vezetőt.** Jelentkezni lehet: a Bp. XI., Bartók Béla út 18. szám alatt a főkönyvelőnél (telefon: 811-314) vagy a személyzeti vezetőnél a 220-294-es telefonon.

Kontírozó munkaügyi anyagbeszer nyűipari ill. tmk-s rendelkező **tárost** kere FKV. Gye. XIV. 49. szemé 217-440.

Szolgálta keres lakóé sok gáz-, v tifűtés-szere ban gyakor kásokat, bri jesítményhé felső határ seti lehetős kezni lehe JAVSZER rősi Cs. 18- ti részlegéb 574 Bp. u 31. szolg levő részl 477-934 a nél, vagy a pontjában: Lehel u. 4 749

A DUNA vetkezet eg főiskolai v többévi ve latot szerze giosztály-ve Jelentkezni XI., Bartó szám alatt lőnél (telef vagy a s zetőnél a lefonon.

ADÁS

333-530. mes! Hag szekrényt, rekamiéka rokat vesz

Legmaga sárolok s konyhabúto gyatékot, 775-340.

EMPIR és belföldi téséhez an rokat vás 027. EMP

Hagyaté privátnak: niál 5 db garnitúra; bunda, 44 sztereó rá szó, magn lak; nagyk televízió, megkímélt villanyíróg csis. Tel.:

Vásárol rénysoroka ket, kony rényeket, lárokat, h 486, 868-

Ritka b levélboríté vétele és egy helyes üzlet, Bu ci utca 6

Autóal

Az ipar és a kereskec együttműködésének e a jobb alkatrészellát

a Bakony Műv az Autóker k márkaszaküz a Budapest I Ráday u. 32. alatt.

Nyitás: november 22

Baleset következtében október 25-én az M3-as autópálya 14 km-nél (benzinkút közelében) elveszett 1,5 éves, fekete kan puli kutyám. Cudar névre hallgat, nyakában fekete bolhaörv. A megtalálót jutalomban részesítem. Hecser Béla, Szentendre, Somogyi—Bacsó part 14—15/I. 2. 2000. (x)

Azonnal elkészíti (1 perc alatt) útlevél-, vízum-, igazolványképeit **Fotó-Kató.** Budapest VIII., Somogyi Béla u. 16. A Corvin Áruháztól 1 percre. (x)

Az Enterprise 128 számítógép + adatmagnó 19 080 Ft helyett 11 900 Ft a Novotrade Rt. 2C Áruházában. Budapest XIII. ker. Balzac u. 35. Tel.: 402-954. Nyitva: hétfőtől péntekig 9-től 16 óráig. Csak nálunk olcsóbb. (x)

KEVESEBB GYÚJTÓGYERTYÁT VESZNEK AZ USA-BAN

88. IX. 27.

New York-i tudósítónktól:

A hetvenes évtizedben esztendőnként átlagosan 900 millió dollár értékben adtak el gépkocsi-gyújtógyertyákat az Egyesült Államokban. A gyújtógyertyapiac évi 650 millió dollárra zsugorodott a 80-as évek második felére. A piac szűkülését elsősorban az okozta, hogy egyre kevesebb az USA-ban a nyolchengeres autó, a négy- és a hathengeres kocsik gyertyaigénye viszont kisebb. A korszerűbb motorok mind tisztábban működnek, ritkábban van tehát szükség a gyújtógyártyák cseréjére. A kereslet csökkenése nem hagyta érintetlenül az Egyesült Államok első számú gyújtógyertyagyártó cégének, a *Champion*nak az üzletmenetét sem.

A Texas állambeli, toledói székhelyű vállalat éves forgalma 1979 óta folyamatosan mérséklődik, s gazdálkodását több éven át veszteséggel zárta. A kedvezőtlen eredmények arra kényszerítették a vállalatvezetést, hogy mielőbb szervezze át a céget. Mindenekelőtt megszüntette a profilidegen termékek — például a levegőpárásító berendezések — gyártását, ezzel párhuzamosan bővítette kínálatát az autóalkatrészek területén.

A *Champion Spark Plug Co.* a termékszerkezet-váltás után a gyújtógyertyák mellett 21-féle autóalkatrészt kínál a vevőknek, többek között légszűrőket, gyújtáskábeleket, sőt benzin-adalékanyagot is. A profilváltás első eredményei a tavalyi gazdálkodásban mutatkoztak meg: a vállalat 1987-ben 719,9 millió dollár forgalom mellett 19,1 milliós profitra tett szert. Egy évvel korábban a Champion még 17,2 millió dolláros veszteséggel zárta az esztendőt. A vállalat bevételeinek csaknem a fele a külföldi leányvállalatok tevékenységéből származik. A vállalat továbbra is jó lehetőséget lát a világméretű terjeszkedésre, ezért a közelmúltban gyárat nyitott Indiában és Dél-Koreában.

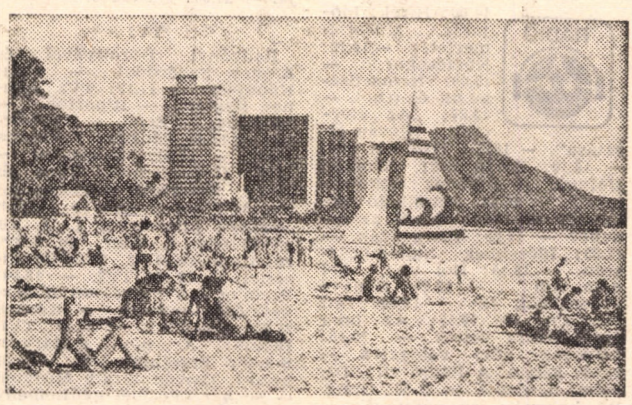
Az amerikai gyújtógyertyapiacon a Champion megtartotta vezető helyét, részesedése eléri a 36 százalékot. Az előrejelzések szerint az idén tovább zsugorodó amerikai piacon a cégnek éleződő versenyt kell vívnia a konkurenciával, elsősorban az *Allied Signal*lal és a *GM Spark Plug* részlegével.

89. május 26.

AHOL MEGBOCSÁTHATATLAN BŰN A NYAKKENDŐ

Aloha és ananász

Los Angelestől még csaknem öt órát hasítja a Csendes-óceán légterét a gondtalan kikapcsolódásra, a garantáltan napsütéses időjárásra vágyódó nyaralókkal megpakolt Jumbo óriás gép, *amig feltűnnek a Hawaii szigetvilág központjának és fővárosának, Honolulunak partjai.* E földi paradicsomban egész éven át 28-30 Celsius-fokos meleg és valószínűtlenül kék, bársonyos tengervíz várja a látogatókat. Évente hétmillióan zarándokolnak el amerikaiak és külföldiek az USA ötvenedik tagállamába, Hawaiiba, becenevén az *Aloha államba.*

A Waikiki Beach

TENGERLES

A hét nagyobb szigetből álló Hawaii 1959-ben csatlakozott az Egyesült Államokhoz, *s miközben gyors ütemben amerikanizálódott, sikerült megőriznie a polinéz kultúra és életmód*

Hawaii szépség

hagyományait. A turisták többsége *Oahu szigetét* keresi fel, itt található Honolulu részeként a híres *Waikiki Beach,* amely végelathatatlan szállodasorával, selymes homokjával és a vízi élet minden kellékével káprázatos kikapcsolódást nyújt a télen-nyáron nyaralóknak. S akinek a pénztárcája megengedi, az válogathat a számtalan látványosság közül: *kirándulás hatszemélyes repülőgéppel a szomszédos szigetek vulkánjai felett; éjszakai hajózás a tengeren helyi ételkülönlegességekkel és igazi polinéz show-műsorral „fűszerezve"; s természetesen az elmaradhatatlan hullámlovaglás.* Nem jelent kis élményt a *„tengerles"* sem, az üvegfenekű hajók bepillantást engednek az óceán élővilágába, a korallszigetekre és a tenger mélyének megkapó színeibe.

Hawaii szigetein „teljes gőzzel" működik az év minden napján a turistaipar, *az egymilliós lakosság döntő többsége a látogatók áradatát szolgálja ki.* A helyi napilapok minden héten statisztikákat közölnek *a szállodák kihasználtságáról és a bevételek alakulásáról.* Hawaiion szinte kötelező viselet *a rövidnadrág, a pamuttrikó és a strandpapucs az utcákon, valamint a szórakozóhelyeken.* Szinte *megbocsáthatatlan* bűnnek számít a nyakkendő, az öltöny, vagy a hölgyeknek a magas sarkú cipő. *Lazítás, kikapcsolódás, napimádat, tengeri fürdőzés, korzózás az ajándékboltokkal megtömött főútvonalakon, ízletes tengeri ételek, vásárlás a gyöngygyiacon, a szigetek körbeautózása, vándorlás egyik strandról a másikra* — így telnek a napok a turistaparadicsomban. És természetesen ananász minden mennyiségben: *a világ ananásztermelésének kétharmadát Oahu szigete adja.* A Dole élelmiszer-ipari konszern ültetvényeinek közepén fekvő „kóstolóház" olcsón kínálja az üdítő gyümölcsből készült fagylaltot, ivólevet, pürét, koktélt, konzerveket, s természetesen a lédús trópusi gyümölcsöt.

IKARUS CSUKLÓSOK, JAPÁN HOTELEK

Waikiki Beach és Honolulu főbb útvonalain, a *Kalakauán,* a *Kaiulanin,* a *Kapiolanin* légkondicionált Ikarus csuklós buszok jelentik a tömegközlekedést, s nem kis tömeget szállítanak *a világ állítólag legnagyobb bevásárlóközpontjába, az Ala Moanába.* A strandokon és az utcákon szinte alig lehet már angol szót hallani, a japán turisták egész évben „megszállás alatt tartják" Hawaiit. *Honolulu nemzetközi repülőterén mintegy negyedóránként landolnak a Japánból érkező repülőgépek.* S nemcsak a turisták, hanem a tőke is nagy menynyiségben érkezik a szigetországból.

Az elmúlt öt esztendőben üdülőtelepek, patinás szállodák, vagyonokat érő ingatlanok kerültek *japán tulajdonba* a szigeteken. A japán tőke nemcsak New Yorkban, Los Angelesben és San Franciscóban vásárolja fel dollárszázmilliókért a szállodákat, a vállalati székházakat és az értékesebb ingatlanokat, hanem a „közeli" Hawaiion is gyors ütemben terjeszkedik. *A helyi turistaipar hamar felismerte a japán turistainvázióban rejlő lehetőségeket.* A vendéglők többsége ma már csak japán étkeket kínál, az angol mellett mindenhol megjelentek a japán feliratok. *Még a McDonald's étlapja is japánul kínálja a „gyorsételeket".*

Az új luxusszállodák japán stílusban épülnek, személyzetük többsége *japán.* Nemrégiben készült el a Hilton Village nevű üdülőkomplexum, ahol a diszkótól a teaházig minden az otthon érzését kelti a japán turistákban. A hatalmas területen fekvő luxusüdülő építési stílusa, kertjei, üzletsorai és mini állatkertje a szigetországot idézi. S a japán turisták Hawaiion nem takarékoskodnak. Egyrészről élvezik a luxuskörülményeket, *másrészről az évek alatt felerősödött jen olcsóvá teszi számukra a dollárt.* S az sem mellékes, hogy az Egyesült Államokban *30-50 százalékkal olcsóbbak a japán elektronikai cikkek,* mint odahaza...

PEARL HARBOR

Pearl Harbor kikötőjében is sűrűn kattognak a Made in Japan fényképezőgépek. Az 1941-ben történt japán támadás szinte teljesen elpusztította az USA csendes-óceáni hadiflottáját, a kikötőben így nem maradt sok nézniváló. *A parti múzeumban a látogató részletes ismertetést kap a szörnyű támadásról, az öbölben pedig az elsüllyedt Arizona csatahajó fölé emelt vízi múzeum és nemzeti kegyhely emlékeztet a tragédiára.* A vízi bombák, a kamikazetorpedók és a roncsok, valamint egy elárvult tengeralattjáró emlékezteti az utókort az öböl partján arra a decemberi napra, amikor az Egyesült Államok — a váratlan támadás után — hadat üzent Japánnak.

A barátságos helyi lakosok ugyanolyan vendégszeretettel várják a mai Japán képviselőit, mint bármely más nemzetét. Az *„aloha"* köszöntés, a virágfüzér, a mosoly és az udvarias kiszolgálás független a történelemtől, de fontos kelléke a nagy bevételeket hozó turistaiparnak.

Hawaii „eldugottabb" részein, távol és jól elrejtve a zsibongó strandoktól külön világ éli luxuséletét: *egymástól illő távolságra sorjáznak az amerikai és japán milliomosok luxusvillái, magánkikötői.* A jobb szállodák ugyancsak kerülik a nyilvánosságot, egy-egy tengeröbölben — napi 2-300 dollárért — el lehet rejtőzni a világtól.

A hawaii lányok és asszonyok méltán világhíresek szépségükről és kecsességükről. *Honolulu utcáin a nap minden órájában gyönyörű lányok táncscsoportjai szórakoztatják a járókelőket, természetesen a jól ismert hawaii dallamok kíséretében.* Az álomvilág azonban a legtöbb turista számára néhány nap után véget ér, s a nagy forgalmú repülőtérről az út ismét a mindennapok valóságába vezet. Az amerikaiak döntő többsége nem járt még Hawaiion, de szorgalmasan gyűjti rá a pénzt. Vagy összejön, vagy nem...

— asz

ódás Japánnal

szírozási kölcsönmegállapodást írtak alá ma délelőtt Tokióban arról, hogy az Ex-Im Bank és további hat japán vezető pénzintézet 8 milliárd jen (mintegy 60 millió dollár) összegű kölcsönt nyújt 14 éves lejáratra, igen kedvező kamatfeltételekkel.

A japán hitel szorosan kapcsolódik a Világbankkal 1988-ban kötött 200 millió dollár összegű ipariszerkezet-átalakítási kölcsönmegállapodáshoz, amely *a gazdasági reformprogram megvalósításának finanszírozásához nyújt segítséget.*

A NAP PROGRAMJÁBÓL

Május 26., péntek

KOSSUTH:

RÁDIÓ

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Nótacsokor. — 15.00: Nemzetiségeink életéből. — 15.27: „Az elveszett ifjúság siratása". — 16.00: Tizenhat óra. — 16.10: Ringo Star. Branko Hofman regényének rádióváltozata. — 16.54: Muzsikáló természet. — 17.00: Kinek az érdeke? — 17.25: Ipargazdák. — 17.30: Idősebbek hullámhosszán. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.30: Esti magazin. — 19.15: Az öreg ácsot palira vették. — 20.16: Lemezek közt válogatva. — 21.05: Kilátó. A Rádió világirodalmi hetilapja. — 21.50: Gong. 144 bekezdés az emberről. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: A másodrendű vádlott: Lazar Brankov — 23.30: Régi híres énekesek műsorából. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Péntektől péntekig. Ajánlóműsor sok muzsikával. — 17.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 17.05: Kölyökradió. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.30: Garázs. — 19.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 19.05: Csak fiataloknak. — 20.00: Rólunk van szó! — 20.05: Operettkedvelőknek. — 21.00: Hírek Időjárás. Útközben. — 21.05: Afro-latin zenés turmix. — 22.00: Víz. Karinthy Ferenc elbeszélését rádióra alkalmazta Kopányi György. — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: Sporthírek. — 23.15: Dzsessz. — 0.15—4.20. Éjfél után.

BARTÓK:

14.05: Perényi Eszter hegedül. — 14.40: Wagner: Lohengrin. Háromfelvonásos opera. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Az óriás kaktuszok földjén — Argentínában. — 19.33: Hangverseny a romániai menekültek megsegítésére a Zeneakadémia Nagytermében. — 22.20: Dvorák: Gordonkaverseny. — 23.00: Japán fúvósművek. — 23.17: Küldj angyalokat. Zsebrádiószínház. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Május 27., szombat

KOSSUTH:

4.30—7.30: Jó reggelt! — 7.30: Találkozások. — 8.00: Hírek. Időjárás Lapszemle. Műsorismertetés. — Kb. 8.20: Mai programok (x) — 8.30: Családi tükör. — 9.00: Reklám. — 9.05: Színes népi muzsika. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Ismét — a javából! — 11.55: Reklám. — 12.00: Déli krónika — 12.30: Kontinensek, szántóföldek. — 13.00: Zeneparádé. — 3.49: Énekeljük együtt!

PETŐFI:

4.30—6.50: Dallamkoktél. — 6.50: Orvosi tanácsok. — 6.55: Torna. — 7.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 7.05: Sportszombat. — 7.55: Reklám. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Múzeumi híradó (x) — 8.08: Népszerű muzsika — világhírű előadók. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 9.05: Hétvége Törökbálinton. — 10.30: Gyermeknapi csúcsforgalom. — 11.00: Hírek. Időjárás. Útközben — 11.05: Zenélő filmkockák — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Jó ebédhez szól a nóta. — 13.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 13.05: Daráló. — 13.35: Hangok és visszhangok. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 6.05: Népszerű muzsika — korán kelőknek. — 7.00: Hírek. Időjárás. — 7.03: In limba materna. — 7.30: V materinskom jazyku. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.08: Időszaki kiállítások (x) — 8.13: Sztereó beállítóműsor. — 8.19: Kompakt-lemezeinkből. — 9.00: Fra Diavolo — 9.40: Daniel Barenboim Mendelssohn-műveket zongorázik. — 10.30: Slágerlista. — 11.00: Hangfelvételek felsőfokon — 12.11: Kincses Veronika operaáriákat énekel. — 12.30: Diákfélóra. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Kívánságműsor szombaton.

PÉNTEK

TV

16.55: Hírek. — 17.00—19.06: Péntek délután. — 17.00: Évgyűrűk. Nyugdíjasok műsora. — Kb. 17.30: Téka. Közhasznú információk. — Kb. 17.40: Közlekedésről mindenkinek. — 17.55: Reklám. — Kb. 18.00: Ablak. Közéleti szolgáltató műsor. — 19.00: Esti mese. Cirmi és Csurmi. Még a kakukk. Román fajzfilm. — 19.10: Műsorajánlat. — 19.15: Reklám. — 19.25: Közlemények. Műsorajánlat. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: Telefere. Vitray Tamás műsora. — 21.15: Reklám. — 21.20: Parabola. A külpolitikai szerkesztőség műsora. — 21.50: A hónap verseiből. Május. — 22.10: Legenda a dicsőséges feltámadásról. A Magyar Televízió és a Színház- és Filmművészeti Főiskola koprodukciója. — 24.00: Híradó 3.

TV2

Radványi Dorottyával és Aigner Szilárddal. — 17.00: Képújság. — 17.15: TV2. Benne: Reklám. — Riportok. — Időjárás — Zene. — Tévétorna. — 17.45: Mozaik. Telefonos játék. — 18.00: Telesport. — 18.25: Gyerekeknek! Tom és Jerry. Amerikai rajzfilmsorozat. William Hanna és Joseph Barbera produkció. 1. A kis szökevény. 2. Tom és Jerry rajzfilmkészlet. 3. Kísértet kísérlet. — 18.46: TV2. — 19.00: Premier. A művészeti főszerkesztőség műsora. — Közben 21.00: Híradó 2. — 22.10: TV2. Benne: A hét műtárgya. Schaár Erzsébet: Két tükör között. (István király Múzeum — Schaár Erzsébet gyűjtemény Székesfehérvár.) — 22.30: A teszt eredménye. Csehszlovák tévédráma. — Kb. 23.30: TV2. Napzárta.

SZOMBAT DÉLELŐTT

9.00: Képújság. — 9.05: Tévétorna gyerekeknek. — 9.10: Ász. — Gyermeknap. — 11.40: Muguri. — Rügyek. A szegedi körzeti stúdió román nyelvű kulturális magazinja. — 12.10: Képújság.

MŰHOLDAS

SKY CHANNEL

TV

14.00: Landscape Channel. — 15.00: Változó világ. Filmsorozat. — 16.00: Szeretni. Filmsorozat. — 16.30: Családi ügy. — 17.00: Visszaszámlálás. — 18.00: Eurosport. — 1.30: Landscape Channel.

SUPER CHANNEL

15.30-ig: Off the Wall. Rock. — 16.30: Forródrót. Élő telefonos kívánságműsor. — 18.30: Új zenei show. — 19.30: Richard Diamond. Bűnügyi sorozat. — 20.00: Turistamagazin. Németnyelvű ajánlóműsor. — 20.25: Hollywood belülről. — 20.50: Zenei műsor. — 21.45: Világhíradó. — 22.00: Elkie Brooks-koncert. — 23.00: A Meatloaf együttes koncertje. — 0.00: Egyveleg.

TV5

16.05: Hírek. — 16.10: Agatha házassága. Caroline Puppert rövidfilmje. — 16.30: Muskétások konyhája. — 16.45: Pihenőidő. — 17.30: Számok és betűk. — 17.55: Hírek, időjárás. — 18.00: Johnny Monroe. Film. — 19.30: Csillogó papiros. — 20.00: Hegymászók magazinja. — 20.30: Dokumentumfilm Brazíliáról. — 21.25: Zene. — 21.40: Kerevet. — 22.00: Tv-híradó. — 22.30: Időjárás-jelentés. — 22.35: Francia ajkú csúcs Dakarban. — 23.05: Óceániques kulturális magazin. — 23.35: Sport és szabadidő. — 0.05: Vendégségben Frednél. — 1.00: Műsorzárás.

SZOMBAT DÉLELŐTT

SKY CHANNEL

6.30: Divatbemutató. — 7.00: Pop Formulae. — 8.00: Mókagyár. — 12.00: Sportmagazin. — 13.00: A pankráció szupersztárja.

SUPER CHANNEL

7.00: Boogaloo Pooper Doo. — 11.00: Egyveleg. — 12.00: Turistamagazin. — 12.30: Egyveleg. — 13.00: Hollywood belülről. — 13.30: Egyveleg.

SZÍNHÁZ

Operaház: Boleyn Anna (Klemperer bérl. 6. ea. 7) — Erkel Színház: Szerelmi bájital (10. bérl. 8. ea. 7) — Pesti Vigadó: A Liszt Ferenc kamarazenekar Mozart-estje (fél 8) — Zeneakadémia: MÁV szimfonikus zenekar hangversenye (fél 8) — Liszt Ferenc Kamaraterem: Századunk kamarazenéje — Perényi Eszter, Perényi Miklós, Maros Éva, Kovács Béla és Csalog Gábor estje (fél 8) — Mátyás-templom: Prof. Hans Haselböck (Ausztria) orgonaestje (8) — Katona József Színház: Kutyaszív (bemutató ea. 7) — Vígszínház: Ahogy tesszük (Upor bérl. 4. ea. 7) — Pesti Színház: Különóra — Kopasz énekesnő (7) — Madách Színház: Malom a pokolban (7) — Madách Kamara: Vannak még kísértetek (7), Elem bére (este fél 11) — Thália Színház: Egy komisz kölök naplója (du. 5) — József Attila Színház: A császár messze van (7) — Radnóti Miklós Színház: Úri divat (7) — Fővárosi Operettszínház: Ének az esőben (7) — Pinceszínház: Kabaré (7) — Lírikerszínház: Kyberiada (6), Mike Oldfield (fél 8) — Józsefvárosi Színház: Egerek és emberek (7) — Mikroszkóp Színpad: Előttünk a vízözön (fél 8) — Vidám Színpad: Van, aki forrón szereti (7) — Kis Színház: Kellemes húsvéti ünnepeket! (fél 8) — Fővárosi Nagycirkusz: Cirkusz és varázslat (du. 3, 7) — Budapest Sportcsarnok: Walt Disney World on ice (6) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

3 város — 3 nap! Városnézés és vásárlás Becsben, Salzburgban és Münchenben! Utazás autóbusszal, szállás + félpenzió ára: 1240 Ft + 630 ATS. A legolcsóbb az MTK-Tours Utazási Iroda! Jelentkezés: Bp. XI. (Gazdagrét), Csíki-hegyek u. 4.; Bp. VIII., József krt. 48. Tel.: 343-464. (x)

A Keravill IX., Ráday u. 11. sz. alatti szaküzletében közületi és lakossági vásárlóinknak most nagy választékban kínálunk elektromos szerelési cikkeket. Többek között: Főbiztosító szekrényt, FI védőreléket egy fázisra. Nyitva: hétfőtől péntekig 8—16 óráig. Telefon: 176-997. Keravill. (x)

Rendkívüli kerékpárvásár! Olasz import kerékpárok 10 és 18 sebességes változatban **7500 forinttal olcsóbban.** Ezenkívül hétféle magyar gyártmányú kerékpár között is válogathat. Budapest VI., Nagymező u. 43. Mobil. (x)

A Marcibányi Téri Művelődési Központ napközis gyermekfoglalkoztató szaktáborokat indít 4—14 éves korig az alábbiak szerint: **Idegennyelvi tábor:** angol, német, orosz, olasz, francia nyelven. I. turnus: VI. 19—30-ig. II. turnus: VII. 3—14-ig. III. turnus: VII. 17—28-ig. **Képzőművésztábor** 6—14 éves korig. I. turnus VI. 26.—VII. 7-ig. II. turnus: VII. 10—21-ig. **Helytörténeti tábor** 5. osztálytól. **Foglalkozások ideje:** hétfőtől péntekig 8—16 óráig. **Ügyelet:** 7-től és 16—18-ig. **Részvételi díj:** 2480 Ft turnus (ebéd, belépők, uzsonna, üdítők, közlekedés). 2 testvér esetén 1860 Ft/turnus. 3 testvér esetén 1660 Ft/turnus. **Programhelyek:** Margitsziget, budai vár, strand, állatkert, Vácrátót, Pálvölgyi cseppkőbarlang. **Beiratkozás:** Marcibányi Téri Művelődési Központ (II., Marcibányi tér 5/A.) hétfő, szerda, csütörtök 17—19 óráig. **Felvilágosítás:** II. ker. Kapás u. 55. Tel.: 358-322. Gyülekezés: Marcibányi Téri Művelődési Központ (II., Marcibányi tér 5/A). **Kihelyezett gyülekezés:** III., Flórián tér, V., Engels tér, VIII., Baross tér, XI., Móricz Zsigmond körtér. (x)

Régi könyveit elcserélheti, eladhatja június 3-án és 4-én 10—18 óráig az óbudai Fő téren. Részletes felvilágosítás a Zichy-kastélyban (III., Fő tér 1., tel.: 80-40-20). (x)

Utazzon ismét Bulgáriába a Volántouristtal! Üdülési lehetőség Neszebárban. Elhelyezés fizetővendég-szobákban, félpenziós ellátással, egyéni közlekedés. 1989. júniustól szeptemberig 7 éjszakás turnusokban. Részvételi díj egy főre szezontól függően 2590—3085 Ft között. Keresse fel a Volánbusz utazási irodákat! (x)

Tengernyi napfény a Top Travelnél! Június 17. és szeptember 30 között 8 nap (7 éjszaka) szombattól szombatig Druzsbán, a bolgár tengerpart egyik legszebb üdülőhelyén, 2-3 ágyas, I. osztályú fizetővendég-szobákban, teljes penziós ellátással, 2590 Ft/főtől. Utazás egyénileg vagy a Top Travel Druzsba expresszbuszával (2400 Ft oda-vissza). Top Travel Balkan Tours, Bp. V., Vitkovics M. u. 3. Tel.: 173-210, 176-341. **Napfény, tenger, Top Travel!** (x)

Ne felejtse el! Az **International Language School** Nemzetközi Nyelviskola, nyári intenzív angoltanfolyamaira a főbeiratkozás május 29-től június 2-ig naponta 10-től 18 óráig lesz. Egész nyáron háromhetenként, minden szinten indítunk tanfolyamokat reggel, délelőtt, délután és este. Beiratkozás: Bp. V., Bajcsy-Zs. út 62. III/2. Tel.: 111-306. Siessen! El ne késsen! (x)

Esküvőről, eseményekről videofelvételt vállalok. 556-299, 422-661. (x)

Piramis Pjt. csempe, fürdőszobafelszerelés-kereskedés: XIV., Kerepesi út 32. Bejárat az Utász utcából. Nyitva: 9—18-ig, szombaton 9—13-ig. (x)

Orvosi akupunktúrás fogyasztás, dohányzásról leszoktatás. Tel.: 381-322. (x)

A Mélyépítő Vállalat

tervező-statisztikai munkaterületre

felvesz gyakorlott közgazdászt.

Bérezés: megegyezés szerint, havi 10 000 Ft felett.
Jelentkezni lehet személyesen vagy telefonon a tervgazdasági osztályon, cím: Budapest V., Rosenberg házaspár u. 16. I. emelet, telefon: 531-000, 641-es mellék.

Adomány

Jótékony milliárdok

Nehéz úgy végigsétálni az amerikai városok utcáin, hogy a járókelőt ne állítsák meg léptennyomon a különböző jótékonysági célokra pénzt vagy aláírást gyűjtő társadalmi aktivisták. A munkából hazatérőket pedig a levélszekrényben várják a különböző jótékonysági szervezetek, alapítványok, egyházak, egészségügyi intézmények, árvaházak, színházak, társadalmi egyesülések küldeményei, amelyekben — egy befizetőlap kíséretében — felkérik a címzettet, hogy juttasson el némi pénzadományt a megjelölt nemes célokra. Az amerikaiak többsége eleget is tesz a felhívásoknak — kinyitja a pénztárcáját, kitölti a csekket, az Egyesült Államokban ugyanis aranykorát éli a jótékony célú adakozás, ottani szóhasználattal: a charity.

Segítsd a rászorulókat!

Régi igazság, hogy minél fejlettebb, demokratikusabb egy társadalom, annál erőteljesebben és hatékonyabban támogatják (az állam funkcióit is magukra vállalva) a magánszemélyek és az intézmények az elesetteket, a rászorulókat, az időseket, s nem utolsósorban a testi fogyatékos embertársakat. (Csak egy apróság, ami igazán nem pénzkérdés, hanem „csupán" odafigyelés: minden utcasarkon a járda egy részét lejtősen építették, hogy a tolókocsiban ülők is zökkenőmentesen kelhessenek át.) Az óceán túlsó partján már kisiskolás korban megkezdődik a segítésre, a jótékonyságra való nevelés. A gyerekek a szülői munkaközösségtől vagy valamelyik társadalmi szervezettől csokoládét kapnak azzal a céllal, hogy lakóhelyükön, ismerőseik körében árulják. A néhány cent értékű csokoládé ára 2 dollár, s a befolyt pénzt többek között a mozgássérült gyerekek támogatására, tolókocsik vásárlására vagy árvaházak fenntartására fordítják. A legtöbb csokoládét eladó gyerekek és osztályok jutalomban részesülnek. Évente általában kétszer rendeznek ilyen akciót az iskolák, s a megkeresett felnőttek csak ritkán mondanak nemet.

Az ősz végén minden esztendőben megindítja a The New York Times saját charity-akcióját. Az újságban szinte minden oldalon olvasható a felszólítás: „Segítsd a rászorulókat!" A lap folyószámlát nyit az adakozóknak, és február végéig naponta közli a befizetések állását, valamint a donor magánszemélyek, vállalatok és intézmények nevét. Tavaly csaknem 3 millió dollár gyűlt összse az olvasóktól. A befolyt összeget a lap a hajléktalanok menhelyeinek támogatására, valamint ingyenkonyhák fenntartására fordítja. Ingyen hirdetésként az újság mindennap közli azoknak a szervezeteknek, pénzügyi alapoknak a címét, ahová további befizetéseket lehet küldeni.

Fotó: Archív

AZ ESSO JUBILEUMI MÜSORA

Büszkék, hogy közcélra adakozhatnak

Az amerikai jótékonysági szervezetek (számuk meghaladja a tizenötezret) szinte minden helyszínt és alkalmat megragadnak a pénzgyűjtésre. Karácsony táján például az Üdvhadsereg aktivistái és Télapó-ruhába öltözött munkatársai járják az utcákat perselyüket rázva, miközben egy harangocska csilingelése hívja fel diszkréten a figyelmet az adakozási lehetőségre. New York és a többi amerikai nagyváros utcasarkain éjjel-nappal ott állnak az asztalkák a lezárt és az asztalhoz láncolt óriás befőttesüvegekkel. Ezekbe lehet pénzt bedobni a rákkutatásra, az AIDS-betegek megsegítésére, a hajléktalanok élelmezésére, a vakok támogatására, az amputált lábú gyerekek segédeszközeire és még számtalan nemes célra. New Yorkot, Chicagót Los Angelest gyakran nevezik a bűnök és bűnözők városának, a pénzzel teli üvegek azonban mindig érintetlenek maradnak.

Különösen sok adakozásra felszólító levél érkezik az egészségügyi kutatóintézetektől, magánalapítványoktól. Hozzájárulást kérnek a rákkutatáshoz, a szív- és érrendszeri betegségek jobb megismeréséhez, az AIDS-vírus leküzdéséhez, az alapítványok által fenntartott közkórházak finanszírozásához. Az amerikaiak többsége nem sajnál 5—10 dollárt adni akár hetente is ilyen célokra, hiszen mindenkit elérhet egyszer a betegség. Kifejezetten büszkék, hogy közcélra adakozhatnak. S a jótékony célú adakozás távolról sem a gazdagok kiváltsága: közcélokra a szerényebb jövedelműek pénztárcájáa is nyitva áll, ki-ki anyagi lehetősége szerint vesz részt a charityben. A gazdagok természetesen nagy összegeket adományoznak és meglehetősen sok célra. (Igaz, hogy mind a magánszemélyeknél, mind pedig a vállalatoknál a 20 dolláron felüli adományok leírhatók az adóból, ez azonban mit sem változtat azon, hogy a pénzt meg kell keresni és ki kell adni.)

A McDonald's gyorséttermek kiszolgálópultjain átlátszó műanyagházikót helyeztek el, hogy a vásárlók oda dobhassák be a visszajáró aprópénzt, vagy éppen a dollárbankjegyeket. A befolyt pénzt gyermekfaluk, menhelyek létesítésére fordítja az óriásvállalat. A legtöbb üzlet pénztáránál perselyt helyeztek el, ahol adakozni lehet a Vöröskereszt, a műveseállomások, a vérbankok és egészségügyi intézmények céljaira, felszereltségének fejlesztésére. Sok kicsi sokra megy: a perselyekben országosan évi több milliárd dollár gyűlik össze.

Nemzeti támogatás

A jelentősebb országos kereskedelmi és kábeltelevíziós hálózatok évente egyszer (egymástól eltérő időben) 16—24 órás jótékonysági sztárparádét sugároznak. Minden esztendőben valamilyen nemes cél érdekében — tavaly például a mozgásképtelen gyerekek megsegítésére — készülnek a műsorok. Miközben az ország legnevesebb színészei, operaénekesei, rocksztárjai egymást követik a nonstop programban, a képernyő alsó sávjában telefonszámok láthatók, s a nézők azonnal közölhetik a később elküldendő adományok összegét. A tévéállomások félóránként adnak tájékoztatást a gyűjtés állásáról. Időnként közlik a nagyobb összeget adományozó cégek és magánszemélyek nevét. (Érdemes megjegyezni, hogy a nagyobb vállalatok ilyenkor élenjárnak az adakozásban — nem minden reklámcéltól mentesen). Tavaly például a 11-es csatorna jótékonysági műsora 130 millió dollár összegű adományt „hozott össze".

Meglehetősen sok pénz érkezik a második világháborús és a vietnami veteránok szervezeteinek megsegítésére. Ezek az egyesületek tömörítik a munkaképtelen, súlyos sérülést szenvedett katonákat, akik a szerény nyugdíj mellett valóban rászorulnak a nemzet támogatására.

Hosszasan lehetne még sorolni az adományokat kérő és felhasználó intézmények, szervezetek, egyesülések céljait és módszereit. Aktivistáik értékes tevékenységüket társadalmi munkában végzik. Kimondottan dicsőség és elismerést kiváltó tevékenység az Egyesült Államokban a charity érdekében munkálkodni. Az amerikai vállalatok is jócskán kiveszik részüket a jótékony célú adományozásból. Becslések szerint az Államokban évente mintegy 15—20 milliárd dollárt fordítanak charityre, s ennek az összegnek mintegy kétharmada vállalatoktól származik. A nagyobb cégeknél külön részleg működik, amely egyrészről jelentősebb események és rendezvények szponzorálásával foglalkozik, másrészről adományokat folyósít, alapokat létesít. Jelentős összegekkel járulnak hozzá az amerikai vállalatok a hajléktalanok gondjainak enyhítéséhez, az orvosi kutatásokhoz, az egészségügyi intézmények támogatásához, a kábítószerellenes harchoz, a környezetszennyezés csökkentéséhez, a nyomornegyedek felszámolásához. Magánszemélyekkel együtt sok alapítványt hoztak és hoznak létre a tehetséges, de szegény diákok továbbtanulásának támogatására, ösztöndíjak létesítésére, az anyagi gondokkal küszködő művészek megsegítésére. De támogatják a vállalatok a színes bőrűek társadalmi beilleszkedését, a bevándorlók letelepedését, valamint a szellemi és testi fogyatékosok érdekeit képviselő szervezeteket, alapítványokat is.

Kiemelkedő szerepet vállalnak a jótékonykodásban az egyházak. Számtalan alapítvánnyal, társadalmi szervezettel rendelkeznek az idősek és a betegek, valamint a hátrányos helyzetűek támogatására. E tevékenységükben számolhatnak a hívők és a vállalatok segítőkészségével, jóérzésével. A szegényebb időskorúak részére például üdülőfalukat tartanak fenn, a hajléktalanoknak átmeneti szállást, kosztot és ruhát biztosítanak, alapítványaik pedig a kisjövedelmű családok gyermekeinek taníttatását finanszírozzák.

A gazdagok, a vállalatok, a különböző társadalmi és egyházi szervezetek gyakran rendeznek jótékonysági bált, amelyek teljes bevételét adományozásra fordítják. Hagyomány az amerikai cégeknél, hogy karácsony előtt összejövetelt tartanak az alkalmazottak részére, s ilyenkor a munkatársak ajándékban részesülnek. Tavaly igen sok amerikai vállalat dolgozói javasolták, hogy cégük az ajándékok vásárlásra szánt összegeket inkább fizesse be valamilyen jótékony célra, s ezeket az összegeket maguk a dolgozók is megtoldották saját hozzájárulásaikkal.

Szent és sérthetetlen

Az amerikai charity népszerűségének, természetességének „titka" abban van, hogy alulról szerveződik. Nincsen központi „iránymutatás", nincsenek központilag vezérelt kampányok. Mindenki akkor és annyit ad, amennyit jónak lát, s olyan célra, amelyet ő választ meg. Lelkiismeretén és jószándékán kívül senki és semmi nem kényszeríti az adományozásra, nincsenek központilag előírt „kvóták".

A hagyományok miatt nem számít szégyennek a támogatást elfogadni, a pénzsegélyeket, az ösztöndíjakat igénybe venni. A charityből részesülők nem érzik magukat koldusnak, helyzetüket átmenetinek tekintik, s remélik, hogy hamarosan újra talpraállnak. Tudják, hogy bízhatnak a nemzeti segítőkészségben, s amiről a költségvetés nem tud gondoskodni, azt igyekeznek kipótolni embertársaik.

Senki nem veszi tehát zaklatásnak a New York-i metrón utazva, hogy a kocsikban szinte percenként megjelennek a különböző szervezetek önkéntesei és adakozásra szólítják fel az utasokat. S arra sem gondolnak, hogy csalás az egész: bár a metrón utazni New Yorkban nem veszélytelen, sok a tolvaj és a kétes elem, a jótékony célú gyűjtés „szent és sérthetetlen".

GONDA GYÖRGY—SZENTGÁLI PÉTER

Japán

„Vaspillangó”

Egy pártvezér portréja

Nőként az élen

Az újságírók — hozzászokhattunk — hajlamosak a szemléletes elnevezésekre, s teljesen bevett szokás, hogy magas rangú politikusokat is becenevükön, netán gúnynevükön illessenek. Annak idején így született meg Margaret Thatcher jellemzéseként a „Vaslady” kifejezés, amely egyszerre volt hivatva érzékeltetni a brit miniszterelnök asszony törhetetlen akaratát és nemegyszer túlontúl merevnek bizonyuló politikai irányvonalát.

A titulus olyannyira találónak tűnt, hogy mintájára az utóbbi hónapokban egy újabb kifejezéssel is mind többször lehetett találkozni a japán politika helyzetét taglaló írásokban, beszámolókban: az ellenzék fő erejét alkotó Szocialista Párt közkedvelt vezetőjét, Doi Takakót illetik rendszeresen a „Vaspillangó” névvel — ami nyilvánvalóan a Vaslady és a Puccini-operára utaló Pillangókisasszony ötvözéséből jött létre.

S a Thatcherre való közvetett utalás nem is alaptalan. A 61 esztendős, orvoscsaládban született, szocialista pártelnök ugyanis legalább annyira kitartó és határozott egyéniség, mint angliai politikus társa. Tavaly ősszel, egy külföldi újságírók számára tartott előadását kihasználva, sikerült „emberközelből” is szemügyre vennem: miben más Doi Takako, mint átlagos japán kollégái, mi rejlik villámgyors felfutása mögött, s személyiségének hatása vajon menynyire támasztja alá azt a felkelő nap országában sokszor hallható véleményt, hogy a kormányzó Liberális Demokrata Párt esetleges visszaszorulása nyomán ő lehet a távol-keleti állam következő miniszterelnöke?

Nos, Doi kétségtelenül élesen különbözik az LDP megannyi ismert vezetőjétől, nyílt szívű és nyílt szavú, energikus, magabiztos, ugyanakkor igyekszik tudatosítani mindenkori beszélgetőpartnerében, hogy a politikai ügyeket illetően körültekintő és megfontolt. Mindez rengeteg vonatkozásban elüt az átlagos japán politikus alkattól: az LDP korábbi, évtizedeken keresztül egymást váltó vezetőit inkább az „arcnélküliség”, a csoportdöntések fontosságának hangsúlyozása, a szürke megbízhatóság, a háttérben való rejtett kompromisszumkovácsolás, a parlamenti vagy pártranglétrán való türelmes előrearaszolás jellemezte. Ráadásul Doi tudatosan, s kétségtelenül sikeresen alkalmaz olyan public relations-elemeket, mint hogy ő is egyszerű boltokban vásároljon, a piacon maga válogasson a gyümölcsös standokon; híres a baseball és a pacsinkó játék iránti vonzalmáról. Gyakori résztvevője a televíziós vitaműsoroknak, ahol — akárcsak pályafutása során a törvényhozásban — kiélezett kérdésfeltevéseivel, „szemtől szembe” harcmodorával szerzett magának elismerést követői, illetve riasztó hírnevet ellenlábasai sorában.

Tény, hogy Doi karrierje mintaszerűnek számít a szigetországban. Államjogot tanult egy kisebb egyetemen, majd 1969-ben Kobe kikötővárosában csatába indulva jutott be a parlamentbe, tehát immár több mint húsz éve sikerült megőriznie képviselői mandátumát. Politikai példaképe Abraham Lincoln, akire mint a „gyengék hajdani támogatójára” tekint. Kedvenc lila ruháiban a parlamenti széksorok közt forgolódva üde színfoltot jelent, s sokak számára ő testesíti meg azt a meggyőződést, hogy három és fél évtizedes LDP-egyeduralom után lassan új korszak kezdődhet Japánban.

S persze itt van (meglehet, ezzel kellett volna kezdeni) a neme. Egy hagyományosan férfi-orientált társadalomban, mint amilyen minden jelenkori, lassú változás ellenére a japán, már az is kisebbfajta szenzációnak számított, amikor 1986-ban a Szocialista Párt élére jelölték. Igaz, az ellenzéki csoport, már több évtizede hatalmon kívül kerülve, történetének akkor talán legsúlyosabb választási vereségét szenvedte el. Így a vezetésben kénytelen-kelletlen felülkerekedett a vélemény, hogy a korábbinál radikálisabb vonalváltásra és vele együtt fiatalításban is kifejeződő szemléletmódosításra van szükség, ha meg akarják állítani a hanyatlást. Ekkor és így jutott szóhoz Ishibashi Masashi elnök helyére lépve Doi Takako, aki — természetesen nem csupán a női szavazók galvanizálásával — azóta kiterjedt szavazórétegeket volt képes maga mögé állítani.

Fotó: Archív

DOI TAKAKO

Energikus, magabiztos

A februári parlamenti voksoláson az LDP újból győzni tudott. Mégis, ha a mandátumok eloszlását vizsgáljuk, a JSZP-nek minden oka megvan a büszkeségre. Az ellenzéki pártok közül egyedül ők növelték képviselőik számát, méghozzá igen tekintélyes arányban: több tucattal több szocialista honatya (s meglepő sok „honanya”) foglalhat helyet a tokiói törvényhozásban.

A jövő így, meglehet, fényes ígéretekkel teli, ám a jelen azért nem kevés nehézséget és kemény feladatokat tartogat Doi számára. A kisebb, nemegyszer személyeskedésekkel átszőtt bírálatokat általában könnyen kivédi. (Ilyen például, amikor hajadon voltát, gyerektelenségét vetik szemére. Ennek semmi más oka nincs, mint hogy nem találkoztam a megfelelő férfival — szokta válaszolni.) De a fajsúlyosabb politikai bírálatok sokszor érzékenyen érintik, különösen amikor a JSZP „kormányképtelenségét” és programjuk ellentmondásosságát vetik a szemére.

A JSZP több engedményt is tett, vállalva programtervezetének alapos átírását. Fokozatosan meghátráltak például az amerikai—japán biztonsági szerződés dolgában. Régen a szocialisták minden lehetséges fórumon támadták e megállapodást, mára azonban a kritikák éle alaposan tompult. Korábban az ország békealkotmányával összeegyeztethetetlennek ítélték az úgynevezett „önvédelmi erők” (SDF) — a japán hadsereg hivatalos neve — létét, mára e bírálatok heve tovatűnt.

Mi sem mutatja ezt jobban, mint a párt április elejei országos konvenciója, ahol teret nyert a hivatalos dokumentumokban még rutinszerűen szerepeltetett osztályszemlélet elvetése. A múlté tehát minden, a „szocialista forradalom eléréséhez” hasonló kitétel, az új platform ehelyett a JSZP liberális és demokratikus voltát hangsúlyozza. Ezen az áprilisi értekezleten került sor egyébként Doi Takako posztjának megerősítésére: 1986 szeptembere és 1988 decembere után így most harmadik ízben nyerte el a kétéves pártvezéri megbízatást.

Vannak persze olyanok, akiknek e változások is kevésnek tűnnek, s gyanúsnak is. „A szocialisták új programja nem egyéb, mint egy páncélingre felvett öltöny” — mondta például az üzleti körök egyik neves képviselője, azzal vádolva a pártot, hogy valódi szándéka továbbra is a „szabadpiac visszaszorítása, s a tervgazdaság bevezetése”. E kétségtelenül elfogult, s meglehetősen igaztalan vélemény nem tekinthető ugyan általánosnak, de jelzi, hogy Doi megannyi hazai ellenféllel is meg kell, hogy küzdjön, nem csupán a kétoldalú viszony megromlásától tartó némely washingtoni politikussal.

SZEGŐ GÁBOR

EMLÉKEZTETŐ

Negyvenöt éve, 1945 májusának második hetében, 9-e után Európa-szerte a győzelmet, a nehéz, véres harcokban kivívott békét köszöntötték az emberek. Churchill a nácik feltétel nélküli fegyverletételének napján este mondta: „Ha majd az évek múlnak, nemcsak itt Angliában, hanem mindenütt a világon, ahol a szabadság szava megszólal az emberi szívekben, vissza fognak emlékezni arra, amit tettünk, s ezt mondják majd: »Ne essetek kétségbe! Ne térjetek ki az erőszak és a zsarnokság elől, szálljatok vele szembe, és ha kell, haljatok meg a szabadság ügyéért!« Moszkvában este 22 órakor ezer ágyú harminc üdvlövése hirdette a hadsereg, a flotta és a légiflotta bátor csapatainak diadalát. A Fehér Házból, Washingtonból az új elnök, Harry Truman üzenetet intézett Amerika népéhez. „A szövetséges haderők visszaadták az elnyomott népek szabadságát, amelyeknek lelkét és akaratát az elnyomók sohasem tudták bilincsben tartani. Még sok tennivalónk van. A Nyugaton kivívott győzelem után győznünk kell Keleten is” — mondta, arra utalva, hogy Japánnal még meg kell küzdeni.

Csak esztendőkkel később foglalták össze a második világháború számadatait — s nagyon valószínű, hogy ezen adatok nem igazán teljesek, mert több ország csak becsléseket hozott nyilvánosságra. Az azonban tény, a háború összesen 2194 napig dúlt, mintegy huszonkét millió négyzetkilométer területen. A háborúban részt vevő hatvanegy állam összesen háromszáztízmillió embert mozgósított. A hivatalos adatok szerint a háborús halottak száma 32 millió volt, a sebesülteké 35 millió. (A szakirodalom legújabban már 50 millióban adja meg a halottak számát!) Ehhez még hozzá kell számítani a nácik koncentrációs táboraiban elpusztult 12 milló embert — és azt a többmilliós embertömeget, amely a sztálini önkényuralom koncentrációs táboraiban, a Gulag iszonyú lágereiben vagy a kényszeráttelepítés borzalmas mozgó poklában vesztette életét. A szovjet sajtó az utóbbi egy-két évben már nyíltan ír ezekről a tényekről, ám a közölt adatok, számok egyáltalán nem egyformák a cikkekben, tanulmányokban — alapos tudományos kutatás és elemzés állapíthatja csak meg vitathatatlan véglegességgel, hány életet oltott ki Sztálin és rendszere. A második világháborúval foglalkozó történeti művekben természetesen vannak — egymásnak gyakran ellentmondó — adatok arról, hogy a gyalogsági egységek hány puskát, géppisztolyt, gépfegyvert használtak a hadszíntereken, ugyancsak becslések léteznek a felhasznált lőszermennyiségről. A háború kezdetén az államok hadseregeinek laktanyáiban és raktáraiban, repülőterein levő és azonnal harcba vetett hadieszközön túl a hadviselők 1 041 000 különböző nagyságú és tűzerejű löveget, 653 000 repülőgépet és 287 000 harckocsit gyártottak, a katonai célra készült gépkocsik száma jóval meghaladta a kétmilliót. Ez a hadfelszerelés — csak része a sokféle más, hadicélra használt gyártmánynak — a háború 2194 napja alatt hagyta el a gyárakat...

Magyarország második világháborús embervesztesége (front, hadifogság, zsidóság deportálása és az 1945-ös „malenki robot” felkiáltással történt polgári személyek szovjet hatóságok által történt elhurcolása együtt) Für Lajos 1987-es teljesnek tekinthető tanulmánya szerint nyolcszáz- és kilencszázezer között van.

Koalíciót? De kivel?

88. dec. 2.

Többször elhangzik mostanában, hogy nemzeti összefogásra, koalícióra van szükség. Az ország mostani helyzetében aligha lehet vitatni ennek szükségességét.

A koalíció egy olyan politikai házasság, melybe mindegyik résztvevő hoz valamit, egyébként a szövetség formális, tartalmatlan marad. Annak is egyértelműnek kell lennie, mi a résztvevők politikai platformja is, mi az, aminek elfogadása a szövetség alapfeltétele részükről.

A gond az, hogy a fenti kritériumoknak megfelelő szervezetekből, csoportosulásokból jelenleg igen kevés van mifelénk. Az úgynevezett alternatív tömörülések többsége – tisztelet a kivételnek – egyelőre nem tudja megfogalmazni, mit akar. Általánosságokkal nem megyünk semmire. A kormány, a párt előtt konkrét kérdések vannak, melyek deklarációkkal meg nem oldhatók. Az is meglepő, hogy sokan e fontos célok tisztázását láthatóan nem is igénylik.

Véleményem szerint a legfontosabb most az volna, hogy a politika hidat találjon a nemzet „hallgató" részéhez. Azokról van szó – hogy mekkora hányada is ez a lakosságnak, meg nem tudom mondani –, akik az elmúlt évtizedek paternalisztikus politikai gyakorlatát megunva, a nyolcvanas évek sorban nem teljesült ígéreteitől megcsömörödve most „visszavonultak". Hobbijukhoz, a magánéletbe, baráti társaságuk kerítése mögé vagy máshova. Rendkívül nagy szükség volna olyan csoportosulásokra, melyek révén ők a társadalmi összefogásba ismét beépíthetők lennének.

Elhangzott a felhívás: koalíciót, együttműködést. Az ország érdeke egyértelműen úgy kívánja, hogy formálódó közéletünk kitermelje az összefogáshoz alkalmas partnereket is.

Gara Szabolcs

Rehabilita

Veres Péter Társ a mezőgazdasá dekeik védelmé

A Veres Péter Társaság szerint: rehabilitálni kell parasztságunkat. A társaság nemrég két ülést tartott, megvitatva névadójuk újra megjelent – a Rákosi-korszakban bírált – Paraszti jövendő emlékezet című könyvét, egyúttal – mivel az MSZMP KB gazdaságpolitikai osztály is kérte állásfoglalásukat – véleményt alkottak a mezőgazdasági politika megújulásának lehetőségeiről.

A Veres Péter Társaság véleménye az, hogy a magyar parasztság a háború után, a földosztást követően ásóval, kapával termelte meg az ország élelmét, és okkal várhatott volna ehhez segítséget. Ehelyett a kötelező beszolgáltatás jött, majd a kolhozrendszerbe kényszerítés. Ezzel persze együtt járt az élelmiszerhiány. A hatvanas évek demokratikus irányú reformjaival együtt viszont a szocialista világban először nálunk lett élelmiszerbőség. Az 1973-as reformellenes intézkedések ismét hiányjelenségekkel fenyegettek, némelyiket vissza is kellett vonni. S mi a helyzet ma?

Elmaradtak az agrárberuházások. Amikor egy Lada 140 ezer forintba kerül, egy hasonló súlyú, de hasonlíthatatlanul egyszerűbb konstrukciójú nyolcmázsás eke hogy lehet 400 ezer forint? Nem csoda, hogy a téeszek negyven százaléka áll a csőd szélén. Gépállományuk sok helyütt nullára íródott le. A talaj termőereje szintén csökkent, és fokozódik az ember és a föld erejének kizsarolása.

Összegezve: *egy gyökeresen új, ám a múltat figyelembe vevő agrárpolitikára van szerintük szükség.* Ehhez a Veres Péter Társaság néhány *alapelvet* megfontolandónak tart. Elsősorban azt, hogy *elképzelhetetlen jó agrárpolitika a falvak, mezővárosok – általában a mezőgazdaság – állandó politikai képviselete nélkül.* Meg kell tehát alakítani egy *független mezőgazdasági kamarát* az állami, a szövetkezeti, a magántermelők, valamint a területek és ágazatok érdekvédelmére. A technológiai fejlődés szintén megköveteli a középüzemek nagy hiányából fakadó űr betöltését. Ehhez viszont a középgazdaságok helyzetét kell minden külső, önkényes döntéstől jogilag függetleníteni.

Az USA acélipara

Fogyókúra után

Hét válságos esztendő után az amerikai acélipar vezető szakemberei az idén már megkockáztatták a kijelentést: minden jel arra mutat, hogy az USA acélipara kilábalt a válságból és a következő években mérsékelt fellendülésre számíthat. A válság igencsak megtépázta az ország acéliparát, a kényszerű „fogyókúra" és az „önáramvonalasítás" azonban kezdi meghozni eredményeit. Persze az Egyesült Államok acélipara ma nem azonos a tíz évvel ezelőtti önmagával. Egy évtized alatt az ágazat termelőkapacitása 30 százalékkal csökkent. A bel- és külföldi kereslet erőteljes visszaesése, valamint a versenytársak térhódítása az amerikai piacon súlyos és maradandó károkat okozott az ágazatnak.

Többek között olyan óriásvállalatok jutottak csődbe az elmúlt években, mint az LTV és a Wheeling Pittsburgh, s az ugyancsak világszerte ismert Betlehem Steel, valamint USX (korábban US Steel) csak nagy nehézségek és átszervezések után tudott talpon maradni. Az ágazat tíz esztendő alatt félmillióval kényszerült csökkenteni dolgozóinak számát, miközben több tucat vállalatot, gyáregységet véglegesen bezártak. Az acélipar csődbe nem jutott vállalatai 1982 és 1987 között évente összesen 12 milliárd dollár veszteséget halmoztak fel. (Érdemes megjegyezni, hogy az USA-ban 1980 óta 450 acélipari létesítmény lett részben, vagy egészben a válság áldozata.)

A túlélés érdekében végrehajtott vállalati intézkedések átalakították, „lesoványították" az egész ágazatot. Tíz évvel ezelőtt az amerikai acélipar termelőkapacitása még évi 160 millió tonna volt, ma már nem haladja meg a 112 millió tonnát, s a tervek szerint az igazán gazdaságos termeléshez még több tízmillió tonnás kapacitásleépítésre van szükség. Az ágazat egyre kedvezőbb eredményeiben az átszervezésen, az iparág „miniatürizálásán" kívül más tényezők is szerepet játszottak. Mindenekelőtt a protekcionizmus. A válság mélyülésével ugyanis az ágazat mind erőteljesebben igényelt védelmet a kormánytól, amely egy idő után már nem tudott ellenállni a nyomásnak. Washington mintegy 30 országgal — köztük Magyarországgal — kötött úgynevezett önkéntes acélkorlátozási megállapodást, amelynek keretében az egyes államok csak a kvótákban rögzített mennyiségeket szállíthatják az amerikai piacra. Ennek eredményeként látványosan visszaesett az USA acélimportja.

A csökkenésben fontos tényező az amerikai valuta értékvesztése is. A dollár gyengülése ugyanis megdrágította az importot, s noha a szállítók nem emelték az árakat saját valutájuk erősödésének mértékében, a külföldről származó acélok ára mégiscsak emelkedett. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a dollár gyengülése kedvez az amerikai acélexportnak: a vállalatok egy része ismét exportál, s a kivitel egyre gazdaságosabb.

Az Egyesült Államok acéliparában az első kedvező jelek 1987 első felében voltak tapasztalhatók: néhány vállalatnál a gazdálkodás nyereségesre fordult. A Betlehem Steel például a tavalyi első félévet 72,4 millió dolláros nyereséggel zárta, egy évvel korábban viszont még 115,6 millió dollár volt a vesztesége. A tavalyi év egészét tekintve a talpon maradt vállalatok többsége szerény nyereséget mutatott ki gazdálkodásában.

Az idei első félévben már határozottabbá vált a fellendülés, az acélipari cégek összesen 1,2 milliárd dolláros profitról adtak számot. A kapacitások kihasználtsága meghaladta a 90 százalékot. Ez a jónak mondható teljesítmény összefüggött az amerikai gazdaság túlfűtöttségével, s ezen keresztül a kereslet számottevő növekedésével. Kedvezett az acéliparnak a világpiaci és a belföldi árak jelentős emelkedése is. Szakértők véleménye szerint a nyereség volumenében elsősorban az emelkedő árak játszották szerepet. Mindent összevetve, az USA acéliparának termelése 41,8 millió tonna volt 1988 első hat hónapjában.

A kilátásokat illetően az acélipar vezetői nem optimisták, többségük a konjunktúra hanyatlásával számol. Az előrejelzések szerint a termelés a második félévben nem haladja majd meg a 36,8 millió tonnát. (Az előrejelzések szerint az ország idei acélimportja mintegy két százalékkal marad el a tavalyitól, mennyisége 19 millió tonna körül alakul majd.) A keresleti oldalról várt kisebb recessziót az acélipari vezetők több tényezővel magyarázzák. Egyrészről számítaniuk kell arra, hogy a második félévben, valamint 1989 első hónapjaiban csökken majd a kereslet az acéltermékek iránt az autó- és az építőiparban. (Ez a két ágazat az acélipar legfontosabb vásárlója.) Másrészről a kereslet visszaesése nem független az emelkedő kamatlábaktól, valamint a beruházási tevékenység lelassulásától sem. A kereslet előrejelzett csökkenéséhez az is hozzájárul, hogy az acélfelhasználók az elmúlt másfél évben feltöltötték raktáraikat, s elsősorban a raktárkészleteiket élik fel a következő hónapokban. A szakemberek azt hangsúlyozzák, hogy az ágazatban várható visszaesés most nem az „iparág terméke", hanem kizárólag keresleti tényezők eredménye. Az amerikai acélipar ugyanis — véleményük szerint — ma már többnyire korszerű és „áramvonalas" mind szerkezetében, mind pedig szervezetében. Az év egészére továbbra is nyereséget várnak, ennek összege kétmilliárd dollár körül fog alakulni.

A WEFA piackutató intézet szerint az acélipar termelése az USA-ban 1989-ben és 1990-ben elmarad majd az ideitől. Az iparág számára veszélyt jelent, hogy az amerikai iparban mind jobban terjednek az acélhelyettesítő anyagok, többek között a különleges műanyagok és az alumínium.

Az acélipari vezetők egy része továbbra is pesszimista és csak a válságból való kilábalás lehetőségéről beszél. Szerintük a kedvező jelenségeket elsősorban külső tényezők — árfolyam-alakulás, áremelkedés stb. — idézték elő. Véleményük szerint az amerikai acélipar kétségtelenül sokat tett a túlélés érdekében, de még mindig sok a fölös kapacitás, még nem fejeződött be a korszerűbb technológiákra való átállás, s az ágazat meglehetősen „kivérzett", tőkeszegény. Ennek ellenére a pesszimisták is bíznak abban, hogy az USA acélipara maga mögött hagyja az ágazat történelmének leghosszabb és legnagyobb válságát.

GARA SZABOLCS

Kinek a pap . . .

. . . kinek a papné. A tervezett vállalkozási nyereségadó-rendszer, amelyről végül is nem született meg a döntés az Országgyűlés múlt heti ülésszakán, a kockázatok megosztásában nagyon is egyoldalú. Ez pedig a mezőgazdaságban, főleg a termelőszövetkezetek gazdálkodásában okoz problémákat.

Annak idején, amikor megszervezték a termelőszövetkezeteket, a szövetkezeti tagok vagyont, termelőtőkét halmoztak fel. Az értéktörvény tendenciaszerű érvényesülése mellett tőkebefektetéseiknek és a vagyonra jutó nyereségrátáknak idővel ki kellett volna egyenlíteniük egymást. Ez azonban nem következhetett be.

A vagyonarányos nyereségráta az iparban csaknem kétszerese a mezőgazdasági termelőszövetkezetekének. Ezért egységnyi tőkére jutó nyereségtömegből ágazati semlegességre hivatkozva ugyanolyan mértékű adót elvonni tulajdonképpen a versenysemlegesség megsértését jelenti. Igaz, a mai elképzelések szerint a mezőgazdasági tevékenység nyereségadókulcsa az általános 50 százalékhoz képest 30 százalék lesz, de ez csak csökkenti és nem szünteti meg a mezőgazdasági szövetkezetek hátrányát.

Bizonytalan árak

A mezőgazdaság, mint gazdálkodási rendszer, más feltételek között és más pályán mozog, mint általában az ipari rendszer. Ez az eltérés különösen megnyilvánul olyan gazdaságfejlődési körülmények között, amikor a mezőgazdaság csak korlátozottan lehet résztvevője a piacnak.

Az infláció korlátozásának ugyanis egyik fontos feltétele az élelmiszerárak stabilitása, kiszámíthatósága és a fogyasztásban betöltött szabályozó szerepe. A mostani gazdasági időszakban viszont aligha stabilizálhatók az élelmiszerárak. Tudniillik, nyíló agrárolló mellett a mezőgazdasági termelés szinten tartásához is növekvő ráfordításokat kell vállalni. Ehhez azonban több tőkére, vagy nagyon olcsó hitelre lenne szükség.

Nem kell különösebb bizonyítás annak belátására, hogy a mezőgazdaságban mindig az előző termelési ciklus tőkéjének megtérüléséből kell fedezni a jövő év érdekében teendő ráfordításokat. Amikor azonban az infláció hatására még a termelés szinten tartása is problémát okoz, s a következő év, illetve évek termelése érdekében egyre nagyobb ráfordítást kell vállalni, mint amennyi az előző évekről áthozott befejezetlen termelésben, illetve hozamokban megtérült — a gazdaságok nehéz helyzetbe kerülnek.

Beépült elvonások

Ezt a feszültséget az elmúlt időben némileg oldotta az üzemi tartalékolás rendszere. Ezt azonban az új vállalkozási adótörvény filozófiája már nem teszi lehetővé. A törvény kiiktatja azt a lehetőséget, hogy a mezőgazdaságban úgynevezett biológiai készletek értékének növekedését még az esetben is, ha azok inflációs ráfordításai többletekből származnak, a termelők kivonhassák az eredményükből. Ennek az a következménye, hogy olyan nyereségelemek, hozzátéve, nem realizált nyereségelemek, után is vállalkozási nyereségadót kell fizetni, amelyek a jövő érdekében, még a termelési fázisban vannak, nem más, mint vagyonvesztés, a korábban felhalmozott vagyon egy részének feláldozása a szövetkezet fennmaradása érdekében. Miután az adórendszerbe egyre több olyan központi elvonás épült be, amelyeket a termelés eredményétől függetlenül meg kell fizetni — gondolok itt különös tekintettel a bérekkel kapcsolatos elvonásokra —, az eredményes gazdálkodásnak egyre nagyobb a kockázata.

Egyoldalú kockázat

A vagyonvesztésből való felemelkedés csak úgy lehetséges, hogy a jövőben keletkező nyereségből a természeti csapásokból adódó veszteségek adómentesen visszapótolhatók lennének. Az adórendszer azonban úgy kezeli a szövetkezetek eredményét, hogy az elveszett vagyont a következő években sem lehet visszapótolni még akkor sem, ha a szövetkezet erőfeszítései eredményeképpen ez egyébként lehetséges lenne. Ez az ellentmondás a mezőgazdaságban a termelők elszegényedéséhez és tömeges csődök keletkezéséhez vezethet. A szövetkezetek 40 százaléka már ma is alig képes pénzügyi egyensúlyát megőrizni, 20 százalékuk pedig az egyszeri újratermelésre sem képes.

Mindezek nagyobb részben áthidalhatók lennének, ha a termelők meghatározott nagyságrendben az adózatlan nyereségből meghatározott ideig tartalékot képezhetnének. Tekintettel arra, hogy a növénytermelés eredményei rejtik a legnagyobb bizonytalanságot, a tartalék arányát a növénytermelés árbevételeire, teljesítményértékére kellene vetíteni. Figyelemmel az összes állami, költségvetési érdekre is, a tartalékalapok felhalmozásának felső határát összegszerűen vagy időben korlátozni lehetne.

A mezőgazdasági üzemek számára az is megoldást jelentene, ha a tartalékalapokat időközönként, három- vagy ötéves ciklusokban el lehetne számolni a költségvetéssel. Az ez idő alatt bekövetkező veszteségek pótlását a szövetkezetek vállalnák anélkül, hogy állami szanálási beavatkozásért kilincselnének.

A vállalkozási adótörvény filozófiája a téeszek számára tulajdonképpen azért nem fogadható el, mert az állam csak a nyereség kockázatát osztja meg a szövetkezetekkel, a veszteségét azonban már nem!

HUSZÁR JÓZSEF

M

Magyarország nemzeti vagyona a nyolcvanas évek elején mintegy 4500 milliárd forint volt. Ebből a természeti erőforrások (termőföld, erdő- és ásványvagyon) értéke 34-35 százalék. A természeti erőforrásokon belül 64-65 százalékkal a termőföld vagyonértéke a meghatározó.

A föld[illegible] értéke a területi termelő

MIT CSINÁLTAK A SZEMÉTKÖTVÉNYEKKEL?

Rettenetes Iván vallomása és az ügyész ultimátuma

89. I. 21.

„Én nem aprópénzről beszélek" — oktatta fiatal tanítványát a Wall Street című filmben *Michael Douglas*, aki *Gekkót*, a csodált tőzsdekirályt személyesítette meg. *„Én nem azt ajánlom, hogy kis pénzt keress, amelyből végre vehetsz egy lakást és néha első osztályon utazhatsz* — folytatódott a lecke. — *Én évente 50-100 millió dollárról beszélek."*

A filmből hamarosan az is kiderült, *hogyan lehet ilyen szépen keresni.* A kulcs a tőzsdei folyamatok manipulálása, bizalmas információk megszerzése és kihasználása. E tevékenység természetesen minden tőzsdével bíró országban *üldözendő és tilos*, hisz az átlagember csak úgy hajlandó a börzére vinni a pénzét, ha hiszi, hogy mindenkinek egyforma az esélye. Oda, ahol pestiesen szólva, *bundagyanús* a helyzet, nem rohannak a befektetők. Gekko és társa azonban kezdetben szépen aratott. Itt is igazolódott azonban a mondás: addig jár a korsó a kútra, míg... A duó rács mögé került.

A DREXEL VISELT DOLGAI

Hasonló játszódott le mostanában New Yorkban, a tőzsdei befektetéseket intéző, neves Drexel cégben is. Az ügyészség itt a vállalat legdinamikusabb káderét, az úgynevezett *szemétkötvényekkel* foglalkozó osztály vezetőjét vette célba. A történet még 1986 novemberére nyúlik vissza. Ekkor bukott le *Rettenetes Iván*, akin amerikai pénzügyi körökben nem *Lendlt*, a sztár teniszezőt, hanem *Ivan Boesky* tőzsdevarázslót értették. Ő végül három év börtönnel megúszta, és 10 millió dollár büntetést is fizetett, viszont vállalta, hogy a nyomozóknak megnevezi bűntársait. Így bukkant fel *Michael Milken* neve. A vád pedig: Drexel vezető tisztviselője úgynevezett *bennfentesbulikat* bonyolított le.

Milken munkaköréből adódóan, cselekvő részese volt azoknak a kísérleteknek, amikor egy cég vagy pénzügyi csoport megpróbált egy másikat bekebelezni (a zsargonban csak *portyázónak* titulált vevő ilyenkor nyilvános ajánlatot tesz, amelyben a részvények egy bizonyos, a napi árfolyamot meghaladó szintű kurzuson történő felvásárlását garantálja). Milken feladata pedig az volt, hogy a *szemétkötvényekkel — alacsony árfolyamon kibocsátott, nagy hozadékú értékpapírokat neveznek így — az ügylet finanszírozásáról gondoskodjék.* Milken természetesen tudott az előkészületben levő ajánlatokról is. Ez az információ pedig rendkívül sokat ért. A vételi szándék nyilvánosságra hozatala előtt ugyanis *a bennfentesnek elvileg lehetősége nyílt rá, hogy még a régi, alacsonyabb árfolyamon vásárolhasson, hogy aztán a portyázó színre lépése után busás nyereséggel adjon pakettjén túl.* A törvények és a tőzsdeszabályok természetesen mindezt a legszigorúbban tiltják. Milken sem kockáztathatta meg, hogy a saját nevében kössön. A már említett Ivan Boesky azonban azt vallotta, hogy többször kapott fülest készülőben levő eseményekről. A nyomok Milkenhez vezettek, aki állítólag az árfolyamok manipulálása céljából egész munkatársi hálózatot tartott fenn.

MAFFIATÖRVÉNY

A Drexel becsületére legyen mondva, két évig védte munkatársát, bár a közvélemény figyelme aligha tett jót az üzletmenetének. *A kerületi ügyész azonban nem volt hajlandó feladni.* Tavaly novemberben már látszott, hogy szorul a hurok. A cég vezetése úgy döntött, hogy kiegyezik a vádhatósággal. Az amerikai jogban létező formula azt jelenti, hogy nem folytatnak le bizonyítást, azonban a gyanúsított és a vádló megállapodik: az előbbi a vádpontok egy részét elismeri, az utóbbi ennek fejében a „maradékkal" nem foglalkozik. Ezt az utat választotta a Drexel is. A tárgyalások azonban nem voltak könnyűek. Az értékpapír- és tőzsdebizottság által felvetett vádpontok egyike például a kliensek megkárosítását mondta volna ki. A befektetési ügyekkel foglalkozó cég semmiképpen nem mehetett ennek elismerésébe bele, hisz ily módon tálcán adta volna megbízóinak *a polgári úton érvényesíthető kártérítési igények lehetőségét.* Karácsony előtt azonban már az ügyésznek is elfogyott a türelme. Közölte a cég vezetésével: ha ultimátumát nem fogadják el, *a maffiára vonatkozó törvények értelmében fog a Drexellel szemben eljárni.* Az egyik, 1970-ből származó jogszabály szerint pedig a vád az eljárás teljes időtartamára befagyaszthatja a vádlottak vagyonát, *ideértve a cég vezetőinek magántulajdonát is.*

BEISMERÉS

Ez hatott. Az igazgató tanács rendkívüli ülése valamivel karácsony előtt a kiegyezés mellett döntött. *A cég hat vádpontban ismerte el bűnösségét, ezek között volt például csalás elkövetése levél és távirat útján.* Mindezért összesen *650 millió dollár büntetést* fizet. A legjobban a jelek szerint a kormány jár, miközben „csak" 10 millió dollár kiadása volt eddig a nyomozással kapcsolatban, most a bevételből 300-ra tarthat igényt. *A legroszszabbul pedig kétségtelenül Milken járt.* A megállapodás szerint cége kénytelen lesz segíteni *a vele kapcsolatos nyomozást.* A korábban ünnepelt tőzsdekirály ellen a jelek szerint hamarosan benyújtják a vádiratot.

—asz—

...tész. Ilyen az az utca, hol az a ház? Movi-krónika. — 15.00: Hosszú út a dűnéken. Szovjet tévéfilmsorozat VII/7. rész. — 16.11: TV2 Benne: Házi-barát. Életmódmagazin a családnak. — 16.30: Útkereső. Kamaszoknak szóló vitafórum. — 16.55: TV2. — 17.15: Melyiket a 3 közül? Játékos vetélkedő. Egri János műsora. — 17.43: TV2. Benne: Tévétorna. — Reklám. — 18.00: Telesport. — 18.25: TV2. — 18.30: Gyerekeknek! Csip-csup csodák. Holland rajzfilmsorozat. 1. A tragacsok versenye. 2. Paprika bajban. — 18.46: TV2. — 19.00: Video hálaadás. Svájci rövidfilm. — 19.55: TV2. Benne: Vers mindenkinek. Ady Endre: Játék, játék, játék. — 20.20: Rockstúdió. — 21.00: Híradó 2. — 21.20: TV2. Benne: Reklám. — 21.30: Charles Bronson-sorozat. A halál 50 órája. Amerikai film (1965) — 0.02: TV2. Napzárta.

VASÁRNAP

8.50: Családi torna. — 8.55: Óvodások filmműsora. 1. A hóember. Angol rajzfilm. — 9.20: Grant kapitány gyermekei. Szovjet játékfilmsorozat. VII/3. rész: Thalkave. — 10.25: Benji. Amerikai filmsorozat. XIII/12. rész: Benji elveszett (ism.) — 10.50: Kapcsoljuk a budapesti Lengyel Kultúra Házát. Zenebutik — varsói színnekkel. Juhász Előd műsora. — 11.40: Ki nyer ma a képernyőn? Aki kérdez: Czigány György. — 11.50: Képújság. — 14.20: RTV Közönségszolgálat. — 14.25: Családi vasárnap. Sorsok fordulópontan. — 15.35: Képújság. — 15.40: Betűreklám. — 15.45: Legyen szerencsénk! Rózsa György műsora. — 16.30: Reklám. — 16.35: Delta. Tudományos híradó. — 17.00: Magyar dalok versenye. 3. elődöntő. Közvetítés a Budai Vigadóból. — 18.00: Műsorajánlat. — 18.05: ... és még egymillió lépés. XVIII/3. rész: Körmendtől az Őrség felé. — 18.50: Reklám. — 19.00: A Hét. — 20.00: Híradó. — 20.15: Magyar évszázadok. A Lánchíd építéséről. — 20.35: Gyilkosság a medencénél. NSZK bűnügyi tévéfilm. — 22.45: Telesport. — 23.00: Képújság.

TV2

9.00—12.00: Tévémagiszter. Magazinműsor. — TV2 Berkes Zsuzsával és Dömsödi Gáborral. — 14.00: Képújság. — 14.15: TV2. Benne: Nyelvlecke. Entré libre. Francia nyelvlecke XII/8. rész. — Riportok. — Időjárás-jelentés. — Zene. — 15.00: A chateauvalloni polgárok. Francia tévéfilmsorozat XXVI/3. rész. (A hétfői adás ismétlése.) — 15.55: TV2. — 16.00: Műkorcsolyázó Európa-bajnokság. Gálaműsor. Közvetítés Birminghamből, felvételről. — 9.05: The Popples. — 9.20: Mapletown. — 9.55: Átváltozók. — 10.30: Mask. — 11.00: Beverly Hills-i tizenévesek. — 11.30: Brave Starr. — 12.00: Visszaszámlálás. Rock. — 13.00: Made in Germany. Popzene az NSZK-ból. — 14.00: A vonalban: Kanada! — 14.30: A popzene lágyabb dallamai. — 15.30: Tenisz — Federation Kupa. — 16.30: Divatkörkép. — 17.00: Állatbarátok magazinja. — 17.30: A Sky ötvenes európai slágerlistája. — 18.28: Hírek. — 18.30: 2000 után. — 19.28: Hírek. — 19.30: A bionikus nő. — 20.28: Hírek. — 20.30: Jackson megyei börtön. — 22.08: Hírek. — 22.10: E heti mulatság. — 23.10: Interjúsorozat a filmiparról. — 23.40: A Sky ötvenes európai slágerlistája.

THE ARTCHANNEL

1.00: Három narancs szerelme. — 3.15: A mogulok. — 4.00: Zene, táj — hajnalt ájt. — 6.30: Műsorzárás.

SUPER CHANNEL

7.00: Boogaloo Pooper Doo. — 11.00: Egyveleg. Szórakoztató műsor videoklipekkel. — 19.00: Európai kitekintő. — 20.00: Tengermély. — 22.00: Sikersorozatok. — 0.00: Egyveleg. — 3.00: Műsorzárás.

TV5

12.00: Angoltál. Szórakoztató összeállítás. — 12.45: Pincétől padlásig. — 13.00: Tvhíradó. — 13.15: Az utolsó öt perc. — 15.00: Hiányjelek. — 16.05: Hírek. — 16.10: Horgászvadász magazin. — 16.30: Kalandok naplója. — 17.00: Sportmagazin. — 17.55: Hírek. Időjárás. — 18.00: Nagy Á-val. Drámasorozat. — 19.00: Ushuaia. Magazinműsor. — 19.30: Csillogó papiros. — 20.00: Közhírré tétetik! — 21.30: Harmincmillió barát. — 22.00: Tvhíradó. — 22.30: Európa időjárása. — 22.35: 7/7. Heti eseményösszefoglaló. — 23.30: Ex libris. — 0.30: Csillogó papiros. — 1.00: Műsorzárás.

SZOMBAT

Operaház: Figaró házassága (Báthy A. bérl. 4. ea. 7) — Erkel Színház: Nabucco (Ifj. bérl. VII. sor. 3. ea. de 11), Diótörő (5. bérl. 4. ea. 7) — Liszt Ferenc Kamaraterem: A fővárosi zeneiskolák tanárainak hangversenye (de 11) — Zeneakadémia: Mesélő Muzsika (XI/2. bérl. de. fél 11, VI/2. bérl. du 4), Az I. István Gimnázium Szimfonikus Zenekarának hangversenye (fél 8) — Pesti Vigadó: Magyar táncok — Magyar rapszódiák — A Rajkó cigányzenekar és Vőlégény (du 3) — Radnóti Miklós Színház: Andrássy út 60. (du 3, 7) — József Attila Színház: A kőszívű ember fiai (Arany J. Szính. vendégj. de fél 11. du 3) — Játékszín: Mali néni (du fél 3). Himnusz (7) — Józsefvárosi Színház: Sándor, József, Benedek (de fél 11, du fél 3) — Mikroszkóp Színpad: Felettünk a béka (fél 8) — Thália Színház: Egy komisz kölök naplója (de 11), Csak egy tánc volt (7) — Arany Napsugár Gyermekszínpad: Édes mostoha (de fél 11) — Pinceszínház: A dolgok menete (7) — Reflektor Színpad: Két játék (bemutató, 8) — Jurta Színház: Dobozba zárt filmek — Ember Judit Menedékjog II. (du 2) — Állami Bábszínház: Kaland a Tigris bolygón (de 11, du 4, Népköztársaság útja 69.), Hupikék Péter (de fél 10. fél 12. Jókai tér 10.) — Fővárosi Nagycirkusz: Jubileum '89. (de 10. du 3) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Nem kell külföldre utaznia! Itthon forintért megvásárolhatja! Videomagnók, videokazetták, márkás rádiómagnók (1 és 2 kazettás), Tedi telefonszámhívó készülék, Olivia pénztárgép megvásárolhatók a Vasedény műszaki szaküzletében. Bp. VII., Majakovszkij u. 24. (x)

Münchenbe is a Top Travellel utazhat a legolcsóbban! A nagy sikerű bécsi és isztambuli sorozattúránk mellett elindítottuk a bajor fővárosba a **Bavaria Expresszbusz** járatokat is. A program oda-vissza éjszakai utazást tartalmaz, 1 éjszakai müncheni szállást, reggelivel a városközpontban, városnézést, esti látogatást a világ legnagyobb söröző jébe, és bőséges szabadidőt a város megismeréséhez, vásárláshoz. A hangulatot, reméljük, tovább javítja az újabb Top Travel slágerár: 1499 Ft + 65 DM. (Vállalatok, intézmények részére, különbusz rendelése esetén, további kedvezményt biztosítunk. Kívánságra bármely időpontban Budapest környékéről is indítunk autóbuszt.) Részletes felvilágosítás és jelentkezés: Top Travel Utazási Iroda, Hotel Astoria Hall, hétfőtől péntekig 9-től 17 óráig. Tel.: 173-411/1371. (x)

Női kondicionáló torna: minden szerdán 18-tól 20 óráig a Közalkalmazottak Klubjában (Bp. VIII., Puskin u. 4.). **Jelentkezés:** folyamatosan. (x)

Jelentkezés: szerda kivételével mindennap. Tandíj: gyermekeknek 400 Ft/hó, felnőtteknek: 450 Ft/hó. (x)

Gondolja meg! Használt autót csak tavasszal érdemes vásárolni, mivel ekkor legnagyobb a kínálat. Ezért a IBUSZ **március 12-én** autóvásárlási lehetőséggel összekötött társasutazást indít **Rudapoldingba (NSZK).** Oda-vissza éjszakai utazás, félpenziós ellátás. A négy nap alatt ön nyugodt, kulturált körülmények között nézhet körül két autópiacon is. Vásárláskor tolmácsunk és gépkocsi-szakértőnk segít önnek. (Vidéken kb 10%-kal olcsóbban vásárolhat! Ha jelentkezéskor, de legkésőbb február 15-ig elképzeléseit (autótípus, évjárat stb. írásban közli velünk, úgy az továbbítjuk a használtautó-kereskedőhöz. Amennyiben nem talált magának gépkocsit, úgy látogatást tehet Münchenbe, és megismerkedhet a berchtesgadeni Alpokkal. **Jelentkezni lehet: Budapesten a Főirodában (VII., Tanács krt. 3/C.) és a Déli pu.-i IBUSZ-irodában, vidéken a megyeszékhelyen levő irodánkban.** (x)

Az angyalföldi József Attila Művelődési Központban februártól a következő tanfolyamok indulnak: szabás-varrás (kezdő, haladó) gépi síkkötő és mintázó, virágkötő. Beiratkozás hétköznapokon 15-től 19 óráig (XIII., József A. tér 4.). Felvilágosítás: 208-278, 208-289. (x)

Időkedvezményes gimnáziumi továbbtanulásra jelentkezhetnek az V. Ker. Dolgozók Gimnáziumában (Budapest V., Reáltanoda u. 7.) a szakmunkásképző iskolai, az egészségügyi szakiskolai és a gép- és gyorsíró iskolai végzettségűek. A tanítás 1989. február 8-án kezdődik. Jelentkezni lehet hétfőn, kedden és pénteken 16 és 19 óra között a II. em. 55/A szobában. (x)

Gyermektánctól a színpadi táncig: balett-, dzsesszballett-step-, akrobatikatanfolyam a Közalkalmazottak Klubjában (Bp. VIII., Puskin u. 4.) négyéves kortól, gyermekeknek és felnőtteknek. **Jelentkezés:** minden hétfőn és pénteken, tandíj: 300 Ft/hó. (x)

Ha olcsón és divatosan akar öltözködni, tanuljon meg szabni-varrni Burda-snittel Singer géppel. A legkorszerűbb technika alkalmazásával 15 hetes **szabás-varrás tanfolyamok** február 1-jétől 17.30 órától, heti egy alkalommal a Közalkalmazottak Klubjában (VIII., Puskin u. 4.). **Jelentkezés:** naponta, a hónap végéig. (x)

Nem boszorkányság

Magánposták háborúja

Gyorslevelek sorsa

Az amerikai nagyvárosok rendőrei a párhuzamos és egyben illegális parkolásért a legtöbb büntető cédulát a csomag- és levélkézbesítő kisteherautóknak „osztják ki". Ezek a gépkocsik általában nem az állami posta járművei, hanem az egymással mind élesebb piaci harcot folytató magánposta óriásvállalatok autói. Az Egyesült Államokban ugyanis az állami posta nem rendelkezik monopolhelyzettel, a kontinensnyi országban a sürgős levelek és csomagok továbbítását mind belföldre, mind pedig külföldre néhány hatalmas magáncég is vállalja. Ezeket a magánposták akkor veszik igénybe, amikor a feladó 24 órán belül akarja eljuttatni küldeményét a címzetthez.

A gyorsaságot — nem boszorkányság! — meg kell fizetni: e szolgálatok díjszabásai jóval magasabbak az állami postáénál, ám a tapasztalatok szerint a magáncégek megbízhatóbbak. Az Egyesült Államok legnagyobb magánposta vállalata, a Federal Express 1973-ban alakult azzal a céllal, hogy az ország bármely részén délután öt óráig feladott, illetve felvett küldeményt másnap reggel kilenc óráig eljuttassa az USA-n belül bármely címre. Lehangolóak voltak az első hónap eredményei, hiszen a cég mindössze 20 levelet továbbított, s az akkor 16 kisebb repülőgépből álló gépparkja gyakorlatilag kihasználatlanul állt.

Az esztendők múlásával mind népszerűbbé lett a Federal Express szupergyors küldemény-továbbítása. Ma már a cég az amerikai gyorsposta-piac 58 százalékát uralja, s repülőgépflottája 163 nagy gépből áll. Dolgozóinak száma eléri az ötvenezret. Forgalma évi 30 százalékkal növekszik, bevételei tavaly elérték a 3,2 milliárd dollárt, nyeresége pedig 167 millió volt. A Federal Express szerte az államokban 12 ezer postával és 500 küldeményfelvevő hellyel rendelkezik. (A cég szolgáltatásai közé tartozik, hogy telefonhívásra házhoz mennek a levélfelvevők.) A küldeményt a cég saját nagyalakú borítékjában kell feladni, s a szállítást bélyeg helyett csekkel kell megfizetni. Egy félkilós küldemény továbbítása 12 dollár 75 centbe kerül, de nagyobb díjtételért 12 órán belüli kézbesítést is vállalnak. (Az állami posta a küldeményeket ennek az összegnek a töredékéért juttatja el a címzetthez, de ez 3—4 napot vesz igénybe.)

A vállalat központja Memphisben van, ahol este 11 és hajnali 3 óra között mintegy háromezer dolgozó — többségük részmunkaidős diák — válogatja és szortírozza a napi mintegy egymillió küldeményt. A Federal repülőgépei hajnali 3 óra körül startolnak az ország különböző irányaiba, s az előre meghatározott útvonalakon többször is leszállnak. A reptereken a gépeket a vállalat helyi szervezetének munkatársai várják, akik újabb szortírozás után megkezdik a gépkocsis kézbesítést.

A hatalmas vállalat elsősorban levelek és iratok, könyvek, dokumentációk továbbításával foglalkozik, árufféleségeket tartalmazó csomagokat eddig nem kézbesített. Szinte korlátlan úr a piacon: a többi — levelek kézbesítésével foglalkozó — magánposta vállalat együttes piaci részesedése nem éri el a 20 százalékot. A Federal számára némi konkurenciát jelent az állami posta, amely ugyancsak bevezette a gyorsszolgálatot, de

HARC A REKLÁMBAN IS . . .*

Felvette az odadobott kesztyűt

ennek népszerűsége és forgalma azért kisebb, mert a küldeményeket csak a postahivatalokban lehet feladni. (S noha az állami gyorsposta „csupán" 8,75 dollárt kér, az amerikaiak nem várakoznak szívesen a mindig zsúfolt postahivatalokban.)

Negyvenhétezer barna színű kisteherautó szállítja ki a címzettekhez a különböző árukat tartalmazó „gyorscsomagokat". Az állami posta mellett ugyanis csomagtovábbító magánposta is működik. A United Parcol Service (UPS) 80 esztendővel ezelőtt alakult meg, s behálózza az egész országot. Az évi 10 milliárd dolláros forgalmat lebonyolító vállalat 1983 óta megnégyszerezte forgalmát, tavaly már 2,3 milliárd csomagot továbbított. Természetesen az állami posta is foglalkozik csomagküldéssel, de aki sürgősen akarja küldeményét eljuttatni, az a UPS-t veszi igénybe. A greenwichi (Connecticut állam) székhelyű vállalat 260 repülőgépe szinte éjjel-nappal úton van, s hasonló rendszerben mint a Federal Express ontja a küldeményeket az ország minden részébe. (Érdemes megjegyezni, hogy mind a Federal, mind pedig a UPS külföldre is vállal expresszkézbesítést; a földrajzi távolságok miatt azonban nem garantált a 24 órás vállalási idő. Magyarországon a világ számos országával kapcsolatban álló DHL rendelkezik vegyesvállalattal.)

A UPS több százezer dolgozót foglalkoztat. Nemcsak a csomagok szállításával, kézbesítésével foglalkozik seregnyi ember, hanem a járművek karbantartásával, mindennapi lemosásával is. A számítógépközpontban is több ezren dolgoznak, hiszen minden egyes csomagról, annak útjáról, felvételének és kézbesítésének idejéről, a károkról, a panaszokról elektronikus úton tárolható feljegyzés készül. A sokéves tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a UPS-nél feladott csomagok 99,9 százaléka a vállalt határidőn belül sértetlenül és hiánytalanul célhoz ér.

A Federal Express és a UPS a tavalyi esztendő közepéig békésen élt egymás mellett, miután mindkét vállalat a posta—piac más területén tevékenykedett. Nem zavarták egymás vizeit, hiszen a Federal gyakorlatilag nem foglalkozott csomagok továbbításával, a UPS pedig távolmaradt a levélbiznisztől. Az idilli állapot azonban végetért, mert a Federal Express elhatározta, hogy „beszáll" a csomagtovábbító üzletágba. E döntés meghozatalában nem kis szerepet játszott a telefax gépek rohamos terjedése.

Tavaly a Federal forgalmának növekedésében az előző évekhez képest visszaesés következett be. A vállalat szakembereinek elemzése arra mutatott rá, hogy a telefaxok terjedése nem a gyorsposták malmára hajtja a vizet. (Az USA-ban már több mint egymillió távmásológép működik, s a piaci előrejelzések szerint számuk a következő évtized elején már meghaladja majd a kétmilliót. Az amerikai cégek sorra szerelik le telexgépeiket, s azokat az olcsóbb és gyorsabb telefaxokkal helyettesítik.) A telefax terjedésével csökken a gyorsposta-szolgáltatás iránti igény a levelek és a műszaki rajzok továbbítása területén. A távmásoló egy oldal szöveget, vagy rajzot 20—30 másodperc alatt juttat el a világ bármely részébe. Így már a 24 órás gyorsposta-szolgáltatás is hosszúnak tűnik. A telefaxon eljuttatott levelek, műszaki rajzok, dokumentációk továbbítási költsége a távolságtól függően oldalanként 1—2 dollárba kerül, végeredményben olcsóbb mint a gyorsposta.

Az egymással kapcsolatban levő számítógépek elektronikus postás-szerepre is alkalmasak, így mind nagyobb teret hódít az elektronikus levelezés. A Federal piaci elemzései azt mutatják, hogy a telefax-gépek és az elektronikus levelezés néhány éven belül 30 százalékkal csökkentheti a cég forgalmát. Ennek ellensúlyozására terjeszti ki működését a Federal a csomagszállítás területére. A tervek szerint néhány éven belül olcsóbban kínálja majd szolgáltatásait a UPS-nél. Jelenleg egy két és fél kilogrammos csomagot 14 dollárért továbbít, s a tervek szerint ez az összeg 1991-re 11, egy évvel később pedig 8 dollárra csökken. A tervek megvalósításához persze hatalmas beruházások szükségesek: a Federal évi 650 millió dollárt költ járműparkjának és elektronikus nyilvántartó rendszerének fejlesztésére és bővítésére.

A UPS felvette az odadobott kesztyűt és heves ellentámadást indított a „betolakodó" ellen. A versenyharc fontos része, hogy a UPS követi a Federal taktikáját: behatol vetélytársa működési területére. A UPS anyagi ereje és helyzete kedvezőbb a Federalénál, ezért még anyagi áldozatok árán is hajlandó válaszolni a kihívásra. Nyolc dollárért vállalja a levelek 24 órán belüli eljuttatását, s miután árai csaknem öt dollárral alacsonyabbak a Federalénál, annak ügyfelei sorra pártolnak át a UPS-hez. „Cserébe" viszont a Federal kínál olcsóbb csomagküldési lehetőséget a UPS ügyfeleinek . . . A jelek szerint az árháború kórhintája nem áll meg.

Miközben a telefax és az elektronikus levelezés a gyorsposták levélforgalmát csökkenti, a csomagküldeményeket nem fenyegeti az elektronizálás veszélye: a csomagokat ugyanis — egyelőre — nem lehet elektronikus úton továbbítani. S az amerikaiak mind több árut szereznek be a televíziós áruházaktól, a csomagküldő szolgálatoktól, amelyek a gyorsposta szolgáltatásait veszik igénybe. (A felmérések tanúsága szerint a „teleáruházaktól" az árukat kínáló műsorok nézői telefonon évente 2—3 milliárd csomagot rendelnek.) A következő esztendőkben tehát a „gyorscsomag" továbbítása jelenti majd a UPS és a Federal harcának fő csapását.

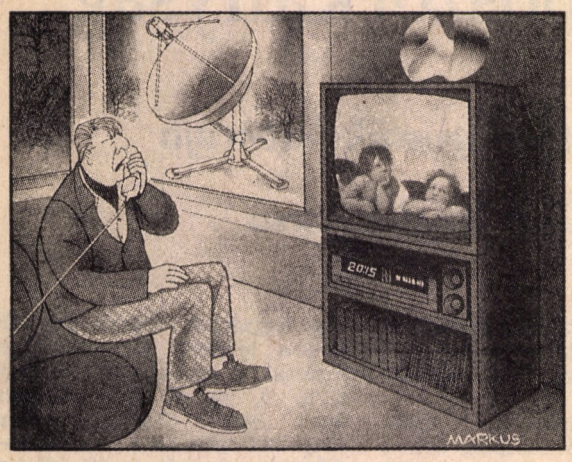
GARA SZABOLCS

* A DHL vállalat hirdetésének fő mondanivalója: A Federal Express még csak most tör be a nemzetközi piacra, a DHL viszont már húsz éve ott van . . .

HÍRHALOM

Az Egyesült Államokban a szegénységi küszöb alatt 32 és fél millió amerikai él, azaz a lakosság 13 és fél százaléka. Persze, a szegénység anyagi ismérve csak Amerika határain belül érvényes, hiszen a számítás alapja ez: négytagú család évi jövedelme legalább 11 612 dollár legyen! (Associated Press) ■ De Gaulle tábornok arcmása kerül az új francia egyfrankosra. Október 15-én, az Ötödik Köztársaság 30. évfordulóján 50 millió egyfrankost bocsát forgalomba a francia állami pénzverde. (AFP) ■ 217 520 kiló keksz áll Oklahoma City raktáraiban — háborús tartalék címén. Az 50 000 doboz keksz ennyi év elteltével természetesen már aligha alkalmas emberi fogyasztásra, ezért úgy döntöttek, hogy a kekszet az amerikai börtönök gazdaságaiban nevelt 4400 sertés etetésére fogják majd felhasználni. (USA Today) ■ A nyugatnémet diszkótulajdonosokat a hatóságok be akarják vonni közlekedésbiztonsági akciókba, mivel 1987 decemberétől 1988. február végéig 216 gépkocsibaleset történt diszkólátogatás után, 64 halottal és 484 súlyos sebesülttel. „Lehűtő termet" ajánlanak, hogy hazaindulás előtt a fiatalok valamelyest megnyugodjanak, felzaklatott állapotukban ugyanis a volán mellett csak a diszkó lendületét folytatnák. Az NSZK-ban 6000 diszkótulajdonos van, október 15-ig várnak további javaslatokat tőlük. (Süddeutsche Zeitung)

TELEFON A JAVÍTÓSZOLGÁLATHOZ

– Valami zavart látok a műholdas műsorban!

(Stern)

Vezető országok turizmusa

The Washington Post

Az amerikaiak előrelátthatólag elvesztik az 1. számú turistaország pozícióját. A londoni Economist Intelligent Unit egyik hosszú távú tanulmányából kitűnik, hogy legkésőbb 1999-ben az amerikai utasok minden turistakategóriában a harmadik helyre esnek vissza a Német Szövetségi Köztársaság és Nagy-Britannia mögött. Akkor a németek nemcsak viszonylagosan (személyenként), hanem abszolút értelemben is az élre törnek a turistastatisztikákban.

Az amerikaiakat akkorra — a századfordulóra 260 millió embert — a külföldi kiadások kategóriájában a japánok is túlszárnyalják, a külföldön töltött éjszakákat tekintve pedig még a franciák is.

Kína temetési szokásai

Die Presse

A kínai lakosság nagy része még ma is előnyben részesíti a hagyományos temetési szokásokat a hamvasztással szemben. A „sárga tavasz" — a halálról beszélnek így — egyre több gondot okoz a hatóságoknak.

Országszerte évente 6 millió ember hal meg Kínában. Ezeknek több mint háromnegyed része a föld alatt talál végső nyugalomra. Aggódó statisztikusok számításai szerint az óriási ország ilyenformán évente 10 000 hektár jó termőföldet veszít el. Ezenfelül 2,2 millió köbméter fát használnak fel „nem produktívan" koporsókra és sírokra.

A párt már az ötvenes évek közepe óta azon fáradozott, hogy a mélyen gyökerező szokásokkal szemben bevezesse a hamvasztást. Mao Ce-tung, a nagy vezér, személyesen vette át a kampány irányítását. 1956-ban írásban kötelezte magát, hogy annak idején elégetik földi maradványait. Egészen más történt, hogy Mao valójában bebalzsamozva pihen pekingi mauzóleumában.

A kulturális forradalom idején a „vörös gárdisták" ezeket a problémákat is radikálisan próbálták megoldani. Szétromboltak temetőket, kiásták a halottakat, és elégették maradványaikat.

Egy érvényben levő törvény szerint a sűrűn lakott területeken kötelező a hamvasztás. Nemzeti kisebbségeknek és tengerentúli kínaiaknak azonban külön temetőket létesítenek. Napjainkban Kína városi körzeteiben a halottak 80 százalékát elhamvasztják, ugyanakkor vidéken ez az arány mindössze 30 százalék. A reformok és a liberalizálás kezdete óta, vagyis 10 éve, nem nőtt a modern beállítottság hiveinek száma, hanem ellenkezőleg: halmozódnak a jelentések költséges temetésekről.

Nem csoda, hiszen a leghagyományosabb réteg, a parasztság, a nyolcvanas évek eleje óta szerény jólétet ért el, és így a hagyományoknak megfelelően általuk illőnek érzett tisztelettel akarnak adózni halottaiknak.

A társadalom tükre

НОВОЕ ВРЕМЯ

1989 elején kell a Szovjetunióban lezajlania a következő, az egész unióra kiterjedő népszámlálásnak. A folyó számlálások összes egyedi formái csak azokra vonatkozólag adnak választ, akiket éppen összeszámláltak. Csak a népszámlálás kínálja azt az egyedülálló lehetőséget, hogy minden egyes emberre vonatkozólag az összes hasznos adatokat össze lehessen állítani, majd az egyes adatok minden kívánt kombinációját megkapni. Az ilyen népszámlálást semmi sem pótolja.

„A társadalom számára a népszámlálást az teszi érdekessé és jelentőssé, hogy tükröt tart elé, melyben — akár akarja, akár nem — szemügyre veheti az egész társadalmat és mindegyikünket külön-külön" — irta annak idején Lev Tolsztoj, aki 1882-ben aktívan részt vett Moszkvában a népszámlálásban.

Mit fogunk ma látni ebben a tükörben? A népesség jelentős, ám lassuló növekedését; észrevehető elöregedést, a lakosság koncentrálódását a nagyvárosokban és a lakosság elvándorlását délre, valamint azokra a vidékre, melyeket ! gazdaságilag újonnan tártak föl és főként az ország északi részén fekszenek.

A mostani népszámlálás egy ponton lényegesen különbözni fog minden eddigitől: egyidejűleg a lakótérállományt is felveszik. A Szovjetunió akut lakásproblémáját nemcsak a lakótér hiányára és arra a tényre lehet visszavezetni, hogy sok ház van elhasználva és műszakilag nincs kellően karbantartva, hanem a nem egyenletes elosztásra is. Ma ez a helyzet: az egyiknek öt négyzetméternél kevesebb lakótér jut, a másiknak 30, 40 vagy még több. A lakótér elosztási rendje a '20-as évek óta — kevés kivételtől eltekintve — érintetlen. A mai követelményeknek érthetően már nem felel meg. Ahhoz azonban, hogy a lakótér elosztására és megfizetésére új módszert dolgozhassunk ki, teljesebb és megbízhatóbb demográfiai adatokra van szükség, melyekkel mind a mai napig nem rendelkezünk.

Közben több olyan társadalmi és gazdasági probléma van, amelyeknek a megoldását a ki nem elégítő és pontatlan statisztikák csak késleltetik.

Elég gyakran találkoztam például tanárokkal Közép-Ázsiában, akik lelkesen mesélték, hogy a falusi iskola végzősei közül a túlnyomó többség ottmarad vidéken és nem költözik be a városba. Ugyanakkor a közép-ázsiai falvakra éppen a vidék túl sűrű népessége a jellemző a városok terhére! A falusi fiatalságnak okvetlenül mobilabbá kell válnia. A szakemberek ismerik ezt a helyzetet. E demográfiai összeütközés megszüntetése érdekében azonban nem történik semmi. Talán éppen azért, mert ezt a problémát — általánosan hozzáférhető statisztika híján nem lévén bizonyítható — csak szűk szakkörökben vitatják.

Vagy nézzük a messze Észak feltárását... Mivel ott az újonnan letelepedettektől a mai napig visszatartják a szükséges szociális infrastruktúra minimumát is, az Észak egyfajta „galambduccá" válik. Megintcsak kevesek számára ismert a messze Észak nagyfokú migrációval jellemezhető helyzete. Az illetékes szervek már „tervezik" a további, a 21. századba átnyúló szociális lemaradást, amely a messze északon lesz a rég feltárt területekhez képest. Bár tavaly év végén a Szovjetunió Állami Statisztikai Bizottsága közzétett néhány, eddig hozzáférhetetlen adatot a Szovjetunió tényleges népmozgalmáról. A népesség vándorlására vonatkozó, a szakemberek számára nélkülözhetetlen, számos statisztikai és demográfiai adatot továbbra is zár alatt tartanak.

Az ilyen „begombolkozás" egy tájékozott és demokratikus társadalom viszonyai között csak elidegeníthet. A társadalmi és demográfiai gondokat ismernie kell társadalmunk minden tagjának. Különben aligha lehet hatékony megoldásról beszélni. A teljes értékű információk hiánya a nálunk végbemenő társadalmi és demográfiai folyamatokra vonatkozólag a nyilvánosságot zárja ki a reálfolyamatok megértéséből.

Az eddigi, az egész unióra kiterjedő népszámlálások nem tudták az információs vákuumot betölteni, sőt ez a vákuum a '70-es évek közepe óta nagyobb lett. Évről évre katasztrofálisan csökkent a kinyomtatott népszámlálási eredmények terjedelme: az 1926-os 60 kötetről (a minden tekintetben máig legjobb kiadvány) az 1979-es egy kötetre, amely bármilyen komoly, tudományos feldolgozás céljára alkalmatlan formában áll rendelkezésre.

Meg fogja-e szüntetni a következő, egész unióra kiterjedő népszámlálás ezt a hiányt és ki fogja-e tölteni statisztikánk összes „fehér foltját"? A meggyőző válasz több tényezőtől függ, többek közt attól is, milyen az előkészítés. Szokás szerint másfél évvel a népszámlálás előtt az egész unióra kiterjedő statisztikus konferenciákat tartottak, amelyeken történészek, közgazdászok és geográfusok is részt vettek. Itt előre megvitatták a legapróbb részletekig magát a népszámlálást és anyagainak értékelését. Ezúttal a Szovjetunió Állami Statisztikai Bizottsága úgy döntött, hogy meglesznek tudományos konferencia nélkül. Garantálhatja-e azonban egy ennyire fontos, az egész államot érintő problémára (mint amilyen végül is egy, az egész unióra kiterjedő népszámlálás) vonatkozó magányos döntés az ügy sikerét?

Viktor Perevedencev

„Dobd le a bundát!"

New World

Ausztrál tudósok sok éves kemény kutatások után állítólag közel jutottak a zseniális módszer biotechnikai megoldásához. Egerek nyálából nyert természetes fehérjéket injekcióznak a kísérleti birkák szervezetébe és ennek folytán néhány nappal később a beoltott állatok... valósággal „ledobják" a gyapjukat. Ha a módszer tömeges méretekben is alkalmazható lesz igen nagy anyagi és egyéb megtakarítást tesz majd lehetővé. Manapság a birkák — igaz, gépesített, de sok munkaerőt igénylő szezonális — nyírása rengeteg pénzébe kerül a tenyésztőknek. Ezenkívül a nyírásnál gyakran elkerülhetetlen, hogy meg ne sértsék az állatok bőrét, ami fertőzésekhez és végső soron az állatok elhullásához is vezethet.

Ha ez a módszer beválik, a birkák oltásával egy időben speciális hálót tesznek az állatok testére, amely nem akadályozza őket mozgásukban. Amikor a gyapjú kihullik, a tenyésztők egyszerűen leveszik a hálót és máris kész a „nyírás". A kísérletek azt már kimutatták, hogy a befecskendezett anyag nem ártalmas a juhok szervezetére — kár, hogy mindez még laboratóriumi méretekben zajlik. Ausztráliában jelenleg 166 millió juhot tartanak, és az ország jelentős bevételekre tesz szert a gyapjúból.

Jelentősen csökkent az USA gépkocsibevitele

88. dec. 28.

New York-i tudósítónktól:

Az amerikai autóipar és -kereskedelem az esztendőt nem december végén, hanem szeptember 30-án, az úgynevezett modellév végén zárja. Ekkor hozták nyilvánosságra az elmúlt 12 hónap adatait a hazai autótermelésről, az importról, valamint az eladások alakulásáról.

Az Egyesült Államokban a szeptemberben végződött modellévben összesen 15,6 millió gépkocsit értékesítettek. Az amerikai autókereskedelem számára az 1988-as modellév a harmadik legeredményesebb esztendő volt az iparág történetében. Az előző évhez képest az eladások 1 százalékkal bővültek. A statisztikai adatok tanúsága szerint a szeptemberrel zárult 12 hónapban az USA-ban összesen 11,7 millió hazai gyártmányú személy- és tehergépkocsit értékesítettek, 3,5 százalékkal többet, mint az előző modellévben.

Számottevően visszaesett az importautók iránt mutatkozó kereslet. Az adott időszakban 3,85 millió külföldi gépkocsi talált gazdára, 7,5 százalékkal kevesebb, mint egy esztendővel korábban. Különösen jelentős volt a csökkenés az import teherautók területén: ebben a kategóriában 723 596 autót értékesítettek, 25 százalékkal kevesebbet, mint az 1987-es modellévben.

A szakértők véleménye szerint az importautók keresletének mérséklődése több tényezővel magyarázható. A dollár további értékvesztése megdrágította a külföldi, elsősorban a japán és a nyugatnémet gépkocsik bevitelét. A külföldről származó teherautók kereslete azért csappant meg 25 százalékkal, mert ezekre az autókra 25 százalékos importvámot vetnek ki.

Az amerikai autóipar az egész modellév során konjunktúrát élvezett, így elmaradhatott a szokásos szeptemberi kiárusítás. A raktárkészlet átlagosan 59 napi termeléssel volt egyenlő, ami az ottani autóipar mércéje szerint ideális állapotnak felel meg. Érdemes megjegyezni, hogy az autóipar szakértői az 1988-as modellévre a kereslet jelentős csökkenésével számoltak 1987 nyarán, a prognózisok elkészítésekor.